ΚΙΜ. ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ * ΑΘΗΝΑΙ * ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1910-
ΜΑΡΤΙΟΣ 1911 * ΤΟΜΟΣ ΚΑ'.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΛΑΤΡΥΩΤΟΥ
ΑΥΞΩΝ ΑΡΙΘ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μητροπολίτη
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ
Ι.Α.Β.

Η ΑΠΟΘΕΩΣΙΣ ΤΗΣ ΒΑΥΑΡΙΑΣ — ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

Ν. ΓΥΖΗ

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΕΤΟΣ ΙΑ΄ 15—31
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1910

ΦΥΛΛΑ ΣΤΟΝ ΑΝΕΜΟ

Ἀφιερωμένα στὸν ἀγαπημένο Δ. Α. Χέλμη

Μ' ἀρέσει ἐσὺ νὰ μὲ χτυπᾶς, νυχτερινὴ βροχή,
Καὶ νὰ δροσίζεις κάποτε τὸ μέτωπό μου,
Σὰν μέσα ἀπὸ μιὰν ἄβυσσο τ' ἀργό μου βῆμα ν' ἀντηχεῖ,
Καὶ νὰ διαλυέμαι στὴ βροχὴ τοῦ φωτισμένου δρόμου...

Ἀπάνω ἀπὸ τ' ἀνθρώπινα κι' ἀπ' τὴ λαχτάρα τῆς ζωῆς,
Τὸ ρόδο ἀνθεῖ, τὸ σύγνεφο λάμπει χρυσὸ στὴ δύση,
Κι' εἶνε στὸ χέρι μιᾶς στιγμῆς καὶ μιᾶς ἀνεύθυνης πνοῆς,
Τὸ χρῶμα ἐκεῖνο νὰ σβυστεῖ καὶ τ' ἄνθος νὰ μαδίσει...

Ὁ καταρράχτης τοῦ νεροῦ βουίζει πάντα καὶ ξεσπᾶ,
Χίλιες φοβέρες στὸν ἀφρό, τὸ κῦμα ἀχνὸς καὶ σκόνη,
Κ' ὁ κύκνος πλέει ἀτάραχος καὶ μήτε τὰ φτερὰ χτυπᾶ,
Μόνο τ' ἀνοίγει κάποτε καὶ τὸ κεφάλι ὑψώνει...

Διπλὰ τὰ δίχτυα στήσανε στ' ἀνυπεράσπιστο πουλί,
Κάθε φραγὴ κι' ἀλάθευτο ντουφέκι,
Κι' ἐκεῖνο ἀβέβαιο πετᾶ καὶ κρεμασμένο τρεμουλεῖ,
Ποιὸς ξέρει! — ἀπὸ προμάντεμα, σὲ μιὰ φωλιὰ ποῦ πλέκει...

Μ' ὅλα τὰ ὡραῖα καὶ μάταια, δίκαια, μ' ἔκαψες, ἐσύ,
Τρελλὴ φωτιὰ τῆς νιότης,
Κι' ἂν ὅσα ἀγάπησα ἄλλοτες, ὅλα ἡ ψυχή μου τὰ μισεῖ,
Μὰ κ' ἡ ψυχή μου ἀπόμεινε τόρα σκιὰ τῆς πρώτης...

Χινόπωρο, στολίστηκες νεκρὸ κι' ὡραῖο ἀπὸ προχτές,
Μὲ τὸ παλιὸ Βενέτικο χρυσάφι,
Καὶ τόρα οἱ βοριάδες οἱ πικροὶ σοῦ γίνονται τραγουδιστές,
Καὶ τὰ νερὰ τὰ πένθιμα, ζωγράφοι...

Παρίσι

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

ΕΜΦΑΝΙΣΙΣ

Εἰς τὸ συμπόσιον ὅπου ἦσαν χυμένα
τὸ κρασὶ καὶ τὰ ρόδα, μέθη ἀρχαία
μᾶς ἀνήρπασε καὶ εἴχαμε πιστέψει
τὸ θρῦλο πὼς ὑπάρχει ζωὴ ὡραία.

Μὰ ἔξαφνα ἡ ἐνθύμησι τῶν ὅσων
δὲν ἔπρεπαν σ' ἐμέ, ποτέ, προβαίνει,
καὶ στὸ τραπέζι, ὦ τρόμος, ἐπλησίασεν
ἡ Τύψις — ποὺ δὲν ἦταν καλεσμένη.

Χαῖρε ἄμπελος καρπὸ γεμάτη, Βάκχε
ἀνήμπορε ἐναντίον τῆς μοίρας χαῖρε,
καὶ σεῖς καλοὶ καὶ ἀγαπημένοι φίλοι.

Ἐκείνη μὲ κυττάει, κινεῖ τὸ χέρι
καὶ τὸ λαμπρὸ ποτῆρι ποὺ εἶχα ὑψώσει
πικρότατα μοῦ παίρνει ἀπὸ τὰ χείλη.

ΜΑΚΡΥΝΟΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΣ

Ἑσπερινέ, ἀπ' τὰ ἔρημα τὰ ξένα
σὲ δέχεται ἡ ψυχή μου, ὡς ἐκκλησία
πολὺν καιρὸ κλειστὴ ποὺ τῆς ἀνοίγει
τῆς θύρες ἡ καλόγρηα νοσταλγία.

Τὸ θλιμμένο κεφάλι ποὺ ὡς θανάτου
θὰ φοβερίζῃ, ὀρθό, τὴ δυστυχία
κλίνει γιὰ σένα καὶ δειλὸ τὸ πνεῦμα
σιγοδιαβάζει τὰ ἱερὰ βιβλία.

Ὥρα δακρύων. Ὦ σπίτι ἀγαπημένο,
σὲ βλέπω ἀπὸ μακρυά, καθὼς ἀνάβεις
στὴν ἡσυχία τῆς Ἀττικῆς ἑσπέρας

ἕνα καντῆλι ὁποὺ γιὰ μένα τρέμει
καὶ στὸν τοῖχο κινεῖ καὶ γιγαντώνει
τὸν προσευχόμενο ἥσκιο τῆς μητέρας.

1908

Ζ. Α. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Ο ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΗΣ

Πόσα καὶ πόσα χρόνια πέρασαν ἀπὸ τότε καὶ ὅμως τὰ θυμοῦμαι σὰν νἄταν χθές. Ἔμεινε καλὰ ὅλη ἡ ἱστορία ἐκείνη, ὅλα τὰ συμβάντα στὴ μνήμη μου, ἔτσι νομίζω, ἂν καὶ φοβοῦμαι κάποτε μὴ λεπτομέρειες, ποὺ θὰ ἔχω λησμονήσει, ψεύτικα μοῦ ἔχει προσθέσει ἡ φαντασία μου.

Ἀπὸ τὸ παράθυρό μου βλέπω τώρα τὴ θάλασσα, ἐκείνη τὴν ἴδια, νὰ διπλώνῃ καὶ νὰ ξαναδιπλώνῃ τὸ ροῦχο της μὲ τὴ νταντελένια ἄσπρη ἄκρη, ἐργασία ποὺ μοῦ θυμίζει τὸ βάσανο τοῦ Ταντάλου καὶ πολλῶν ἄλλων!... Καὶ ὁ νοῦς μου τρέχει, διπλώνοντας, ξεδιπλώνοντας τὶς ἀναμνήσεις, καὶ περνοῦνε πάλι τὰ πρόσωπα ποὺ δὲν ἤθελα νὰ βλέπω ἄλλοτε, καὶ ἄλλα ποὺ ἤθελα νὰ ζῶ αἰώνια μ' αὐτά!

Ὅταν ξαναπῆγα στὸ σπίτι τοῦ κυρίου Σινέκα, ἐγνώρισα ἀρκετούς, ποὺ εἶχαν ἀρχίσῃ νὰ συχνάζουν ἐκεῖ. Ὁ Φουρίδης, πρώην δημοσιογράφος σὲ κάποια ἐπαρχιακὴ ἐφημερίδα, μεσόκοπος, φαλακρὸς πολύ, καὶ μὲ μουστάκια καταραγωμένα ἀπ' τὸ παντοτεινὸ μίσημα ποὺ τοὺς ἔκανε. Αὐτὸς συχνὰ μιλοῦσε γιὰ τὴν τέχνη τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, γιὰ τὴ θρησκεία τον καὶ θύμωνε, γινόταν ἄγριος ἀπ' τὸ θυμό του, ὅταν ἄκουγε νὰ λένε ὅτι ὑπάρχουν καὶ τώρα μεγάλοι γλύπται καὶ ζωγράφοι.

Χούλης!... Χονδρὸς ξυλέμπορος. Αὐτὸς εἶχε τὴ μανία νὰ δηγῆται, ὅταν βρισκότανε στὶς καλές του ὧρες, κάποιο παιδικό του κατόρθωμα. Καὶ ὅταν πλησίαζε σὲ κανένα κομικὸ σημεῖο, πρὶν φθάσῃ σ' αὐτό, ἔσκαζε στὰ γέλια. Οἱ περισσότεροι, τότε, παρασύροντο ἀπ' τὴν πλημμύρα τοῦ γέλιου του, ποὺ σὰν ἀπὸ ἀσκὶ ἀκένωτο πεταγότανε, καὶ γελοῦσαν καὶ αὐτοὶ χωρὶς νὰ ξέρουνε γιατί. Καὶ μόνο ἡ κυρία Σινέκα, ἡ σιωπηλὴ πάντα, μιλοῦσε καὶ ἔλεγε:

— Τί; τί;

Ὁ Ἀρκόπουλος! Μιὰ συμπαθητικὴ μορφή! Τί νὰ γίνεται ἄραγε; Χάθηκε καὶ αὐτός! Οἱ καλὲς μέρες ποὺ φύγανε, τὸν πήρανε μαζί τους!... Ἤτανε ψηλὸς καὶ ἀδύνατος πολύ. Φοροῦσε πάντα μαῦρα ροῦχα καὶ μιὰ ρεπούμπλικα μεγάλη, ποὺ τὸν ἔκανε νὰ μοιάζῃ μὲ Ἄγγλο παπᾶ. Αὐτὸς δὲν συζητοῦσε οὔτε μιλοῦσε πολύ. Πολλὲς φορὲς ὅμως πήγαινε μὲ τὶς γυναῖκες καὶ κεῖ μαζί τους κουβέντιαζε. Καὶ τότε, μὰ τὴν ἀλήθεια, μοῦ φαινότανε, καθὼς τὸν ἔβλεπα νὰ πιάνῃ ὁμιλίες μ' αὐτές, νὰ παίρνῃ ἡ μορφή του, τὰ μάτια του προπάντων, μιὰν ἔκφρασι γυναικεῖα!

Ἡ Ἕλλη τὸν ἔλεγε — Κοτσομπόλα!... Καὶ τὸ ὑποστήριζαν αὐτὸ καὶ ἡ Νίνα μὲ τὴν Πηνελόπη, τὰ δυὸ κορίτσια τῆς κυρίας Εὐθυμίας, μιᾶς ξανθῆς, πολὺ ξανθῆς γυναίκας καὶ παχειᾶς, ποὺ ἔμπαιζε μὲ ρεκλάμα ἐργοστασίου μπίρας. Ὁ σύζυγός της ἤτανε φαρμακοποιός, καὶ τὶς ὧρες ποὺ ἐρχότανε καὶ αὐτός, ἐννοοῦσε νὰ τραβηχθῇ σὲ μιὰ γωνιὰ μὲ τὸν κύριο Σινέκα γιὰ νὰ παίξουνε τάβλι. Ἂν δὲν ἔπαιζε, καὶ συνέβαινε αὐτὸ συχνά, γιατὶ ὁ Σινέκας θὰ συζητοῦσε ἢ θὰ συμβούλευε, ἐνύσταζε τότε, καὶ ἄμα εὕρισκε εὐκαιρία, ἔφευγε χωρὶς νὰ χαιρετήσῃ.

Ἔπαιζε ὁ Ἀρκόπουλος πιάνο, ἀλλὰ τόσο δυνατά, ποὺ ὅταν ἄρχιζε, μιὰ θεία τῆς Ἕλλης, ποὺ ἔρχνε ἔπειτα ἀπὸ λίγο καιρό, ἄρχνε τὴν ὁμιλία γιὰ νὰ προσέξῃ στὰ χτυπήματα τοῦ πιάνου, χωρὶς νὰ ἀπαντᾷ στὶς φωνὲς τῆς κυρίας Εὐθυμίας.

— Πάει τὸ πιάνο!... ἔλεγε. Θὰ σπάσῃ καμιὰ χόρδα!...

Καὶ ὁ Ἀρκόπουλος ἔπαιζε χορούς. Πρὸ πάντων ἀγαποῦσε τοὺς ἑλληνικοὺς καὶ τοὺς ἔπαιζε μὲ οἶστρο καλλιτέχνη!... Ὁ χονδρὸς Χούλης, τότε, ἐνθουσιαζόταν καὶ χτυποῦσε τὰ διάχυλά του φωνάζοντας:

— Ὤπ! ὤπ!... ἂς φρέξῃ!

Καὶ ἡ κυρία Σινέκα τὸν κύτταζε μὲ τὰ γαλανὰ σὰν ξεσπρισμένα μάτια της χωρὶς νὰ φαίνεται ἂν δυσαρεστῆται, ἢ εὐχαριστῆται!...

Ψυχρή, ψυχρὴ ἡ κυρία Σινέκα, σωστὴ Ἀγγλίδα. Εἶχα ἀκούσει ὅτι ἦταν παιδαγωγός, σὲ κάποιο πλούσιο σπίτι, ὅταν τὴν ἐγνώρισε ὁ κύριος Σινέκας. Πολλὲς φορὲς γελοῦσα ὅταν σκεπτόμουνα τὸν κύριο Σινέκα ἐρωτευμένο! Μπόρεσε καὶ χόρεσε ὁ ἔρως στὸ νοῦ τοῦ μανιακοῦ αὐτοῦ συζητητῆ, στὴν καρδιὰ τοῦ παράξενου συμβουλευτῆ!... Δὲν ἤξερε καμιὰ γνώμη ἄλλη καλή, ἐκτὸς τῆς ἰδικῆς του γνώμης — γιατὶ εἶχε ἀποδείξεις!...

Ὅταν ἄκουγε τὸν Φουρίδη νὰ ῥητορεύῃ γιὰ τὴ θρησκεία τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἔλεγε:

— Μᾶς ζάλισες, Φουρίδη, μὲ τὴν ἀντίκα κουβέντα σου!...

Γελούσαμε γιὰ τὴ φιλονεικία τους, γιατὶ ὁ Φουρίδης θύμωνε καὶ δὲν ἐννοοῦσε νὰ ἀρίσῃ ἔτσι, χωρὶς ἐκδίκησι, τὴν ἀγαπητή του ὁμιλία. Καὶ σὲ κάθε ψευτονίκη τοῦ κυρίου Σινέκα, πρῶτος στὸ γέλιο ἔτρεχε πάντοτε ὁ Γκανόζης! Τὸ τέρας ὁ Γκανόζης! Ἕνας Ἰούδας!

Πῶς μπῆκε στὸ σπίτι τοῦ Σινέκα ἤτανε ἄγνωστο. Μιὰ βραδυὰ τὸν εἶδα μέσα. Ἤτανε μαζεμένος πολὺ σὰ φεῖδι διπλωμένο. Καὶ κάθε βραδυὰ ξετυλιγότανε, ξετυλιγότανε ὅσαμε ποὺ βρέθηκε σὲ θέσι νὰ δαγκάσῃ. Καὶ δάγκασε! Δὲν ἄφησε κανέναν!

Ὅταν μιλοῦσε, μεταχειριζότανε καὶ πολλὰ λόγια τοῦ κυρίου Σινέκα καὶ ἔλεγε ἔπειτα:

— Καθὼς λέγει ὁ κύριος Σινέκας!... Πόσο ἔχει δίκαιο ὁ κύριος Σινέκας!...

Μοῦ φαινόταν ὅτι τὸ φεῖδι αὐτὸ ξετυλιγόταν νὰ διαγκάση τοὺς ἄλλους καὶ τυλιγόταν γύρω στὸ λαιμὸ τοῦ Σινέκα!...

Πολλὲς φορὲς μὲ εἶχε πειράξει καὶ ἔκανα ὑπομονή. Ἀλλὰ μιὰ μέρα δὲν κρατήθηκα καὶ τοῦ μίλησα λίγο ἄγρια. Μαζεύτηκε ὁ παλιόγερος, κιτρίνισε, ἂν καὶ σὲ πολλὲς μεριὲς μοῦ φάνηκε νὰ εἶχε μαυρίσει.

Ἀπ' αὐτὸ τὸ ἐπεισόδιο, ὁ μόνος ποὺ δυσαρεστήθηκε, ἤτανε ὁ μανιακὸς Σινέκας. Καὶ τὸ φανέρωσε πολύ. Σηκώθηκε ἀπ' τὴ θέσι του καὶ ἔφυγε μουρμουρίζοντας. Ἔφυγα κ' ἐγὼ χωρὶς νὰ προσέξω, ἢ κλείνοντας τ' αὐτιά μου στὴ φωνὴ τῆς Ἕλλης, ποὺ ἄκουσα νὰ μὲ φωνάζη βγαίνοντας στὸν διάδρομο πού, θυμοῦμαι, ἤτανε σκοτεινός.

Γιατί δὲν ἐγύρισα; Ἴσως ἐκείνη τὴν ὥρα παιζόταν ἡ τύχη μου!... Ἂν ἐγύριζα, καθὼς ἤτανε μόνη στὸν διάδρομο, σιγά, σιγά, κοντὰ στὰ παράπονα ποὺ εἶχα ἐναντίον τοῦ Γκινόζη, τοῦ πατέρα της, θὰ τῆς ἔλεγα καὶ τὸ τί αἰσθανόμουνα γι' αὐτήν!...

Ἕλλη!... Μιὰ κόρη ψηλή, μὲ κορμὶ λιγερὸ καὶ ἄσπρο πρόσωπο. Μάτια μαῦρα, βαθειά, γεμάτα φωτεινὴ γλύκα καὶ πολὺ-πολὺ συχνὰ γεμάτα καὶ ἀπὸ εἰρωνεία ποὺ μὲ ἀπέλπιζε.

Μικρὴ μικρὴ τὴν εἶχα γνωρίσει, μὲ τὰ κοντὰ φουστανάκια πάνω ἀπ' τὸ γόνατο. Καθόμαστε, τότε, καὶ μεῖς κοντὰ σὲ κεῖνο τ' ἀκρογιάλι.

Πόσες καὶ πόσες φορὲς στὰ χέρια μου ἀνεβασμένη δὲν ζήτησε νὰ κόψη ἀπ' τὴν κληματαριά μας τὰ σὰν κεχριμπάρι κίτρινα σταφύλια, ἢ τὰ μαῦρα σὰν ἔβενος;...

Οἱ μητέρες μας μιλοῦσαν καθισμένες στὸ πέτρινο μπαλκονάκι τῆς εἰσόδου, αὐτὴ ἔτρεχε στὴν ἄμμουδιά. Οἱ μπότες της βυθιζόντανε στὴν ἄμμο, καὶ στὸ σήκωμα τῆς κοντῆς φούστας της φαίνοταν ἡ ῥόδινή της σάρκα.

— Μπορεῖς νὰ μὲ πιάσης; μοῦ φώναζε καὶ ἔτρεχε. Καὶ ἅμα ἔβλεπε ὅτι ἐγὼ δὲν ἔτρεχα, στεκόταν.

— Ἔλα λοιπόν! μοῦ ἔλεγε.

Ἀλλ' ἐγὼ δὲν ἔτρεχα, ἢ λίγο κάποτε, βιάζοντας τὸν ἑαυτό μου γιὰ νὰ τὴν εὐχαριστήσω. Ὁ νοῦς μου ἔτρεχε ἀλλοῦ. Κάτι ζητοῦσα, κάτι ἔκανε νὰ γείνη καὶ χανόταν, ἔσβυνε, κάτι ἐπερίμενα!...

Μιὰ μέρα, καὶ πέρασε καιρός, εἶδα τὸ κοριτσάκι ἐκεῖνο καλύτερα. Εἶχε πάψει, χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσω, νὰ τρέχη σὰν ἀγόρι στὴν ἀμμουδιὰ καὶ νὰ μὲ φωνάζη νὰ παίξω μαζί της. Τὴν εἶδα καλύτερα μιὰ μέρα, ὅταν θέλησα νὰ τῆς μιλήσω μὲ τὸ θάρρος ἐκεῖνο τὸ παλιό. Ἀλλ' ἀντίκρυσα στὰ γνωστά μου μάτια ἕνα βλέμμα, μιὰ ἀκτίνα ξένη! Ἤτανε ὅμως ἐκεῖνο ποὺ περίμενα, κεῖνο ποὺ ζητοῦσα! Καὶ ἀπὸ τότε ἔπαψα νὰ κυτάζω τὸ κενὸν καὶ νάμαι ἀφηρημένος κοντά της...

Ἔτσι ἄφινα τὸν καιρὸ νὰ περνᾷ καὶ θὰ ἤθελα αἰώνια ἔτσι νὰ ζῶ βυθισμένος στὰ μάτια της, ποὺ ἦσαν βαθειὰ καὶ μαῦρα σὰ σκοτεινὴ γεμάτη μυστήριο νύχτα!...

Πάνω σ' αὐτή μου τὴν εὐτυχία ἦλθε, μὲ βρῆκε ἡ καταστροφή. Τὸ σπίτι μας πουλήθηκε καὶ μεῖς φύγαμε μακρυά, σὲ κάποιο νησί, γιὰ νὰ δώσουμε τὴν ὑγεία, ποὺ εἶχε χάσει ἡ μάνα μου. Ὅταν ἐπέστρεψα, μετὰ καιρό, ἔρημος, ἐπῆγα πάλι στοῦ Σινέκα τὸ σπίτι. Εἶδα τότε τὸν κύκλο, ποὺ εἶχε σχηματισθῆ. Ἡ Ἕλλη εἶχε ἀλλάξει. Στὰ μάτια της ἐκείνη ἡ φλόγα δὲν ἤτανε σὰ ξένη πιά, ἤταν φλόγα δική της.

Καὶ μὲ κύταξε, κεῖνο τὸ βράδυ, καλά, καλά, σὰν νὰ ἤθελε νὰ δῆ, νὰ ἐκτιμήση τὸ παλιό της γοῦστο, ἂν ἄξιζε διόλου!... Πῶς τῆς; φάνηκα; Δὲν μπόρεσα νὰ μάθω. Τὸ βλέμμα ἔπαιρνε κάτι περιγελαστικό, ποὺ δὲν ἤξερα τί νὰ ὑποθέσω.

Δὲν πέρασε ὅμως πολὺς καιρὸς καὶ φάνηκε μιὰ βραδυὰ ὁ Γκινόζης.

Μετὰ ἀρκετὰς ἡμέρες, ποὺ εἶχα πάψει νὰ πηγαίνω στοῦ Σινέκα τὸ σπίτι, ἕνα βράδυ μοῦ ἔφερε μιὰ πρόσκλησι ὁ Ἀρκόπουλος. Μὲ καλούσανε νὰ πάω! Στὴν ἀρχὴ ἀρνήθηκα ἂν καὶ τόσο ἤθελα! Καὶ λίγο ἔλειψε νὰ μὴν πάω, παρασυρμένος ἀπ' τὴν ψεύτικη αὐτὴ ἄρνησι. Ὁ Ἀρκόπουλος ὅμως, μὲ πολλὰ πολλὰ λόγια βάλθηκε νὰ μὲ πείση καὶ οὔτε ἐννοοῦσε νὰ φύγη ἂν δὲν δεχόμουνα. Καὶ μοῦ φάνηκε παράξενο τὸ μεγάλο ἐνδιαφέρον ποὺ εἶχε γιὰ νὰ βρεθῶ στὸ σπίτι τοῦ Σινέκα! Χωρὶς νὰ τοῦ διηγηθῶ ποτὲ τὴ λατρεία ποὺ εἶχα στὴν Ἕλλη, τὸ ἤξερε, καὶ τὸ ὄνομά της ἔβγαινε ἀπ' τὸ στόμα του πολὺ συχνά. Τοῦ ὑποσχέθηκα ὅτι θὰ πήγαινα. Εἶχε καὶ τὰ γεννέθλιά της ἡ μητέρα τῆς Ἕλλης.

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ ἀπόγεμα, κρατῶντας τὸ βιολί μου, ξυρισμένος καλά, τράβηξα γιὰ τὸ σπίτι τοῦ κυρίου Σινέκα.

Λίγο μακρυὰ ἀπ' τὸ σπίτι του ὁ τροχιόδρομος ἔκανε στάσι, καὶ ἔτσι ὀχεδὸν πάντα μ' αὐτὸν ἐπήγαινα. Ἀλλ' αὐτὴ τὴν ἡμέρα μόλις ἔφθασα στὸ σταθμό, εἶδα τὸν τροχιόδρομο νὰ φεύγη καὶ ὁ καπνός του νὰ τοῦ στολίζη τὴν καπνοδόχο σὰν λοφεῖο προξένου. Νὰ περιμένω μοῦ ἦταν ἀδύνατον, καὶ ἀναγκάσθηκα νὰ πάω μὲ τὰ πόδια. Ὁ οὐρανὸς δὲν εἶχε σύννεφα καὶ ὁ ἥλιος ἔκαιε λίγο.

Ἐξοχή! Ἡ πόλις τῶν δένδρων, τῶν πουλιῶν, τῶν λουλουδιῶν! Καὶ αὐτὴ ἔχει τοὺς θορύβους της, τὴ μουσική της, τὸ τραγούδι της!

Ὁ ἀέρας ἤτανε γεμάτος μυρουδιὲς καὶ δῶ καὶ κεῖ τὰ ζωντανὰ λουλούδια, οἱ πεταλοῦδες, τρέχανε χαρωπὲς κινῶντας τὰ μεγάλα φτερά τους, τὰ πολύχρωμα, πάνω ἀπ' τὰ ἄγρια λουλούδια, ποὺ σήκωναν τὴν ἀνθισμένη τους κορυφὴ σὰν κορίτσια στολισμένα.

Ἕνα φύσημα ἀνέμου, καὶ τὸ δάσος τῶν πεύκων κινήθηκε, ἔκλινε, καὶ μιὰ βουὴ ἔτρεξε καὶ βγῆκε ἀπ' τὰ βάθη του ὅμοια μὲ μακρυνὴ βουὴ λαοῦ!

Ἄγριο ὄρνεο περνοῦσε, καὶ ἡ σκιά του μεγάλη, τρομαχτικὴ ἔπεφτε στὴ γῆ καὶ ἔτρεχε πιὸ φοβερὴ ἀπ' τὸ ὄρνεο, ποὺ περνοῦσε ψηλά. Τὸ πρόβατο τὸ δεμένο, ποὺ ἔτρωγε τὸ καταπράσινο χορτάρι, τρομασμένο σήκωνε τὸ κεφάλι καὶ κουνιόταν δῶ καὶ κεῖ ἀπότομα γιὰ νὰ φύγη...

Λιγοστὰ κυπαρίσσια κοντὰ τὸ ἕνα στάλλο καὶ ξεχωριστὰ ἀπ' τἄλλα δένδρα, σὰν ἱερεῖς τῶν δένδρων φαίνονται, μὲ μαζεμένα σεμνὰ τὸ ῥοῦχο τους, νὰ προσεύχωνται σιωπηλά. Γύρω τους, κοντά τους, ὅλα θορυβοῦνε, ὅλα ψάλλουν, καὶ αὐτὰ σιωπηλὰ κινοῦνε τὶς κορυφές των μόνο. Καὶ μέσα στὰ πλήθη τῶν δένδρων ὁ φοίνικας σὰν γίγας ἄγριος αἰθίοπας στολισμένος μὲ μεγάλα φτερά, κουνᾷ τὰ κλαδιά του...

Καὶ ἐγὼ εὐτυχὴς ἔβλεπα, ἔβλεπα καὶ αἰσθανόμουν τὴν ἀγάπη μου νὰ μεγαλώνη, νὰ μὲ στενοχωρῆ σὰν νὰ μὴ χωροῦσε πιὰ μέσα στὰ στήθη μου.

Εἶπα σιγά:

— Ἕλλη, Ἕλλη!

Τὸ φώναξα πιὸ δυνατὰ θέλοντας νὰ ἑνώσω τὴ φωνή μου μὲ τὶς δυνατὲς φωνὲς τῶν δένδρων;

— Ἕλλη!...

Καὶ τρόμαξα. Κανεὶς δὲν ἤτανε, κανεὶς δὲν μ' ἄκουε. Τὰ δένδρα ἔσκυβαν καὶ μὲ κύταζαν τόσο συμπαθητικά. Ὁ ἥλιος χαμογελοῦσε.

Θὰ τὴν ἔβλεπα τώρα σὲ λίγο· ἀλλὰ θὰ τὴν ἔβλεπα, ἢ μοῦ φαινότανε καὶ ἤταν ὄνειρο αὐτό; Μὴ θὰ πάθαινα κανένα κακὸ πρὶν φθάσω;

Καὶ αἰσθάνθηκα φάβο γιὰ τὴ ζωή μου! Θὰ ἔβλεπα καὶ τὸ γέρο Σινέκα, τὸν μανιακό, τὸν πολυλογᾶ!

Πάντοτε ἔχοντας, αὐτός, κοντά του, τρεῖς ἢ τέσσερις ἀκροατάς, τοὺς ἔλεγε πολλά, τοὺς μάθαινε τὸν κόσμο! Κανεὶς δὲν τολμοῦσε νὰ πῆ τὸ ἐναντίο.

— Μάλιστα! ἔκανε κλίνοντας τὸ κεφάλι στὸ τέλος τῆς ὁμιλίας του, ὅταν οἱ ἀκροαταί του ἔλεγαν:

— Σωστό, σωστό!

Αὐτὸ γινότανε στὸ κατάστημά του, ποὺ σιγὰ σιγὰ εἶχε μεταβληθῆ σὲ διδασκαλεῖο. Τὰ ἀποικιακὰ εἶχαν πέσει ἔξω, οἱ πελάται ἀρχίσανε νὰ γίνωνται σπάνιοι, ἐνῷ πλήθαιναν οἱ μαθηταί. Καὶ ὁ δάσκαλος ἀντὶ πληρωμῆς κερνοῦσε αὐτός, ἔδινε καὶ μὲ πίστωσι ἐμπορεύματα στοὺς μαθητάς. Αὐτό, στὸ κατάστημα, χάλασε ἀπ' τὴν κυρία Σινέκα ἡ ὁποία ξαφνικὰ ξύπνησε, ἢ τὴν ἐξύ-

ΣΠΟΥΔΗ Θ. ΡΑΛΛΗ

πνιγαν ἄλλοι, λέγοιν ὁ κὺρ Χούλης, καὶ τὸν κατάρερε νὰ τὸ πουλήσῃ, ἀφοῦ δὲν εἶχε πιὰ ἀνέγκη νὰ πουλῇ φασόλια καὶ καφέ, ἀλλὰ σοφία.

Καὶ ἔτσι οἱ μαθηταί του, διάφοροι ἀχρεῖοι τῆς ἀγορᾶς, δὲν ἐτόλμησαν νὰ τὸν ἀκολουθήσουν στὸ σπίτι. Τὸν ἀρνήθηκαν. Ἀλλὰ πάλι στὸ σπίτι, αὐτὸς εἶχε τοὺς φίλους τοῦ σπιτιοῦ καὶ εἶχε νὰ συζητήσῃ, νὰ μιλήσῃ, νὰ διδάξῃ.

Ἡ κυρία Σινέκα! Ἡ ἀδύνατη, μὲ τὴν πιὸ ἀδύνατη μορφὴ καὶ τὰ μικρὰ μικρὰ μάτια, κάτι τρυπίτσες ποὺ φοβόταν ὁ Ἀρκόπουλος μὴ τῆς μακρήνουν ἀκόμα καὶ βλέπῃ σὰν ἀπὸ σχισμάδες!

Ξαφνικὰ ὁ ἐνθουσιασμός μου ἔπεσε. Γιατί χαιρόμουν; Μὴ πάλι δὲν θὰ βρεθῶ μόνος, μόνος, ἔρημος, μακρυά της; Ὁ καιρὸς θὰ περάσῃ γρήγορα, γρήγορα, ποὺ θὰ εἶμαι κοντά της καὶ πάλι καθὼς ἄλλοτε, θὰ βρεθῶ μὲ τὴ σκέψη μου, μὲ τὴν ἀπελπισία μου!...

Τὸ σπίτι τοῦ Σινέκα φάνηκε. Εἶδα πάλι τὴ στέγη του μὲ δίπλα τὴν ταράτσα μὲ τὰ ἀγαλματάκια. Τὸ κυπαρίσσι στὴ γωνιὰ σήκωνε τὴν κορυφή του ἴσαμε τὴ στέγη...

Ἀνθισμένος ὁ κῆπος, καὶ τὰ κλαδιὰ καταπράσινα, ἔγερναν ἀπ' τὰ σιδηρένια κάγκελα στὸ δρόμο, ψιάζοντάς τον.

Πέρασα μέσα ἀπ' τὴ σκιὰ τὴν κεντημένη στὴ γῆ ἀπ' τὰ διάφορα δένδρα ποὺ ἔγερναν, ὑψώνονταν κοντὰ στὸ δρόμο, καὶ ἔφθασα στὴν πόρτα, ὅπου πάλι εἶδα τὴ μορφὴ τοῦ Σατύρου, ποὺ χρησίμευε γιὰ χτυπητῆρι, νὰ μὲ κυτάζῃ γελῶντας.

Ἔκανα νὰ χτυπήσω, ὅταν ἕνα γνωστὸ πρόσωπο φάνηκε καὶ κατέβηκε γρήγορα καὶ μοῦ ἄνοιξε. Ὁ Ἀρκόπουλος!

— Ἐπὶ τέλους! εἶπε.

Δὲν φοροῦσε τὸ καπέλο του καὶ εἶδα νὰ ἔχῃ κόψει τὰ μαλλιά του καὶ μοῦ ἦλθε καὶ μυρουδιὰ ἀπ' ἐκείνη, ποὺ ἔχουν στὰ κουρεῖα. Μοῦ φάνηκε καὶ πιὸ ἄσπρος.

— Ἔλα!...

— Στάσου, βρὲ ἀδελφέ!

Οὔτε ὁ Ἀδάμ, ἂν πάλι τὸν προσκαλοῦσε ὁ Θεὸς στὸν παράδεισο, θὰ χαιρόταν τόσο, καὶ τόσο ἡ καρδιά του θὰ χτυποῦσε δυνατὰ καὶ γρήγορα. Ἤθελα νὰ συνέλθω, νὰ πάρω ἀναπνοή. Κύταξα τριγύρω.

— Τί ὡραία ποὺ ἔγεινε! εἶπα.

Πράσινα, πράσινα ποὺ σχημάτιζαν σκιάδες, καὶ ποὺ ὁ οὐρανὸς σὰν ὕφασμα κυανὸ κεντημένο μὲ φύλλα, μὲ λουλούδια φαινότανε.

Μιὰ μεγάλη πεταλούδα, σὰν ζωντανὸ λουλούδι, φτερούγισε πάνω ἀπὸ ἕνα σωρὸ λουλούδια. Κάτω, μέσα σὲ αὐλάκι, ἔτρεχε τὸ νερὸ καθαρὸ καθαρό, ἀφίνοντας νὰ φαίνωνται βότσαλα ὑγιεμένα μέσα. Μοῦ ἔφερε ἡ θέα του δίψα.

Προχωρήσαμε νὰ ἀνεβοῦμε πάνω, μέσα ἀπὸ πλῆθος λουλούδια, κίτρινα, κόκκινα, τριανταφυλλιά, ποὺ ἡ ἐλαφρὰ πνοή τους ἔβγαινε, ἁπλωνόταν στὴν ἀτμοσφαῖρα σὰν ὕμνος στὴν ἀγάπη, στὴν εἰρήνη!

Ἡ πεταλούδα, μιὰ κίτρινη μὲ μαῦρες γραμμές, μᾶς ἀκολούθησε, πέρασε ἀπὸ κοντά μας καὶ κάθησε πάνω σ' ἕνα λουλούδι τῆς σκάλας.

— Νὰ ὁ παράδεισος! Εἶπε ὁ Ἀρκόπουλος.

— Καὶ ὁ Ἄγγελος ἐδῶ βρίσκεται! εἶπε πάλι.

— Καὶ ὁ Σατανᾶς μαζί! εἶπα κ' ἐγώ.

— Ὅταν θέλεις, εἶνε ἀκίνδυνος!...

Ἦσαν ἀρκετοὶ στὴν αὔθουσα τῆς ὑποδοχῆς. Κάτι σὰν νὰ ἔλαμψε σὲ μιὰν ἄκρη.

Ἡ Ἕλλη. Γυρισμένη σὲ μιὰ παχειὰ κυρία τῆς μιλοῦσε. Στράφηκε στὴν εἴσοδό μας καὶ μᾶς εἶδε. Ἡ ματιά της ἦταν σοβαρά, σκεπτική. Καὶ οὔτε τὸ παραμικρὸ χαμόγελο νὰ χαράξῃ τὰ χείλια της.

Τοὺς περισσοτέρους, ἢ καλύτερα σχεδὸν ὅλους, δὲν τοὺς ἐγνώριζα. Ἦσαν φαίνεται νέες γνωριμίες. Οἱ ἄλλοι, οἱ γνωστοί μου, τί εἶχαν γείνει; Ὁ Χούλης, ὁ Φουρίδης, ἡ κυρία Εὐθυμία μὲ τὴν οἰκογένειάν της. Ἀλλ' οὔτε ὁ κύριος Σινέκας, Γκινόζης...

Μὲ σύστησαν.

— Ὁ κύριος Δημήτριος Πιδάλης!... Παίζει καὶ βιολὶ ἔξοχο!...

Πόσο τὸ εἶχα μισήσει αὐτὸ τό: παίζει καὶ βιολὶ ἔξοχο, ποὺ μὲ ἀκολουθοῦσε παντοῦ σὰν νὰ εἶχε γείνει οὐρὰ τοῦ ὀνόματός μου!

Ἡ κυρία Σινέκα, σὰν νὰ τὴν εἶχε πάρει ὁ ὕπνος, καθισμένη μέσα σ' ἕνα ὅμιλο γυναικῶν, καὶ ξύπνησε, μὲ ρώτησε, ἂν φυσᾷ ἔξω ἄνεμος!...

Ἐγὼ ρώτησα γιὰ τὸν κύριο Σινέκα, ποὺ δὲν τὸν εἶδα ἐκεῖ. Γιὰ μιὰ στιγμὴ ἤλπισα, ὅτι θὰ ἔλειπε σὲ κανένα μακρυνὸ ταξίδι, ἀλλὰ ἄκουσα ὅτι ὁ κύριος Σινέκας βρισκόταν μὲ ἄλλους στὸ διπλανὸ δωμάτιο. Ἡ φλυαρία τῶν γυναικῶν πάλι ἄρχισε. Κάτι διηγοῦντο, ἕνα σκάνδαλο!...

Ἡ Ἕλλη ἐξακολουθοῦσε νὰ μιλᾷ μὲ τὴν παχειὰ κυρία. Πέρα δύο κύριοι, ὁ ἕνας μὲ γυαλιά, παχύς, ἄγνωστοί μου, κυτάζανε τὶς μηχανὲς τῶν ρολογιῶν τους. Ἐγὼ νόμισα στὴν ἀρχή, ὅτι βλέπανε πόση ὥρα κρατοῦσε ἡ φλυαρία τῶν γυναικῶν. Ἕνας νεανίσκος, ἀκίνητος σὰν πιασμένος ἀπ' τὸν λαιμὸ ἀπ' τὸν θαλασσί του λαιμοδέτη καὶ βιασμένος νὰ μένῃ ἔτσι ἀπ' αὐτόν, καθότανε χωρὶς νὰ ἀκουμπᾷ τὴ μέση του στὸ ἀκουμπιστήρι τῆς καρέκλας, τὸν κορμὸ ἴσιο καὶ τὰ πόδια μὲ τὰ λαμπερὰ λουστρίνια του ἑνωμένα. Ἕνα κοριτσάκι ξανθὸ καὶ ἕνα ἀγοράκι μὲ ναυτικά, σκυμμένα σ' ἕνα τραπεζάκι κυτάζανε τὶς ζωγραφιὲς ἑνὸς βιβλίου.

Ἐγὼ κάθησα ψυχραμένος καὶ ἕτοιμος νὰ δυ-

ΣΠΟΥΔΗ Θ. ΡΑΛΛΗ

σαρεστηθῶ, νὰ φύγω κρυφά. Καὶ ἂν μποροῦσα, θὰ ἔφευγα!... Ὅλοι μὲ ἐνοχλοῦσαν, ὅλοι!... Τὰ παιδιά, οἱ γυναῖκες, αὐτοὶ ποὺ κύταζαν τὰ ρολόγια τους!... Τί ἤθελα ἐγὼ ἐκεῖ;...

Μαῦρες σκέψεις, πολλὲς καὶ γρήγορες, ποὺ ἡ γρηγοράδα τους δὲν ἄφινε νὰ φανοῦνε καλά, πέρασαν ἀπ' τὸ νοῦ μου καὶ εἶδα μέσα σ' αὐτὲς τὴν ἀγάπη τῆς Ἕλλης νὰ χάνεται!...

Ὁ Ἀρκόπουλος, ποὺ εἶχε χαθῆ γιὰ λίγο, φάνηκε καὶ μὲ πλησίασε. Βάδιζε μέσα στὸ σπίτι σὰ σὲ δικό του μέρος αὐτός!... Ἐγώ;

— Πᾶμε νὰ δοῦμε τὸ γέρο; Τώρα εἶνε ἡ ὥρα τῆς λίμας τῶν γυναικῶν καὶ πρέπει νὰ τοὺς περάσῃ!...

Ἡ πόρτα ἤτανε μισανοιγμένη καὶ ὁ Ἀρκόπουλος τὴν ἔσπρωξε καὶ μπήκαμε.

Κοντὰ στὸ παράθυρο, ποὺ εἶχαν ἀνασυρμένες τὶς κουρτίνες του, καθόταν ὁ κύριος Σινέκας μὲ τρεῖς ἄλλους. Ὁ ἕνας ἦταν ὁ γέρο Γκινόζης, ἕνας ἀδύνατος, σκυφτὸς λίγο, μελαχροινὸς γέρος μὲ κατάμαυρα μάτια. Ὁ ἄλλος ἄνδρας σωστός, μὲ ὡραῖα μουστάκια, μεγάλα, ξανθά, καὶ μάτια καστανά. Ὁ τρίτος ἕνας κοντούλης ἀνθρωπάκος.

Ὅλων τὰ μάτια στηλώθηκαν σὲ μᾶς. Εἶδα τὸν Γκινόζη νὰ κάνῃ κίνημα σὰν νὰ τὸν ἐνόχλησε τὸ κολλάρο του.

Ὁ Ἀρκόπουλος προχώρησε καὶ κάθησε πιὸ πέρα ἀπ' αὐτοὺς σ' ἕνα τραπεζάκι κοντά, σκεπασμένο μὲ λινὸ ὕφασμα κεντημένο μὲ κύκλους καὶ στὶς γωνιὲς μὲ ἄνθη, γαρύφαλα, μενεξέδες. Κάθησα κοντά του.

Εἶχα πάλι δυσαρεστηθῆ. Ἡ ἐπιθυμία ποὺ εἶχα νὰ φύγω, πάλη ἦλθε πιὸ δυνατή. Ἤθελα νὰ ἔφευγα, νὰ πετοῦσα ἔρωτα, ἐλπίδες, ὅλα, γιὰ νὰ ἀπαντήσω μὲ περιφρόνησι στὴν περιφρόνησι τοῦ γέρου, στὸν ψεύτικο χαιρετισμό του!

Ὁ Σινέκας, καθισμένος καθὼς συνήθιζε σὲ τέτοιες περιστάσεις, μόλις ἀκουμπῶντας στὴν καρέκλα πίσω καὶ τὸ κεφάλι ὄρθιο σὰν πετεινοῦ, ποὺ ἀκροάζεται φωνὴ νίκης ἄλλου, ξακολούθησε τὴ διδαχή του.

— ... Ἐκεῖ χρήματα πεταμένα, σκορπισμένα στὸν ἄνεμο, ἐδῶ πεταμένα στὴ θάλασσα! Θέλει σκέψι, σκέψι τὸ κάθε πρᾶμα, θέλει κεφάλι δεξιό! Ἀλλοίμονο! Ὅλες οἱ μέλισσες δὲν γεννοῦνε μέλι!... Ὄχι, ὄχι! Ἔτσι νομίζω;...

— Μάλιστα, μάλιστα! εἶπαν οἱ ἀκροαταί του, καὶ τὰ κεφάλια των ἔγειραν σὰ στάχυα ἀπ' ἄνεμο ξαφνικό, ἐνῶ ὁ γέρο Γκινόζης κάνοντας πάλι τὴν ἴδια κίνησι, σὰ νὰ τὸν ἐνοχλοῦσε τὸ κολλάρο του, καὶ τρίβοντας τὸ ἕνα στ' ἄλλο τὰ χέρια του, εἶπε:

— Δὲν ὑπάρχει λόγος!... Εἶνε πολύ, πολὺ φρόνημα λόγια!... Νά, κάνανε τὸν Λαμίδα ὑπουργὸ τῶν Οἰκονομικῶν!... Μὰ πῶς τὸν κάνανε; ποῦ ἔδειξε ὅτι ἔχει κεφάλι δεξιό, ὅπως λέγει ὁ κύριος Σινέκας!... Ὅ,τι ἔχει, τὸ βρῆκε ἀπ' τὸν πατέρα του!... Ξέρει τί θὰ πῇ νὰ βγάλῃ λεπτά;... τί θὰ πῇ οἰκονομία;...

— Ἄσ' τα!... Καὶ ὁ κύριος Σινέκας τὸν διέκοψε πάνω στὴν ὁρμή του, ἁπλώνοντας καὶ τὸ χέρι.

— Καὶ ἄλλοτε σᾶς τὸ ξαναεῖπα!... Μιὰ φορά!... Εἶνε καιρὸς τώρα πολύς!... Πολλοὶ ποὺ μ' ἤξεραν, ποὺ μὲ γνώρισαν κατὰ βάθος, ποὺ μὲ εἴχανε σπουδάσει!... Ἂς τὸ ποῦμε ἔτσι!... Ἔτσι μπορεῖ νὰ τὸ πῇ κανεὶς γιὰ τὸ βαθύ, βαθύ!... Αὐτοὶ ξέρανε ὅτι ἐγὼ δὲν ἀεροβατῶ!... Δὲν πάω στὰ κουτουρού!... Καὶ ἀπόδειξι, ἡ πιὸ τρανή, εἶνε ἡ περιουσία μου!... Ἐγὼ τὴν ἔκανα!... Οὔτε κληρονομία, οὔτε λαχεῖο, οὔτε τίποτε τέτοιο! ἀλλὰ κεφάλι ντοῦρο, χρηματικό, φρόνιμο!... Εὔμουνα φτωχός, φτωχότατος καὶ ἔγεινα πλούσιος, ἔκανα ἀρκετὰ ὥστε νὰ ζῶ καλά!... Ἔ, καιροί! Ὅ,τι καὶ ἂν ἔκανες, λίρες εἶχες! Μὲ τὸ τσουβάλι!... Φτάνει κεφάλι νὰ εἶχες γιὰ νὰ σοῦ μείνουν!...

Καὶ ὁ Σινέκας γέλασε.

— Ξέρετε γιατί γελῶ; εἶπε ἔπειτα.

Καὶ ξακολούθησε νὰ μισογελᾷ κουνῶντας τὸ κεφάλι.

— Θυμοῦμαι τὰ λόγια ἑνὸς ἀφεντικοῦ μου!... Τὸν καϊμένο τὸν Φουντόκα!... Ἤτανε παχύς, παχὺς καὶ κόκκινος! Ἀγαποῦσε τὸ καλὸ κρασί, τὸ καλὸ φαὶ καὶ τὶς γυναῖκες!... Δὲν ἤτανε παντρεμένος!... Ἅγιο τὸ χῶμα, ποὺ τὸν σκεπάζει!... Εἶνε χρόνια καὶ χρόνια πεθαμένος!... Μοῦ ἔλεγε, θυμᾶμαι: — Βρὲ παιδί, ἄφησε τὶς μπερμπατιές!... Δίνουν κακὸ καρπὸ αὐτές!... Χρόνια, χρόνια!... Εἶχα ταξειδεύσει, τὶ στὸ Κάϊρο, τὶ στὴν Ἀλεξάνδρα, τὶ στὴν Πόλι!... Στὴν Ἀλεξάνδρα πῆγα πάλι, ἀφοῦ εἶχα....

Τὸ πιάνο ἀκούσθηκε μέσα νὰ χτυπᾷ.

Ὁ Ἀρκόπουλος σηκώθηκε γρήγορα.

— Πᾶμε!... εἶπε.

Στὴ σάλα εἶχε γείνει ἐπὶ τέλους ἡσυχία. Ἡ Ἕλλη ἤτανε στὸ πιάνο καθισμένη, καὶ ὄρθιο κοντά της ἕνα κορίτσι μὲ κοντὰ φουστάνια ξανθό, διάλεγε ἢ ζητοῦσε κομμάτια μουσικῆς. Ἡ παχειὰ κυρία, ἐκείνη ποὺ τῆς μιλοῦσε πρὶν ἡ Ἕλλη, στράφηκε σὲ μᾶς.

— Ἐλᾶτε, κύριοι! Μουσικὴ τώρα! εἶπε μὲ κάποιο τόνον αὐστηρό, σὰν νὰ μᾶς μάλωνε καὶ σὰν νὰ εἴμεθα μεῖς οἱ αἴτιοι ποὺ τόση ὥρα πῆγε χαμένη σὲ λόγια καὶ φλυαρία.

— Κύριε Πιδάλη, ἔχουμε καὶ μιὰ δεσποινίδα, ποὺ θὰ συναγωνισθῆτε!... μοῦ εἶπε ἡ μητέρα τῆς Ἕλλης, δείχνοντάς μου τὴν κόρη, ποὺ ἤτανε κοντὰ στὸ πιάνο ὄρθια. Καὶ ἀλήθεια, τώρα εἶδα ἕνα βιολὶ νὰ εἶνε σ' ἕνα κάθισμα ἐπάνω.

— Ἐμπρός!...

— Τὸ κοριτσάκι ἦταν ἕτοιμο. Ἐγὼ ἀντὶ νὰ

ΣΠΟΥΔΗ Θ. ΡΑΛΛΗ

καθήσω, στάθηκα ὄρθιος. Ἔβλεπα τὰ μαλλιὰ τῆς Ἕλλης, τὸ σῶμα της τὸ κομψὸ καὶ γεμάτο, τώρα, λίγο.

Ἀρχίσανε νὰ παίζουν. Τὸ κοριτσάκι ἔπαιζε ὄχι καλά, ἀλλ' ὑποφερτά, ὅταν μαζὶ κανεὶς ἔβλεπε ὅτι ἦταν κόρη καὶ μικρὴ μάλιστα.

Σιγὰ σιγὰ πλησίασα ἀκόμα περισσότερο στὸ πιάνο. Φαινότανε συγκινημένο τὸ κοριτσάκι. Καὶ ἦταν ὡραῖο ἔτσι μ' αὐτή του τὴ συγκίνησι, μὲ τὰ μαλλιά του ριχμένα στοὺς ὤμους... Ξαφνικὰ εἶδα τὴν Ἕλλη νὰ μὲ κυτάζῃ. Εἶδα τὸν θυμὸ στὸ βλέμμα της!... Φοβήθηκα μὴ αὐτὴ παρεξήγησε τὸ κύταγμά μου καὶ ἔρριξα τὰ μάτια μου στὰ πλῆκτρα, κυτάζοντας τὰ δάχτυλα τῆς Ἕλλης, ποὺ ἄσπρα ἄσπρα, τρυφερά, σὰ φκιαγμένα ἀπὸ ῥόδα ἄσπρα, εὐκίνητα σὰν ἀπὸ λάστιχο, ἔτρεχαν, πετοῦσαν στὰ πλῆκτρα πάνω... Ὅταν ἡ μικρὰ ἔπαψε, τὴν χειροκρότησαν.

— Καὶ ἤμουν ἄρωστη! εἶπε, καθὼς κατέβαζε τὸ βιολί, μὲ μιὰ φωνὴ βραχνιασμένη.

— Τὸ καϊμένο τὸ κοριτσάκι! εἶπα.

Ἡ Ἕλλη μὲ κύταξε καὶ σηκώθηκε.

— Ἔ, ἔ! ποῦ πᾶτε! Θὰ παίξῃ ὁ κύριος Πιδάλης!...

Μὰ δὲν τὸ ἤξερε!...

—Ἴσως κουράσθηκε ἡ δεσποινίς!... τῆς εἶπα.

Διόλου, κύριε!... μοῦ ἀπήντησε γρήγορα γρήγορα.

Πῆρα τὸ βιολί μου καὶ τὸ ἑτοίμασα. Παίξαμε ἕνα ἀπ' τὰ κομμάτια, ποὺ παίζαμε ἄλλοτε. Ἔπειτα ἀπ' αὐτὸ ἔπαιξα ἕνα κομμάτι, ποὺ ἴσα ἴσα εἶχα κάνει, εἶχα τολμήσει νὰ κάνω γιὰ τὴν ἀγάπη τῆς Ἕλλης! Ἤτανε ἐλιβερό, παραπονετικὸ καὶ ἔδειχνε ἀρκετὰ καλά, ὅτι δὲν εἶχα καμιὰ ἐλπίδα, ὅτι κυνηγοῦσα ἕνα ὄνειρο!

Τώρα τὸ ἔπαιξα μὲ τόσο πάθος, ποὺ παρασύρθηκα, χάθηκα γιὰ νὰ ζήσῃ τὸ παράπονό μου. Εἶχε γείνει σιωπὴ βαθειά.

Καὶ τὸ βιολί, ἄλλοτε σὰν ἀπὸ στῆθος πονεμένο βραχνὰ μιλοῦσε, ἔψαλλε πόνους, ἐλπίδες συντριμμένες, καὶ ἄλλοτε ψηλὰ καὶ σιγὰ παρακαλοῦσε, ζητοῦσε τὴν ἀγάπη!...

Σταμάτησα ἀπότομα ἀπὸ μιὰ θλιβερὴ σκέψι ποὺ μοῦ ἦλθε. Ὅλοι μὲ κύταξαν. Ἔπειτα χειροκρότησαν.

— Εὖγε!...

— Ἔξοχα! φώναξε ὁ Ἀρκόπουλος.

Ἐγὼ σκουπίζοντας τὸν ἱδρωτά μου εἶδα λίγο πιὸ πίσω ἀπὸ τὸν ἄλο χαρὰ καὶ γέλιο Ἀρκόπουλο, τὸν νέο μὲ τὰ ξανθὰ μακριὰ μουστάκια καὶ πίσω, μισοχωμένον στὴν πόρτα, τὸν Γκινόζη, καὶ ἀντίκρυσα τὴν κακιὰ ματιά του.

— Θὰ περάσῃ καὶ αὐτὴ ἡ μέρα ὅπως οἱ τόσες ἄλλες!... Πάντα μὲ βασάνιζε ἡ σκέψις αὐτὴ ὅταν εἴμουν κοντά της, πάντα ὁ φόβος τοῦ χωρισμοῦ μὲ μελαγχολοῦσε. Καὶ ἐρχόταν στὶς στιγμὲς τοῦ γέλιου, μιᾶς μεγάλης προσοχῆς, σὲ στιγμές, ποὺ λησμονοῦσα ὅλα γιὰ νὰ βλέπω αὐτὴν μόνο!...

Ἡ Ἕλλη σκυμμένη στὸ πιάνο χτυποῦσε σιγαλὰ τὰ πλῆκτρα.

— Ἔπρεπε νὰ σὲ παρακαλέσουμε νὰ ἔλθῃς! μοῦ εἶπε σιγά, χωρὶς νὰ πάψῃ νὰ χτυπᾷ τὸ πιάνο.

Σὰν νὰ βγῆκα μὲ τὴ φωνή της ἀπὸ κακὸ ὄνειρο. Θέλησα κάτι νὰ τῆς πῶ, ἀλλὰ καθὼς ζητοῦσα λέξεις λατρείας καὶ εἶχα, παράξενα, αὐτὴ τὴ φορά, ἕνα θάρρος ἄγνωστό μου,

— Κύταξε! μοῦ λέγει ἡ χονδρὴ πλησιάζοντας καὶ ἀγγίζοντάς με μὲ οἰκειότητα στὸ χέρι. Μοῦ ἔδειχνε τὸ κοριτσάκι, ποὺ εἶχε παίξει βιολί. Καθισμένο αὐτό, καὶ ἔχοντας τὸ σαγονάκι του στὸ ξύλο μιᾶς καρέκλας μὲ τὰ μάγουλα κόκκινα ξαναμμένα, μὲ κύταζε μὲ ἀπίνητα μάτια. Σὲ λίγο μπῆκαν δυὸ ὑπηρέτριες μὲ γλυκὰ κρέμες...

Τὰ λόγια της ἐκεῖνα μὲ ἔκαναν εὔθυμο. Ἐκάθησα ἕτοιμος νὰ ἀστειευθῶ μὲ τὸν Ἀρκόπουλο, μὲ τὶς κυρίες, καὶ ἀκόμη καὶ μὲ αὐτὸν τὸν Γκινόζη, καὶ νὰ γείνω καὶ ἀκροατὴς πιστὸς τοῦ κυρίου Σινέκα! Ἀλλὰ καθὼς ζήτησα τὸ βλέμμα της, τὸ εἶδα νὰ μὲ ἀποφεύγῃ καὶ νὰ ἔχῃ γείνει ψυχρό!...

— Τί ἔχει;...

Ἂν καὶ πίστευα ὅτι μοῦ ἔκανε πείσματα, ὅτι ἡ ψυχρότης της αὐτὴ ἦτανε πλαστή, ἐθύμωσα!

Πῶς ἤθελα νὰ τὴν ἐκδικηθῶ!... Νὰ ἀγαπήσω καμιὰ ἄλλη!... Καὶ ἡ ἄλλη, παρουσιαζόταν στὸ νοῦ μου, στὸ πρόσωπο τῆς μικρῆς ποὺ ἔπαιξε βιολί!

Σηκώθηκα καὶ μπῆκα στὸ δωμάτιο ποὺ βρισκόταν ὁ κύριος Σινέκας.

Ὁ Σινέκας ἀδιάφορος γιὰ μουσικὴ καὶ βιολιά, καθότανε στὴ θέσι του. Κοντά του τώρα, μαζὶ μὲ τὸν κοντόν, καθότανε καὶ ὁ παχὺς μὲ τὰ γυαλιά.

Ἐκάθησα στὴν ἴδια θέσι, ποὺ εἶχα καθήσει μὲ τὸν Ἀρκόπουλο, ἂν καί, καθὼς μπῆκα, ὁ παχὺς κύριος μοῦ ἔδωσε θέσι κοντά του σὲ μιὰ καρέκλα κενή.

Ὁ Σινέκας μιλοῦσε πάλι, μὲ μιὰ ἔξαψι ὅμως τώρα.

—.., Ὅταν εἶσαι φτωχός, ποιὸς σὲ λογαριάζει;... Κανείς, κανείς! Καὶ ἡ μάνα αὐτὴ δὲν ἀγαπᾷ στάλα τὸ φτωχὸ παιδί της!... Τοῦ δίνει κλωτσιά!...

Ἡ φωνὴ ἡμέρωσε πιὸ κάτω:

— Καὶ αὐτά, τὰ ὁποῖα λέγω, εἶνε γιὰ ἀπάντησι τσικουράτη σὲ κεῖνον τὸν πρωϊνόν... θυμᾶσθε... ποὺ ἔλεγε σὲ κεῖνον τὸν ἄλλο τὸν προκομένο, τὸν Σιδέρη, ὅτι πέταξε χιλιάδες δραχμὲς στὰ μοῦτρα πολλῶν ποὺ θέλανε νὰ τὸν ἀγοράσουν! Τὸν εἴδατε ὅμως; Ἤτανε μὲ μισὸ παπούτσι!... Τὸν εἶχε πετάξει καὶ ὁ σπιτονοικοκύρης του ἔξω στὸ δρόμο καὶ μὴ ῥωτᾶτε τί τραβήξαμε γιὰ νὰ βρῇ μιὰ τρύπα νὰ χώσῃ τὰ παιδιά του!... Κανεὶς δὲν τὸν ῥωτᾷ ἂν εἶνε τίμιος! Ὅλοι ῥωτοῦνε: ἔχει;... Ἔτσι νομίζω;...

— Ναί, ναί!

Ὁ κύριος Σινέκας πῆρε τσιγάρο ῥίχνοντας μιὰ ματιὰ περαστικὴ σὲ μένα.

— Ἀμ' γιὰ τὸ διορισμὸ τοῦ Φαμπρίκη, γιὰ διευθυντὴς τῆς ἀστυνομίας;... ῥώτησε ὁ Γκινόζης κουνῶντας νευρικὰ τὸ κεφάλι του πάνω, κάτω.

Ὁ Σινέκας εἶχε βάλει τὸ τσιγάρο στὸ στόμα καὶ κούνησε τὸ κεφάλι, λέγοντας μ' αὐτό, νὰ περιμένουν. Ἄναψε τὸ τσιγάρο του.

— Τὸ ἄκουσα αὐτό! εἶπε βγάζοντας πρῶτα ἀπ' τὸ στόμα του ἕνα μικροσκοπικὸ σύννεφο. Καὶ νὰ σᾶς πῶ, ἐγέλασα μὲ τὴν καρδιά μου! Ἀστυνόμος ὁ Φαμπρίκης!... ἄνθρωπος ποὺ κυνηγᾷ γυναῖκες, ἀστυνόμος!...

— Κάποτε λέγει καὶ σωστά! εἶπα μὲ τὸ νοῦ μου.

Τὰ λόγια τοῦ Σινέκα δὲν ἦτανε τόσο ἀνόητα καὶ τρελά. Ἀλλ' ἐνῷ αὐτὸ ποὺ ἔλεγε, μποροῦσε νὰ τὸ πῇ καὶ ἄλλος χωρὶς νὰ φέρῃ στὸ νοῦ τοῦ ἀκροατῆ τίποτε κακό, ἔφερνε τὴν ἰδέα, γιὰ τὸν Σινέκα, ὅτι ἔχει ἐμπρός του ἕνα μανιακό. Ἐτοῦτο τὸ ἔκανε ὁ τρόπος, ὁ τόνος, ἡ στάσις ἡ δασκαλικὴ καὶ ἡ μανία, ποὺ δὲν τὴν ἔκρυβε, νὰ τὸν ἀκοῦνε νὰ μιλᾷ, καὶ ὅ,τι ἔλεγε ἦταν τὸ πιὸ σωστό!... Τὸ πιὸ νόστιμο ἦταν ὅτι, ἄλλο πήγαινε πολλὲς φορὲς νὰ διηγηθῇ καὶ ἄλλο ἔλεγε. Καὶ πολλὲς φορὲς ἤτανε κατὰ τῆς κλεψιᾶς καὶ ἄλλοτε ὑπέρ.

Πάλι σηκώθηκα. Εἶχα νομίσει ὅτι κάθησα ἀρκετά. Βγῆκα ἀπ' τὴν ἄλλη πόρτα στὸ διάδρομο. Ἀπὸ ἕνα παράθυρο εἶδα ἔξω. Ὁ ἥλιος ἔδυε. Ἕνα σύννεφο πλατύ, ξαπλωμένο στὸν οὐρανὸ τὸν γαλανό, φαινότανε σὰν δέρμα χρυσὸ κατσαροῦ θηρίου ἁπλωμένο.

Ὁ μῦθος τῆς χρυσῆς δορᾶς πέρασε ἀπ' τὸν νοῦ μου.

Πατῶντας τὸν παχὺ τάπητα μπῆκα σιγὰ στὴ σάλα. Μέσα στὴ σιωπὴ ὅλων, ὁ νέος μὲ τὰ ξανθὰ μακρυὰ μουστάκια μιλοῦσε.

Κύταξα νὰ δῶ τί ἔκανε ἡ Ἕλλη καὶ τὴν εἶδα ὅλη προσοχὴ νὰ εἶνε σὲ ὅ,τι ἔλεγε ὁ διηγούμενος, χωρὶς νὰ κινῇ ἀκόμα καὶ τὰ βλέφαρα.

Ὁ νέος αὐτὸς εἶχε ταξειδέψει πολὺ καὶ διηγότανε κάτι ταξίδια του καὶ μιὰ συνάντησί του μὲ κάποια ἰδιότροπη κυρία...

Μιὰ ζήλεια ἄρχισε νὰ μὲ ἐνοχλῇ. Τί ἤθελε αὐτὸς στὴ μέση; Καὶ δὲν ἦτανε ἄσχημος! Καὶ ὅσο τὸν ἔβλεπα, τόσο ἐνόμιζα νὰ διέκρινα στὴ μορφή του κάτι ποὺ ἀρέσει σεὶς γυναῖκες!... Καὶ ἡ φωνή του καλή, γλυκειά!

Ἡ Ἕλλη τὸν ἔβλεπε καλά, καὶ αὐτὸς σ' αὐτήν, πολλὲς φορές, φαινότανε νὰ τὰ διηγῆται.

Μοῦ φάνηκε νὰ ἤτανε λίγο ὀχρά.

Μιὰ ὑπηρέτρια μπῆκε καὶ ἄρχισε νὰ ἀνάβῃ τὰ φῶτα. Εἶχε ἀρχίσει νὰ σκοτεινιάζῃ. Ὁ Ἀρκόπουλος σηκώθηκε καὶ μὲ πλησίασε.

— Τί ἔγεινες;

— Εἴμουν μέσα!...

— Κάτσε ν' ἀκούσῃς· ξύλα, κούτσουρα! Βρῆκαν διασκέδασι οἱ γυναῖκες μὲ τὶς ἀηδίες του!... Ἔλα ἀπ' ἐκεῖ! τί κάθεσαι κοντὰ στὴν πόρτα!...

Τὸν εὐχαρίστησα. Θὰ ἔμενα κεῖ κοντὰ στὴν πόρτα. Αἰσθανόμουν παράπονο δι' αὐτὴν τὴν ἐγκατάλειψι καὶ μαζὶ σὰν κάτι κακὸ θηρίο, ποὺ γλύφει τὸ δικό του αἷμα μὲ ἡδονή, μιὰ εὐχαρίστησι γι' αὐτὴν τὴν κατάστασι, τὴν ἐγκατάλειψι.

— Ἔπρεπε νὰ σὲ παρακαλέσουμε νὰ ἔλθῃς!

Τὰ λόγια της μοῦ ἦλθαν στὸ νοῦ, ἀλλ' ἐγὼ ἤθελα νὰ λυπηθῶ, καὶ τὴ μικρὴ ἐλπίδα, ποὺ ἔφερναν τὰ λόγια αὐτά, τὴν ἔθαψα σὲ ὅ,τι εἶχα δῇ καὶ σὲ ὅ,τι ἔβλεπα!...

— Νὰ φύγω!...

Καὶ ἔφυγα σιγά.

Τὸ σκοτάδι εἶχε πέσει πιά, καὶ τἄστρα λάμπανε ψηλὰ στὸν καθαρὸ οὐρανό. Θὰ πάω μέσα, στὸ ἄλλο δωμάτιο, θὰ δῇ καὶ κεῖ ὅτι δὲν εἶμαι. Θὰ μὲ ζητήσῃ στὸ μπαλκόνι. Τίποτα! Ἐγὼ θὰ ἔχω φύγει!... Θὰ σκεφθῇ...

Καὶ ἡ φαντασία μίγισσα ἀράχνη ἄρχισε νὰ μοῦ ὑφαίνῃ σκηνὲς καὶ ἐπεισόδια μὲ τὴν Ἕλλη.

Εἶχαν περάσει τέσσερες ἡμέρες ἀπ' ἐκείνη, ποὺ πῆγα στοῦ Σινέκα τὸ σπίτι. Τὸν Ἀρκόπουλο δὲν τὸν εἶχα δῇ γιὰ νὰ μάθω νέα, καὶ τί εἶπαν ποὺ ἔφυγα κρυφά. Τὸ ἀπόγεμα τῆς πέμπτης ἡμέρας καθόμουνα κοντὰ στὸ παράθυρο μελαγχολικός, χωρὶς ὄρεξι νὰ βγῶ ἔξω.

Ὁ οὐρανὸς ἦταν γεμάτος σύννεφα, καὶ αὐτὰ μὲ ἔκαναν ἀκόμα πιὸ μελαγχολικό.

Ἀντικρύ μου κάποιος ἔσκαβε, κοντὰ σ' ἕνα χονδρὸ δένδρο, μὲ μιὰ μεγάλη ψάθα στὸ κεφάλι, καὶ λίγο πιὸ πέρα μιὰ ἀγελάδα ἄσπρη μὲ κόκκινα σημάδια ἔβοσκε.

Ξαφνικὰ ἕνας σκύλος μεγάλος, μαῦρος, μαλλιαρός, γνωστός μου, βγῆκε ἀπὸ ἕνα σωρὸ πέτρες καὶ ἄρχισε νὰ γαυγίζῃ κυτάζοντας πρὸς τὸν τοῖχο μιᾶς μάνδρας, ὅπου σὲ λίγο φάνηκε κάποιος, ψηλός, ἀδύνατος καὶ μὲ μαῦρα ῥοῦχα νὰ βγαίνῃ...

Ἡ καρδιά μου χτύπησε δυνατά. Ὁ Ἀρκόπουλος.

Γρήγορα κατέβηκα τὴ σκάλα καὶ ἄνοιξα τὴν ἐξώπορτα.

Ὁ Ἀρκόπουλος πλησίαζε χαμογελῶντας. Πιὸ πίσω εἶδα κεῖνον μὲ τὴ μεγάλη ψάθα, ποὺ ἔσκαβε, νὰ πετροβολᾷ τὸ σκυλὶ καὶ αὐτὸ νὰ φεύγῃ γρήγορα μὲ μισοτιγμένη τὴν οὐρά.

Τὸν ὁδήγησα πάνω.

Η ΑΠΟΘΕΩΣΙΣ ΤΗΣ ΒΑΥΑΡΙΑΣ — ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ Ν. ΓΥΖΗ

Η ΑΠΟΘΕΩΣΙΣ ΤΗΣ ΒΑΥΑΡΙΑΣ — ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ Ν. ΓΥΖΗ

— Τί νέα; μοῦ εἶπε ῥίχνοντας τὸ καπέλο του στὸν καναπέ.

— Καλά! ἀπήντησα, ἂν καὶ μοῦ ἦλθε ὄρεξις νὰ τοῦ πῶ: πολὺ ἄσχημα!... καὶ νὰ τοῦ διηγηθῶ τὶς στενοχώριες μου.

— Ἡ θειά;

— Ἔξω εἶνε! Οἱ γυναῖκες δὲν πολυστενοχωροῦνται σ' αὐτὸν τὸν κόσμο!...

Ὁ Ἀρκόπουλος γέλασε.

— Ἴσως ἔχεις δίκαιο! εἶπα.

Ἐγὼ εἶχα γείνει εὔθυμος. Ὁ ἐρχομὸς τοῦ Ἀρκοπούλου μοῦ εἶχε διώξει τὴν μελαγχολία.

— Δίκαιο, δίκαιο!... Καὶ τί θὰ πῇ δίκαιο!...

— Ὤ, Ὤ!... Καὶ ὁ Ἀρκόπουλος, μὲ γελαστὰ μάτια, ἔξυνε τὸ κεφάλι του.

Ἔξαφνα σκυθρώπασα. Ἡ λέξις, ποὺ εἶπα, γελαστή, μοῦ ξύπνησεν ἰδέες, σκέψεις, καὶ αὐτὲς σὰ σύνεφα, ποὺ βγαίνουν ξαφνικὰ σὲ καθαρὸ οὐρανό, σκέπασαν τὴν εὐθυμία μου, τὸν ἥλιο!...

Ὁ Ἀρκόπουλος εἶχε σταθῆ μπρὸς στὸν καθρέφτη προσπαθῶντας νὰ δώσῃ στὸ μουστάκι του ἀρειμάνιο σχῆμα.

— Μᾶς τὸ ἔκασες κρυφὰ προχθές!... Εἶμαι θυμωμένος πολὺ γι' αὐτό· στὸ ὁρκίζομαι!...

Δικαιολογήθηκα. Τί ἤθελα νὰ κάνω; Νὰ καθήσω καὶ νὰ ἀκούω τοὺς ἔρωτας τοῦ κυρίου Μαμίδη; Ἂν ἔμενα, κάτι κακὸ θὰ πάθαινα!... Μέσα ὁ γέρος μὲ περιρρονοῦσε, καὶ οἱ ἄλλοι ὅλοι μὲ κύταζαν, σὰν σκύλοι μάνδρας, ἐπισκέπτη!....

Ὁ Ἀρκόπουλος τ' ἄκουγε κουνῶντας τὸ κεφάλι σὰν νὰ μετροῦσε τὰ παράπονά μου.

— Ναί, ναί! ἔχεις δίκαιο! μοῦ ἔλεγε κάποτε.

Ἔξω φωτίσθηκε ἔξαφνα, καὶ τὸ φῶς, ἢ ἡ σκιά του, μπῆκε μέσα στὸ δωμάτιο. Ὁ ἥλιος καθὼς πλησίαζε στὴ δύσι, κατώρθωσε νὰ σχίσῃ τὰ σύννεφα καὶ νὰ ῥίξῃ ἔξω τὶς ἀκτῖνες του.

Ὅταν ἐτελείωσα, ὁ Ἀρκόπουλος στάθηκε στὴ μέση τοῦ δωματίου καὶ κρατῶντας ἀπ' τὴν ἄκρη τὸ ἕνα μουστάκι του, εἶπε:

— Τώρα νὰ σοῦ πῶ κ' ἐγώ!... Πολὺ βλέπω ἀγαπᾷς τὴν εὔκολη νίκη!... Ὁ Μαμίδης εἶνε φίλος τοῦ Γκινόζη, ποὺ τὸν ἔχει φέρει γιὰ γαμπρό! Τὸν εἶδες;... Αὐτὸς ποὺ ὅλο λέει ἔρωτες καὶ ταξίδια!... Τί νὰ σοῦ κάνω!... Δὲν εἶμαι ἐγὼ ὡραῖος, οὔτε ἔχω κάτι ὡραῖο νὰ ἀρέσω στὶς γυναῖκες!... Μιὰ χάρι!... Στάσου! ξέρω 'γὼ τί λέω... Δὲν παθαίνω ὅ,τι πολλοὶ ἀσχημάνθρωποι!...

— Μοῦ φάνηκαν ὅτι τὰ μάτια τοῦ Ἀρκοπούλου εἶχαν δακρύσει. Δὲν μὲ κύταζε ποὺ μιλοῦσε, ἔρριχνε τὰ μάτια του ἀλλοῦ.

— Λοιπόν, ξακολούθησε, ἂν εἶχα κάποια μικρὴ χάρι, ἀλλὰ βλέπεις ὅτι οἱ Μοῖρες ἄδειασαν ὅλο τὸ σάκκο τους μὲ τὰ χαρίσματα πάνω στὸν κύριο Μαμίδη καὶ τὸν καταστόλισαν καὶ ἔτσι δὲν ἔμεινε τίποτε γιὰ μένα! Λοιπόν! Θὰ πολεμοῦσα γιὰ τὴν Ἕλλη! Ναί! Δὲν θ' ἄφινα, διὰ παντὸς μέσου νὰ τὴν πάρῃ κεῖνο τὸ κεῆνος γιὰ τὴν προῖκα της, ἐνῷ τῆς ἀξίζει ἀγάπη, λατρεία!... Καὶ καθὼς καταλαβαίνω, θὰ πάρῃ κάμποσες χιλιαδοῦλες καὶ ὁ Γκινόζης!... Γιατὶ αὐτὸς εἶνε τὸ πᾶν!... Νὰ ἤξερα πὼς συμπαθεῖ λίγο σὲ μένα! Θεέ! Στὸ λέγω μὲ τὴν καρδιά μου!... Ὄχι κάθεσαι, ἐνῷ τὴν ἀγαπᾷς καὶ ἤξερα, τὸ ἔβλεπα, ὅτι σὲ συμπαθοῦσε, κάθεσαι καὶ ἀπελπίζεσαι!... Τὸν ἀφίνεις γιὰ νὰ κερδίσῃ!... Ἔλα, ἔλα! αὔριο θὰ ἔλθῃς! Καὶ στὴ γραμμὴ ὅπως ἄλλοτε!... Θὰ ἀρχίσουμε πόλεμο!... Τὸ βράδυ αὔριο στὰς ὀκτώμισι! Ἐννόησες! Πρέπει ὁ κύριος Μαμίδης νὰ κατατροπωθῇ μὲ ὅλα τὰ ταξίδια του καὶ τοὺς ἔρωτάς του!...

Τὸν ἄκουγα, καὶ χωρὶς νὰ θέλω κύταζα τὰ χρυσωμένα ἀπ' τὸν ἥλιο κεραμίδια ἑνὸς σπιτιοῦ, καὶ τὴν κορυφὴ ψηλοῦ κυπαρισσιοῦ, ποὺ φαινότανε λουσμένη στὸ φῶς, νὰ κινῆται.

Μιὰ χαρὰ μὲ τάραξε σὰν νὰ ζητοῦσε νὰ μοῦ σπάσῃ τὸ στῆθος, μὲ ζάλιζε, μὲ παρακαλοῦσε. Καὶ ἡ φευγάτη ἐλπίδα ἐρχότανε ὡπλισμένη μὲ τὴν ὑπομονή.

— Μοῦ λέγει ἡ Ἕλλη, ξακολούθησε ὁ Ἀρκόπουλος, γι' αὐτὸ τί νὰ σοῦ κάνω, ποὺ δὲν ἔχεις κεφάλι! καὶ μὲ συγχωρεῖς!... Μοῦ λέγει: Ποῦ εἶνε ὁ φίλος σου; — Εἶνε ζηλειάρης καὶ ἔφυγε! τῆς ἀπαντῶ.

— Καὶ τί σοῦ εἶπε αὐτή;

Μπά! ἔκανε... Δὲ ξέρεις τὰ κορίτσια!... Λοιπὸν θὰ ἔλθω νὰ σὲ πάρω!... Βάλθηκα νὰ νικήσουμε!...

Καὶ ὁ Ἀρκόπουλος, χώνοντας τὸ καπέλο του ἴσαμε τὰ αὐτιά, σηκώθηκε νὰ φύγῃ.

Τὸν σταμάτησα νὰ τὸν ῥωτήσω γιὰ τὸν Χούλη καὶ τοὺς ἄλλους γνωστούς μου. Μοῦ εἶπε βιαστικά.

— Πᾶνε, πᾶνε! Ὅλους τοὺς ἔκανε ὁ Γκινόζης νὰ μὴν πατοῦνε πιά!...

Καὶ ἔφυγε.

Ὁ καϊμένος ὁ Ἀρκόπουλος! Δὲν ἦταν ὡραῖος, ὄχι! Καὶ μποροῦσε νὰ πῇ κανείς, ἀντιπαθητικός! ψηλός, ἀδύνατος, μὲ στενοὺς ὤμους, μὲ μεγάλα μουστάκια σὰν ψεύτικα, μὲ μικρὸ κεφάλι καὶ μάτια παιδιοῦ. Ποτέ μου δὲν εἶχα ζηλέψει ποὺ μιλοῦσε μὲ τὴν Ἕλλη. Καὶ μὰ τὴν ἀλήθεια, μοῦ φαινότανε νὰ μὴν ἄνῆκε στὸ ἀνδρικὸ φῦλο, ἀλλὰ σὲ κάποιο οὐδέτερο!

Τὸν θυμοῦμαι κουλουριασμένο στὸ πιάνο σὰν ἐμπνευσμένο καλλιτέχνη, νὰ παίζῃ χοροὺς Ἑλληνικοὺς καὶ Τούρκικα κομμάτια, ποὺ ἐνθουσίαζαν τὸν Χούλη καὶ τὸν ἔκαναν νὰ φωνάζῃ χτυπῶντας τὰ δάχτυλά του σὰν νὰ βρισκότανε σὲ ταβέρνα;

— Ὤπ, ὤπ! ἂς φέξῃ!...

Τί ὡραῖες μέρες, ποὺ τὴ συνέχειά τους κατέστρεψε ἡ ἐμφάνισις τοῦ Γκινόζη!

Ἀπὸ τὸ ἀπόγευμα ἑτοιμαζόμουν. Σύννεφα ὅμως θολὰ εἶχανε κλείσει τὸν οὐρανό.

Βρισκόμουνα στὴν τραπεζαρία. Ἡ θεία μου, μιὰ καλὴ γυναικούλα καὶ ἁπλή, ἔπλενε στὸ μαγειρειό. Προσπαθοῦσα κάτι νὰ διαβάσω γιὰ νὰ περάσῃ ἡ ὥρα, ἀλλ' ἡ ἔνοια τοῦ καιροῦ δὲν μ' ἄφινε.

Στὸν ἀέρα φάνηκαν κάτι σύννεφα ὅμοια μὲ κλωστὲς ἀράχνης, πολλές, πολλές, νὰ κατεβαίνουν καὶ νὰ ἁπλώνωνται, στὶς πλάκες ἔπειτα ἕνας βρόντος ἔγεινε ψηλὰ καὶ θόρυβος. Ἡ βροχὴ ἄρχισε νὰ πέφτῃ μὲ δύναμι.

Ἀπ' τὰ κεραμίδια, ἀπ' τὶς ῥοκὲς ἄρχισαν νὰ τρέχουνε νερά. Ἡ βροχὴ ἀκόμα δυνάμωνε καὶ μάλιστα μαζὶ ἀκούστηκε σὰν κακός, ἀπαίσιος τραγουδιστὴς ὁ ἄνεμος.

Κάθησα στὸν καναπέ.

— Ἡ Ἕλλη;

Μιὰ λάμψη καὶ μιὰ βροντὴ ταράξανε τὸ σπίτι. Ὥρμησα στὸ παράθυρο, ἐνῷ ἡ θειά μου ἔμπαινε τρομαγμένη καὶ κάνοντας τὸ σταυρό της.

— Μὴ στὸ παράθυρο!... μοῦ φώναξε.

— Ἄλλη ἀστραπή. Μακρυὰ ἕνας κεραυνὸς ἔπεφτε στὴ γῆ σὰ δαίμονας χτυπημένος.

Καὶ εἶχε γείνει πλημμύρα ἔξω. Τὸ νερὸ ἔτρεχε θολὸ μὲ βοὴ σὰ μάζι, ποὺ διευθύνεται ἀπὸ μυριάδες ζωύφια τερατώδη, ποὺ πηδοῦσαν, ἀνοιγόκλειναν τὰ στόματά τους.

Ἔγειρε πάλι στὸν καναπέ. Οἱ βροντὲς εἶχαν πάψει. Ἄκουγα τὸν ῥυθμικὸ κρότο τῆς βροχῆς...

Κάτι εἶχα κάνει καὶ μὲ κυνηγοῦσαν. Ἔμπρὸς ἀπ' ὅλους ἔτρεχε ἕνας Μαλτέζος ψαρᾶς μὲ πανέρι γεμάτο ψάρια στὸ κεφάλι του. Γιὰ νὰ σωθῶ, ἔπεσα στὴ θάλασσα, ποὺ τὰ νερά της ἦσαν κόκκινα, κόκκινα. Οἱ διῶχτες μου σταμάτησαν στὴν παραλία. Ἀλλ' ἡ θάλασσα φούσκωνε καὶ ἀνέβαινε τοὺς τοίχους τῶν σπιτιῶν!... Ἐγὼ πάλευα μὲ τὰ κύματα, ποὺ κόκκινα τώρα σὰν αἷμα προσπαθοῦσαν νὰ μὲ σκεπάσουν. Ἔξαφνα κουράσθηκα, παρατήθηκα καὶ βυθίσθηκα. Ἐχάθηκα. Ἕνα σκοτάδι ἐσκέπασε, τὴ σκέψι, ὅλα! Δὲν ὑπῆρχα! Ξαφνικὰ μέσα σ' αὐτὸ τὸ σκοτάδι σὰ σπίθες ἄκουσα, καὶ μ' αὐτὸ τότε πάλι ἐρχόμουν στὸν ἑαυτό μου, ἄκουσα νὰ γίνωνται ἦχοι βιολιοῦ. Κάποιος ἔπαιζε τὸ κομμάτι τὸ δικό μου... Ξύπνησα ἐνῷ ἔβλεπα τὸν Γκινόζη μ' ἕνα πράσινο μακρὺ φόρεμα, καθισμένον σὲ μιὰ πολυθρόνα, νὰ κουνᾷ τὸ κεφάλι του σὰν νὰ νύσταζε.

Ἡ θειά μου ἄναβε τὸ φῶς. Ἡ βροχὴ εἶχε σταματήσει. Τὸ σκοτάδι εἶχε πέσει πυκνό.

— Δὲν θὰ ἔλθῃ ὁ φίλος σου!... μοῦ εἶπε ἡ θειά μου, τώρα, μ' αὐτὸν τὸν καιρό!...

— Αὐτὸ τὸ ξέρει ἐκεῖνος!... εἶπα μὲ κάποιο θυμό, γιατὶ μοῦ φάνηκε νὰ τὴν εἶδα εὐχαριστημένη, ἂν δὲν ἔρχόταν ὁ Ἀρκόπουλος.

Ὁ Ἀρκόπουλος ὅμως δὲν ἔλειψε. Ἦλθε. Ὁ θεῖος μου, ποὺ εἶχε ἔλθει καὶ αὐτὸς σχεδὸν μαζί του, θύμωσε καὶ ἄρχισε κάτι νὰ λέγῃ, ἀλλ' ὁ Ἀρκόπουλος, μὲ θάρρος, ἂν καὶ δὲν γνωριζόνταν καλά, τοῦ ἔκλεισε τὸ στόμα καὶ τὸν ἔκανε νὰ πάψῃ.

Στὸ σπίτι τοῦ κυρίου Σινέκα πάλι σχεδὸν τὰ ἴδια πρόσωπα. Ἔλειπαν μόνον τὰ δυὸ κορίτσια καὶ τὸ παιδὶ μὲ τὰ ναυτικά. Οἱ ἄλλοι ὅλοι ἐκεῖ. Ἡ Ἕλλη μᾶς ὑποδέχθηκε μὲ ἕνα χαμόγελο ψυχρό. Ὁ ἐνθουσιασμὸς ἔπεσε, ἡ σκέψις νὰ πολεμήσω ἔφυγε.

Τί ἤθελα νὰ πάω;... Ὁ ἄλλος ἴσως ἔχει κάνει προόδους!... Τί μὲ φέρνει αὐτὸς ἐδῶ!... Ἐθύμωνα μὲ τὸν Ἀρκόπουλο.

Μέσα στὸ μικρὸ δωμάτιο, μὲ τοὺς ἴδιους ἀκροατὰς ὁ κύριος Σινέκας μιλοῦσε πάλι.

— Κανεὶς δὲν εἶνε χριστιανὸς σήμερα, κανεὶς! ὄχι, ὄχι! Νά! πάρτε ἕνα ψάρι ἀπ' τὸ κρύο καὶ βάλτε τον στὴν πόρτα ἑνὸς πλουσίου, ἂς ποῦμε τοῦ Κεμάδη. Θὰ δῆτε τί βοήθεια, ποὺ θὰ τοῦ δώσουν! Εἶπε ὁ κύριος: βγάλε τὸ ἱμάτιό σου... Δέν μου ἔρχεται στὸ νοῦ!... Ἂς εἶνε!... Ἀλλοίμονο καὶ τρισαλλοίμονο σὲ κεῖνο τὸν φτωχό! Τὰ παλιὰ ροῦχα, ποὺ δὲν μεταχειρίζονται, ἡ γυναῖκα τοῦ Κεμάδη, δὲν θὰ τὰ δώσῃ ποτέ, γιατὶ θὰ τὰ πουλήσῃ γιὰ κανένα γυαλικὸ στὸν ἔβραῖο!... Καὶ μένα...

Τὸ πιάνο, μέσα στὴν αἴθουσα, στέναζε σιὰ δυνατὰ χυπήματα τοῦ Ἀρκοπούλου. Ἔπαιζε ἕνα χορὸ τούρκικο, ἀλλὰ δὲν ὑπῆρχαν, τώρα, τὰ δάχτυλα τοῦ Χούλη γιὰ νὰ χτυποῦνε καὶ νὰ τὸν στολίζουν!

Πῆγα μέσα καὶ ἔπαιξα κ' ἐγὼ βιολί. Μὲ συνόδευσε ἡ Ἕλλη. Ὅλοι πάλι εἴχανε μαζευθῆ ἐκεῖ. Ὁ Γκινόζης, ὁ Μαμίδης δὲν ἔλειψαν. Στὸ τέλος εἶδα νὰ μὲ χειροκροτῇ καὶ ὁ Μαμίδης.

Ὁ Ἀρκόπουλος εἶχε πιάσει πάλι τὴ συνεπιδημένη του γωνιά. Ἡ παχειὰ κυρία Μάκα, ἔλεγε ἔλεγε στὴν κυρία Σινέκα, καὶ ἐνῷ ἀκόμα ἔπαιζα, αὐτὴ εἶχει γείρει στὸ αὐτί της. Ὁ Ἀρκόπουλος καθισμένος ἐκεῖ κοντά, ἄκουγε τώρα τί ἔλεγαν, ξύνοντας κάποιε τὸ μέτωπό του.

Ἡ Ἕλλη ἔπαιζε ἕνα κομμάτι δύσκολο, καὶ ἅμα τὸ τελείωσε, ὁ Μαμίδης τὴν πλησίασε μὲ θάρρος ἀνθρώπου τοῦ σπιτιοῦ καὶ κάτι τῆς εἶπε.

— Μάλιστα!... τοῦ ἀπήντησε αὐτὴ καὶ τοῦ ἔρριξε μιὰ ματιά, γυρίζουσα ἔπειτα τὸ πρόσωπό της ἀλλοῦ.

Ἡ καρδιά μου χτύπησε δυνατὰ καὶ σὰν νὰ πόνεσε. Ἡ ματιά της δὲν ἦταν ὅπως ἄλλες!... Ὁ νοῦς μου μανιασμὰ σκάλιζε σκάλιζε, καὶ

Εἰδώλια — Λ. Ζάχος ὑπὸ Θ. Θωμοπούλου

θαμπὰ μοῦ παρουσίασε τί εἶχε μέσα ἡ ματιά της! Ἀγάπη, ἡδονή!

— Θεέ μου! εἶπα σιγά.

Μοῦ φάνηκε τὸ δωμάτιο στενὸ πολὺ καὶ ὁ ἀέρας θερμός, θερμός.

Καὶ τώρα ἔβλεπα μ' αὐτὸ καὶ ἄλλα. Νά, γιατί δὲν μὲ πλησίαζε ὅπως ἄλλοτε, νὰ γιατί δὲν μοῦ φερνόταν ὅπως πρίν!... Καὶ τώρα τί ἔκανα; Τί ἤθελα μέσα ἐκεῖ: Ἄκουγα τὰ λόγια τοῦ Ἀρκοπούλου!...

— Νὰ τὴν χάσω!...

Μὲ τὴ σκέψη αὐτὴ ἔγεινα ἄνω κάτω. Μοῦ ἦλθε νὰ τὴν πλησιάσω, νὰ τῆς μιλήσω, νὰ τὴν παρακαλέσω! Ὄχι, δὲν θὰ κρατοῦσα, δὲν θὰ ζοῦσα ἂν τὴν ἔχανα!...

Αἰσθανόμουν ὅτι μὲ τὸ χαμό της θὰ ἔπεφτα σ' ἕνα σκοτάδι παντοτεινό!... Νὰ μὴν ὑπάρχῃ αὐτὴ στὴ σκέψη, στὰ ὄνειρά μου!...

Τώρα ἔβλεπα ὅτι πάντα ὑπῆρχε κρυμμένη ἡ ἐλπίδα καὶ ὅταν ἀκόμα ἀποφάσιζα νὰ τραβηχθῶ καὶ ἔφευγα, ἢ δὲν πατοῦσα! Καὶ τώρα δὲν ἤθελα οὔτε νὰ σκεφθῶ γιὰ νὰ φύγω, ἂν καὶ καθὼς εἶχα δῆ, ἡ Ἕλλη εἶχε χαθῆ γιὰ μένα!

Ἡ Ἕλλη ἔπαιζε πιάνο. Σὰν νὰ τὸ ἔκανε ἐπιτοῦτο γιὰ νὰ μὴ μὲ κυτάζῃ. Οἱ ἄλλοι μιλοῦσαν, ἢ ἄκουγαν. Ἐγὼ βυθίσθηκα σὲ μιὰ ἀνάμνησι, ποὺ ἦλθε σὰν βγαλμένη ἀπ' τὸ σάκκο τῆς λύπης. Ἔγεινε μιὰ παρέλασι, μὲ τὴν ἀνάμνησι αὐτή, προσώπων προσφιλῶν μου, χαμένων τώρα!...

Καὶ ὅταν συνῆλθα, εἶδα ὅτι ὁ Μαμίδης δὲν ἦτανε πιὰ στὴν αἴθουσα. Ἡ Ἕλλη προσπαθοῦσε νὰ παίξῃ ἕνα δύσκολο κομμάτι.

Ὁ Ἀρκόπουλος μὲ φώναξε.

— Πᾶμε μέσα νὰ καπνίσουμε;

Τοῦ ἔγνεψα νὰ ἔλθῃ κοντά, καὶ ἅμα ἦλθε:

— Ἐγὼ φεύγω!

— Τί!... Τί λές; Νὰ φύγῃς!... Καὶ τί εἴχαμε πῆ!...

Προσποιήθηκα ὅτι δὲν αἰσθανόμουνα καλὰ τὸν ἑαυτό μου. Ἤθελα νὰ φύγω, ἡ ἀνάμνησις κείνη μοῦ ἔδωσε τὴ δύναμι! Καὶ ἔφυγα κρυφά.

Σὲ ὅ,τι μοῦ εἶπε ὁ Ἀρκόπουλος, ὅτι θὰ πῆ γιὰ νὰ μὲ δικαιολογήσῃ, καὶ νὰ τὴν μαλώσῃ ἀκόμα, δὲν εἶπα ὄχι. Ἤθελα. Ἀλλ' οὔτε εἶπα καὶ κεῖνο ποὺ εἶδα καὶ τὴν ὑποψία μου. Τί μὲ ἐμπόδισε; Κάποια ἐλπίδα ἀκόμα! Καὶ ὁ φόβος μὴ βγάλω ἀπ' τὴν καρδιὰ τοῦ Ἀρκοπούλου τὴν ἐλπίδα ποὺ εἶχε, ὅτι θὰ κερδίσω!

Ὁ οὐρανὸς ἔξω ἤτανε μαῦρος, ἄγριος... Κάποτε ἀστραπὴ ἔσχιζε τὸ σκοτάδι σὰ φωτεινοὶ σπαθισμοὶ δαίμονα ἀγαθοῦ. Ὅταν ἔκανα νὰ στρίψω ἀπὸ ἕνα σπιτάκι ἔρημο μὲ ἀνοιχτὰ παράθυρα καὶ πόρτες σὰ βγαλμένα μάτια, στάθηκα καὶ κύταξα τὰ φωτισμένα παράθυρα τοῦ κυρίου Σινέκα.

Ὅλη ἡ συναναστροφή, ὅλοι, ὅπως καθόταν ὁ καθένας, πέρασαν ἀπ' τὸ νοῦ μου, τοὺς εἶδα πάλι ἐγὼ ἐκεῖ στὰ σκοτεινὰ σὰν διωγμένος ἄγγελος!

Πέρασαν μέρες. Τὸν Ἀρκόπουλο δὲν τὸν εἶχα δῆ διόλου ἀπ' τὴ βραδειὰ ἐκείνη καὶ ἔτσι δὲν ἤξερα τί συνέβαινε στὸ σπίτι τοῦ κυρίου Σινέκα. Μὰ ὅλα εἶχαν τελειώσει!... Ἕνα ἀπόγεμα ἦλθε ὁ θεῖος μου σκεπτικὸς λίγο. Ἤλθε κοντά μου καὶ θυμᾶμαι, κάτι μασοῦσε καί, πρὶν μιλήσῃ, σταμάτησε μασσῶντας καὶ μὲ κύταζε. Θύμωσα, κρυφά, γιὰ τὸ μάσημά του αὐτὸ καὶ ἔτσι μοῦ ἦλθε ἐπιθυμία νὰ τοῦ δώσω μιὰ στὰ σαγόνια.

Ὁ θεῖος μου, ἐπιτέλους, μίλησε:

— Θὰ σοῦ πῶ κάτι! Δὲν ξέρω ἂν θὰ χαρῆς, ἢ θὰ λυπηθῆς!

Καὶ ὁ ἀνθρωπάκος εἶχε πάψει τὸ μάσημα.

Εἰδώλια — Π. Μαθιόπουλος ὑπὸ Κ. Παρθένη

Εἰδώλια — Γ. Ἀκαμπάνης ὑπὸ Θ. Θωμοπούλου

— Λέγε! Οὔτε θὰ χαρῶ, οὔτε θὰ λυπηθῶ!... Κατάπιε τὸ τελευταῖο κομμάτι καὶ εἶπε:

— Λοιπὸν καὶ στὰ δικά σου!... Ἡ κόρη τοῦ κυρίου Σινέκα παντρεύεται!...

Μ' ὅλο τὸ χτύπημα ρώτησα:

— Ποιόν;...

— Ξέρω πῶς μοῦ τὸν εἶπε ὁ φίλος σου Ἀρκόπουλος!... Μαμίδα... Ποῦ στὸ διάολο τὸν πέτυχαν!... Ἀρ' ἀνεμομαζώματα, διαολοσκορπίσματα!... Θὰ ἔλθῃ ἀπ' ἐδῶ καὶ θὰ στὰ πῆ!...

Πάει!... Σὰν ἄνεμος, ποὺ σκορπίζει, διώχνει τὴν ὁμίχλη, σκόρπισαν τὰ λόγια αὐτὰ τὶς θαμπὲς ἐλπίδες μου!...

Ὁ θεῖος μου ἔφυγε κάτι λέγοντας γιὰ τὸν Σινέκα καὶ τὸν Μαμίδη σὰν νὰ παραμιλοῦσε.

Ἔμεινα μόνος.

Ἡ Ἕλλη εἶχε χαθῆ! Ἡ σκέπη τοῦ χρόνου σὰν ἀπὸ κάποια πνοὴ ὑψώνεται καὶ νά την!... Τρέχει στὴν ἀμμουδιά, οἱ μπότες της βυθίζονται στὴν ἄμμο, καὶ στὸ σήκωμα τῆς κοντῆς της φούστας βλέπω τὴ ρυθενή της σάρκα. Στρέφει τὸ γλυκύ της πρόσωπο σὲ μένα.

— Ἔλα λοιπόν!...

Καὶ δὲν ἔτρεχα! Θεέ!...

Ἕνας φωνογράφος ἄρχισε ἔξω, μακρυά, νὰ παίζῃ μουσικὴ ὀργάνων χάλκινων. Φωνὲς καὶ γέλια παιδιῶν, ποὺ πάνω ἔβγαινε μιὰ λεπτή, σουβλερὴ φωνή. Ἄκουσα τὴν πόρτα. Ἤταν ὁ Ἀρκόπουλος.

Μπῆκε μέσα ἀλλαγμένος πολύ, μὲ τὴ μορφὴ κίτρινη καὶ τὰ μάτια κομμένα, σὰν νὰ εἶχε περάσει ὧρες ἀγωνίας καὶ λύπης. Μοῦ ἔκανε ἐντύπωσι καὶ αἰσθάνθηκα κάποια ζήλεια γι' αὐτό.

— Τί εἶχε καὶ αὐτός; Γιατί;...

Δὲν ἤθελα νὰ λυπᾶται ἄλλος γιὰ τὸ χαμό της.

— Τάμαθες, ἔ... Δὲν θὰ ξαναπατήσω πιὰ στὸ σπίτι αὐτό, ποὺ ἀπὸ χρόνια τώρα πάγιανα!... Ἀ! ὁ ἀχρεῖος!...

Ἄρχιζα νὰ ἡσυχάζω.

Ὁ Ἀρκόπουλος κινήθηκε καὶ πλησίασε στὸ παράθυρο καὶ στάθηκε λίγο σὰ νὰ ἀκροαζόταν τὸν φωνόγραφον. Στράφηκε ἔπειτα, καὶ μὲ κύταξε.

— Αὐτὰ ἔχει ὁ κόσμος! τοῦ εἶπα μὴ ξέροντας τί νὰ πῶ. Καὶ ἂς μὴ λυπούμεθα. Καὶ πρόσθεσα μὲ χαμόγελο ποὺ ἤτανε γεμάτο πλάγια, θέλοντας νὰ τοῦ καθαρίσω τὴ θέσι του.

— Καὶ ἔπειτα ἐγὼ τὴν ἔπαθα!...

— Σύ, ναί! Ἔχεις δίκαιο!... Ἀλλὰ κ' ἐγὼ ἔχω νὰ λυποῦμαι!...

— Τί ἐννοεῖς;

Ὁ Ἀρκόπουλος μὲ πλησίασε σιγὰ καὶ κυτάζοντάς με λυπημένα, κατάματα, εἶπε μὲ σιγαλὴ φωνή, πνιγμένη.

— Καὶ ποῦ ξέρεις ἂν δὲν τὴν ἀγαποῦσα κ' ἐγώ;...

Καὶ γρήγορα δίνοντάς μου τὸ χέρι του

Εἰδώλια — Γ. Ρωμὸς ὑπὸ Θ. Θωμοπούλου

— Χαῖρε! μοῦ εἶπε καὶ ἔφυγε.

Τὸν ἄφησα νὰ φύγῃ. Ἕνα ἐμπόδιο εἶχε ὑψωθῆ στὴ φιλία μας! Τὸ σκυμμένο, ψηλὸ ἀνάστημά του, σὰν ἀπὸ κάποιο ἀόρατο βάρος, χάθηκε πίσω ἀπ' τὴν ψηλὴ μάνδρα ποὺ μιὰ μεριά της ἀσπρισμένη ρεκλαμάριζε, μὲ μαῦρα καὶ κόκκινα γράμματα, καπέλα ἑνὸς καταστήματος.

Τὸ σκοτάδι κατέβαινε ἀραιὸ καὶ σιγὰ σιγὰ ἐπύκνωνε. Τὸ ψηλὸ σπίτι μὲ τὸ ξύλινο παληομπάλκονο κρυβότανε τὰ δένδρα, τὸ ψηλὸ κυπαρίσσι, ἀρχίσανε νὰ γίνωνται γραμμὲς μπερδεμένες, μαῦρες μουντζοῦρες μέσα στὸ σκοτάδι.

Κι' ὁ φωνογράφος ποὺ εἶχε πάψει, ἄρχισε πάλι μὲ φωνὴ μπάσσου νὰ τραγουδᾷ καὶ νὰ κλαίῃ μέρες ποὺ εἶχαν περάσει, μέρες ποὺ εἶχαν χαθῆ!...

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ Ν. ΒΟΥΤΥΡΑΣ

ΑΝΕΜΟΣΤΡΟΒΙΛΟΣ

Ἀπόψε ποὺ ὁ Νοτιᾶς ἀκράτητος
Ὁρμάει στὰ νέφη κι' ἀλαλάζει,
Ποὺ κρύφτηκαν τὰ πλάσματα περίτρομα
Καὶ τῶν δεντρῶν τὸ λύγισμα σπαράζει,

Μονάχη μου τὸ δρόμο θὰ διαβῶ
Τὸ ἐγώ μου νὰ σβηστῆ μέσα στὴ φρίκη,
Ποὺ δίνει μου τοῦ χινοπώρου ὁ θρίαμβος
Καὶ τῆς νυχτὸς ἡ ἀντιλαλοῦσα ἡ νίκη.

Νὰ σέρνωμαι κι' ἐγὼ σὰ λούλουδο
Ξερριζωμένο ἀπ' τὴ γωνιὰ ἑνὸς φράχτη
Κι' ὁλόγυρά μου ὁ Πόθος νὰ τυλίγεται,
— Στῆς Μοίρας μου τὰ χέρια ἀδράχτι —.

Ν' ἀκούω τὸ Γίγαντα τὸν Ἄνεμο
Νὰ μοῦ ἱστορῇ τὴν αἰωνίαν Ὀδύνη,
Κι' ἀνίσχυρη νὰ χάνωμαι στοῦ Σύμπαντος
Τὴ μακρυσμένη δίνη!

Κι' ἐκεῖ ποὺ εἶναι σὰ νέφη τὰ βουνὰ
Κι' ἀνήσυχος μὲ καρτερεῖς — τὸ ξέρω —
Σὲ τέτοια νύχτα ποὺ τὸ ἐγώ μου σβήνεται
Τὴν πίστη τῆς Ἀγάπης θὰ Σοῦ φέρω.

ΑΙΜΥΛΙΑ ΚΟΥΡΤΕΑΗ

ΠΕΡΙΠΛΑΝΩΜΕΝΟΣ

Ἀπὸ ποιὲς χῶρες ξεκινᾶς, ψυχὴ ξεκλαντημένη,
κ' ἔρχεσαι στὴν ψυχή, ποὺ σὲ προσμένει;
ΚΑΒΑΦΗΣ

— Παρατρεχάμενε διαβάτη,
— σ' ὥρα καλή, σ' ὥρα καλή —
παρατρεχάμενε διαβάτη,
πῶς βιαστικὸς τόσο πολύ;

— Ξέμεινα, ξέμεινα,
μὲ πῆρε ἡ νύχτα
κι ὁ δρόμος μου εἶναι μακρυνός.
Ξέμεινα, ξέμεινα,
κι ἄκου, μὲ κράζει —
ὤ, πῶς μὲ κράζει ὁ Ἀλλοτινός!

— Ἔχει κι ἕνα ἄλλο μονοπάτι
πιὸ κοντεινό, πιὸ κοντεινό —
κοντοκαρτέρει, νυχτοπάτη,
κοντοκαρτέρει νὰ σ' τὸ εἰπῶ.

— Ξέμεινα, ξέμεινα,
μὲ πῆρε ἡ νύχτα
κι ὁ δρόμος μου εἶναι μακρυνός.
Ξέμεινα, ξέμεινα,
κι ἄκου, μὲ κράζει, —
ὤ, πῶς μὲ κράζει ὁ Ἀλλοτινός!

ΚΩΣΤ. ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

ΡΥΘΜΟΙ

I

Στὰ βύθη σου ἂν μ' ἔκλεισες, ὦ μάνα γῆ, τόσον καιρό,
Ὅμως μὲ πλούσια δῶρα
Μ' ἐστόλισες, κι' ὁλόηχο, στὸν ἥλιο ἀντίκρυ, δροσερὸ
Κι' ὁλόανθο στέκω τώρα.

Καὶ πάντα γέρνω ὑπάκουο στὴ λύπη σου καὶ στὴ χαρά,
Τὰ φύλλα μου ἕνα-ἕνα
Ν' ἁρπάζ' ὁ ἄνεμος, ἐγὼ τ' ἀφίνω, ἀλοί μου, ἀροῦ ξανὰ
Πρέπει νἀρθοῦν σὲ σένα.

II

Θλιμμένε ἀντίλαλε, γλυκειᾶς ἐρωτικῆς φλογέρας,
Μὲ δάκρυα θὰ σὲ χωριστῶ·
Τρέμει, καθὼς ἐσὺ περνᾶς, ὦ λάλημα νανουριστό,
Ὁ βραδυνὸς ἀγέρας.

Τὴ χλόη, τὰ κρούσταλα νερά, θ' ἀφίσω καὶ τὰ δάση,
Τώρα ἕνας πόθος δυνατός,
Στὸ ἔρμο ἀκρογιάλι δέρνει με, ποὺ ἡ τρικυμία σὰν στεναγμός,
Αἰφνίδια θὰ ξεσπάσῃ.

ΔΗΜΟΣΘ. ΔΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΜΑΡΗ-ΚΛΑΙΡ

— ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ —

*Συγγραφεὺς τῆς **Μαρὴ-Κλαὶρ** εἶναι μιὰ ἐργάτις. Ἔπαθαν τὰ μάτια της, καὶ ὁ ἰατρὸς τῆς ἀπηγόρευσε τὸ ράψιμο. Τότε ἄρχισε νὰ γράψῃ τὴν ἁπλῆν αὐτὴν ἱστορίαν. Εἶναι γραμμένη, ὅπως θὰ τὴν διηγεῖτο, μὲ ἀφέλειαν, ἡ ἡρωὶς τοῦ βιβλίου. Ἀληθινὴ καὶ βαθειά. Τὰ χρώματα ἁπλᾶ, ὅπως καὶ ἡ σκέψις της: ὑποβλητικά. Εἶναι «ἡ ζωγραφιὰ τῆς καθημερινῆς ζωῆς· ἀλλ' ἀκόμα περισσότερον: ἐκεῖνο ποὺ διέβλεπε εἰς τὴν ὕπαρξιν τῶν γύρω της ἀνθρώπων. Ἔτσι, τὸ χάρισμα τῆς διαισθήσεως εἶναι ἴσον πρὸς τὸ δῶρον τῆς παρατηρήσεως» λέγει ὁ Ὀκτὰβ Μιρμπὼ εἰς τὸν πρόλογον ποὺ ἀφιέρωσε εἰς τὸ ἔργον τῆς Μαργαρίτας Ὀντού. Ἡ ἁπλῆ αὐτὴ ἐργάτις δὲν γνωρίζει ὀρθογραφίαν καὶ ὅμως εὑρίσκει μέσα της τὴν ἀνωτέραν τέχνην, ἐκείνην ποὺ δὲν ἀποκτᾶται οὔτε μὲ τὴν πεῖραν, οὔτε μὲ τὴν θέλησιν. Ἡ ἀφήγησις τῆς ζωῆς της τῆς ἀγροτικῆς, ὅταν παίρνῃ τὰ πράβατα στὸ λειβάδι νὰ βοσκήσουν ἢ κάθεται αὐτὴ κρυφὰ νὰ διαβάσῃ ἕνα βιβλίον, τὸν μόνον της σύντροφον, αἱ περιπέτειαι τῆς ζωῆς της, τραγικαὶ μέσα στὴν ἁπλότητά των, εἶναι κάτι θαυμάσιον. Ποιὸς Γάλλος συγγραφεύς, ἀπὸ τοὺς πιὸ ἐνδόξους, λέγει ὁ ἴδιος Μιρμπώ, θὰ ἠμποροῦσε νὰ γράψῃ ἕνα τέτοιο βιβλίον, τόσον μετρημένα, μὲ τόσην καθαρότητα καὶ ἀκτινοβόλον μεγαλεῖον;*

Ἡ «Μαρὴ-Κλαὶρ» εἶναι ἕνα ἀριστούργημα. Ἡ ἀφήγησις τῶν πρώτων παιδικῶν ἐτῶν τῆς μικρᾶς ὀρφανῆς κατακτᾷ σιγὰ σιγὰ τὸν ἀναγνώστην καὶ κυριολεκτικῶς γοητεύει κατόπιν ὅταν ἀρχίζῃ νὰ διαισθάνεται τὴν ζωὴν μέσα στὴν ἐμορφιὰ καὶ μέσα στὸν πόνον της.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Μιὰν ἡμέρα ἦρθε πολὺς κόσμος στὸ σπίτι μας. Οἱ ἄνδρες ἔμπαιναν σὰν σ' ἐκκλησιά, καὶ οἱ γυναῖκες, φεύγοντας, ἔκαναν τὸ σταυρό τους.

Χώθηκα στὴν κάμαρα τῆς μητέρας μου καὶ εἶδα πὼς εἶχε μιὰ λαμπάδα ἀναμμένη δίπλα στὸ κρεβάτι της. Ὁ πατέρας μου ἦταν σκυμμένος στὰ πόδια τοῦ κρεβατιοῦ κυτάζοντας τὴ μητέρα μου, ποὺ κοιμώτανε μὲ τὰ χέρια σταυρωμένα πάνω στὸ στῆθος της.

Ἡ γειτόνισσά μας, ἡ κερὰ Κόλα, μᾶς κράτησε ὅλη τὴν ἡμέρα στὸ σπίτι της. Σὲ ὅλες τὶς γυναῖκες, τὴν ὥρα ποὺ ἔφευγαν ἀπὸ τὸ σπίτι μας, ἔλεγε:

— Ξέρετε, δὲ θέλησε νὰ φιλήσῃ τὰ παιδιά της.

Οἱ γυναῖκες μὲ κύταζαν μὲ τὸ μαντήλι στὴ μύτη καὶ ἡ κερὰ Κόλα ἔλεγε πάλι:

— Αὐτὲς οἱ ἀρρώστιες κάνουν κακὸ τὸν ἄνθρωπο.

Ὕστερα ἀπ' αὐτὸ φορέσαμε φουστάνια μὲ μεγάλες ρίγες ἄσπρες καὶ μαῦρες.

Ἡ κερὰ Κόλα μᾶς ἔδινε νὰ τρῶμε καὶ μᾶς ἔστελνε νὰ παίξωμε ἔξω στὸν κάμπο. Ἡ ἀδελφή μου, ποὺ ἦταν μεγάλη πιά, χωνότανε στοὺς φράχτες, σκαρφάλωνε στὰ δέντρα, ἔψαχνε στοὺς βάλτους καὶ γύριζε τὸ βράδυ μὲ τὶς τσέπες γεμάτες ἀπὸ κάθε λογῆς ζῶα ποὺ μὲ τρόμαζαν καὶ θύμωναν τὴν κερὰ Κόλα.

Συχαινόμουνα προπάντων τὰ σκουλήκια. Τὸ κόκκινο αὐτὸ κι' ἐλαστικὸ πρᾶμα μοῦ προξενοῦσε φρίκη, καὶ ἂν τύχαινε νὰ πατήσω κανένα ἀνατρίχιαζα ἀπὸ ἀηδία. Τὶς ἡμέρες ποὺ πονοῦσε τὸ πλευρό μου, ἡ κερὰ Κόλα δὲν ἄφινε τὴν ἀδελφή μου νὰ πάῃ ἔξω. Μὰ ἡ ἀδελφή μου στενοχωριόταν καὶ ἤθελε ὅπως ὅπως νὰ μὲ πάρῃ μαζί της· ἐμάζευε τότε σκουλήκια καὶ, ἔτσι μαζεμένα μέσα στὴ χούφτα της, μοῦ τἄφερνε στὸ πρόσωπό μου. Εὐθὺς ἔλεγα πὼς δὲν πονοῦσα πιὰ καὶ πήγαινα μαζί της στὸν κάμπο.

Μιὰ φορὰ ἔρριξε πάνω μου μιὰ χούφτα σκουλήκια. Τραβήχθηκα μὲ τόση βία ποὺ ἔπεσα μέσα σ' ἕνα καζάνι γεμάτο νερὸ ζεστό. Ἡ κερὰ Κόλα μουρμούριζε ὅσο μ' ἔγδυνε. Δὲν εἶχα χτυπήσει· ἔλεγε πὼς θὰ τὶς βρέξῃ τῆς ἀδελφῆς μου· τὴν ἴδια στιγμὴ περνοῦσαν οἱ καπνοδοχοκαθαρισταί, καὶ τοὺς φώναξε νὰ τὴν πάρουν.

Πλησίασαν καὶ οἱ τρεῖς μὲ τὰ σακιὰ καὶ τὰ σκοινιά τους: ἡ ἀδελφή μου ἐφώναζε καὶ ζητοῦσε συχώρεσι, κ' ἐγὼ ἤμουν καταντροπιασμένη ποὺ μ' ἔβλεπαν γυμνή.

Ὁ πατέρας μου μᾶς ἔπαιρνε συχνὰ σ' ἕνα μέρος ὁποῦ ἤτανε ἄνδρες κ' ἔπιναν κρασί. Μ' ἔβανε ὀρθὴ ἀνάμεσα στὰ ποτήρια καὶ μοῦ ἔλεγε νὰ πῶ τὸ τραγούδι τῆς Γενοβέφας Μπραμπάντ. Ὅλοι γελοῦσαν, μὲ φιλοῦσαν καὶ μοῦ ἔδιναν νὰ πιῶ κρασί.

Ἦταν πάντα νύχτα ὅταν γυρίζαμε στὸ σπίτι. Ὁ πατέρας μου ἔκανε κάτι μεγάλα βήματα καὶ πολλὲς φορὲς πήγαινε νὰ πέσῃ· ἄλλοτε πάλι ἔκλαιε δυνατὰ καὶ ἔλεγε πὼς τοῦ ἄλλαξαν τὸ σπίτι του. Τότε ἡ ἀδελφή μου ἔβαλλε τὶς φωνές, καὶ μ' ὅλο τὸ σκοτάδι κατώρθωνε πάντα νὰ βρῇ τὸ σπίτι μας.

ΛΙΟΥΔΗ Π. ΡΟΥΜΠΟΥ

Ἕνα πρωΐ ἡ κερὰ Κόλα μᾶς μίλησε πολὺ καὶ ἔλεγε πὼς εἴμαστε γρουσούζικα, πὼς δὲ θὰ μᾶς ξαναδώσῃ ψωμὶ καὶ πὼς ἔπρεπε νὰ πᾶμε στὸν πατέρα μας ποὺ εἶχε φύγει, κανεὶς δὲν ἤξερε ποῦ. Ὅταν πέρασε ὁ θυμός της, μᾶς ἔδωκε ὅπως πάντα νὰ φᾶμε. Ἔπειτα ἀπὸ λίγον καιρὸ μᾶς ἀνέβασε μιὰ μέρα στὴ σούστα τοῦ μπάρμπα Σικόν. Ἡ σούστα ἦταν γεμάτη ἄχερο καὶ σακιὰ μὲ σιτάρι. Μ' ἔβαλαν πίσω, ἀνάμεσα στὰ σακιά· ἡ σούστα ἔγερνε πίσω καὶ κάθε τίναγμα μ' ἔριχνε πάνω σε' ἄχερα.

Ἤμουν σὲ μιὰν ἀδιάκοπη τρομάρα· ὁλοένα νόμιζα πὼς θὰ πέσω ἢ πὼς θὰ πέσουν τὰ σακιὰ ἀπάνω μου.

Σταματήσαμε μπρὸς σ' ἕνα ξενοδοχεῖο. Μιὰ γυναίκα μᾶς κατέβασε, ἐτίναξε τ' ἄχερα ἀπὸ τὰ ροῦχα μας καὶ μᾶς ἔδωκε γάλα. Ἔλεγε στὸ μπάρμπα Σικὸν χαϊδεύοντάς μας:

— Θαρρεῖς πὼς ὁ πατέρας τον θὰ τὶς θέλῃ;

Ὁ μπάρμπα Σικὸν κούνησε τὸ κεφάλι ἀκουμπῶντας τὴν πίπα του στὸ τραπέζι. Ἐστράβωσε τὰ χείλη του καὶ εἶπε:

— Ἴσως νἄρθουν ἀκόμα μακρύτερα. Ὁ γυιός τοῦ Ζιρὰρ μοῦπε πὼς τὸν εἶδε στὸ δρόμο τοῦ Παρισιοῦ.

Ὁ μπάρμπα Σικὸν μᾶς πῆρε ἔπειτα σ' ἕνα ὡραῖο σπίτι μὲ μιὰ μεγάλη σκάλα.

Μίλησε πολλὴν ὥρα μ' ἕναν κύριο ποὺ ὁλοένα κουνοῦσε τὰ χέρια του καὶ ἄκουα νὰ λέγῃ: τὸν γῦρο τῆς Γαλλίας. Ὁ κύριος ἀκούμπησε τὸ χέρι στὸ κεφάλι μου λέγοντας ξακολουθητικά:

— Ποτὲ δὲ μοῦ εἶπε πὼς εἶχε παιδιά.

Κατάλαβα πὼς μιλοῦσε γιὰ τὸν πατέρα μου, καὶ ζήτησα νὰ τὸν ἰδῶ. Μὲ κύταξε χωρὶς ν' ἀπαντήσῃ, ἔπειτα ρώτησε τὸν μπάρμπα Σικόν:

— Πόσων χρόνων εἶναι ἐτούτη;

— Περπατεῖ στὰ πέντε, εἶπε ὁ γέρο Σικόν.

Ἡ ἀδελφή μου ἔπαιζε ὅλη τὴν ὥρα στὴ σκάλα μὲ μιὰ γατίτσα.

Ξαναγυρίσαμε μὲ τὸ κάρο στὴν κερὰ Κόλα μᾶς δέχτηκε μὲ γρίνια καὶ σκοντῶντας μας ἔπειτα ἀπὸ λίγες ἡμέρες μᾶς ἔβαλε στὸ σιδηρόδρομο, καὶ τὸ βράδυ εἴμαστε σ' ἕνα μεγάλο σπίτι ὅπου ἦταν πολλὰ κορίτσια.

Ἡ ἀδελφὴ Γαβριέλλα μᾶς χώρισε ἀμέσως. Εἶπε πὼς ἡ ἀδελφή μου, ποὺ ἦταν ἀρκετὰ μεγάλη, θὰ πάῃ μὲ τὶς μεγαλύτερες, κ' ἐγὼ θὰ μείνω μὲ τὶς μικρές.

Ἡ ἀδελφὴ Γαβριέλλα ἦταν πολὺ κοντή, γρηὰ καὶ σκυφτή· ἐπιστατοῦσε στὸν ὕπνο καὶ στὰ διαλείμματα. Ἔβανε τὸ σκληρὸ καὶ στεγνὸ χέρι της ἀνάμεσα στὸ νυχτικό μας καὶ στὸ σεντόνι γιὰ νὰ ἰδῇ ἂν ἦταν καθαρί, καὶ ἂν εὕρισκε σεντόνια βρεμένα ἡ βέργα ἔπαιαινε σὲ ἐνέργεια.

Στὴν τραπεζαρία ἀνακάτωνε τὴ σαλάτα σὲ μιὰν ἀπέραντη κίτρινη λεκάνη.

Ἀνέβαζε τὰ μανίκια της ἕως τοὺς ὤμους καὶ ἔχωνε μέσα στὴ σαλάτα τὰ μαῦρα καὶ ροζιασμένα μπράτσα της, ποὺ ἔβγαιναν ἔπειτα γυαλιστερὰ καὶ στάζοντας· μοῦ θύμιζαν κλαδιὰ ξεραμένα σὲ ἡμέρα βροχῆς.

Βρῆκα ἀμέσως μιὰ φιλενάδα.

Τὴν εἶδα ποὺ μὲ πλησίαζε μὲ καμάρι καὶ μὲ ἀδιαντροπιά.

Δὲν ἦταν πιὸ ψηλὴ ἀπὸ τὸ θρανίο ποὺ καθόμουν. Ἀκούμπησε τοὺς ἀγκῶνες ἀπάνω μου καὶ μοῦπε:

— Γιατί δὲν παίζεις;

Τῆς εἶπα πὼς εἶχα ἕναν πόνο στὸ πλευρό.

— Ἄ, ναί· ἡ μαμά σου ἦταν φθισικὴ καὶ ἡ ἀδελφὴ Γαβριέλλα εἶπε πὼς γλήγορα θὰ πεθάνῃς.

Ἐσκάλωσε στὸ θρανίο καὶ κάθισε διπλοπόδι· μὲ ρώτησε τὄνομά μου, πόσω χρονῶν εἶμαι, μοῦ εἶπε πὼς τὴν ἔλεγαν Ἰσμηρία, πὼς ἦταν μεγαλύτερή μου καὶ πὼς ὁ ἰατρὸς ἔλεγε πὼς ποτὲ δὲν θὰ μεγαλώσῃ· πὼς δασκάλισσά μας ἦταν ἡ ἀδελφὴ Μαρία, πὼς ἦταν πολὺ κακὴ καὶ τιμωροῦσε αὐστηρὰ τὶς φλύαρες.

— Ἐπήδηξε ξαφνικὰ κάτω καὶ φώναξε: Αὐγούστα!

Ἡ φωνή της ἔμοιαζε μὲ φωνὴν ἀγοριοῦ. Ἦταν καὶ λίγο στραβοπόδα.

Στὸ διάλειμμα, κατὰ τὸ τέλος, τὴν εἶδα ἀνεβασμένη στὴ ράχη τῆς Αὐγούστας, ποὺ τὴν κουνοῦσε πάνω στοὺς ὤμους της σὰν νὰ ἤθελε νὰ τὴν πετάξῃ χάμω. Ὅταν πέρασε μπροστά μου, μοῦ φώναξε μὲ τὴ χοντρὴ φωνή της:

Θὰ μὲ σηκώνῃς καὶ σύ, ἔ;

Ἐγνώρισα τότε καὶ τὴν Αὐγούστα.

Ὁ πονόματος ποὺ εἶχα, χειροτέρευε. Τὴ νύχτα κολλοῦσαν τὰ βλέφαρά μου καὶ ἤμουν τέλεια τυφλὴ ὡς τὴν ὥρα ποὺ μοῦ τὰ μούσκευαν. Ἡ Αὐγούστα μ' ἐπήγαινε στὸ νοσηλευτήριο. Κάθε πρωΐ ἐρχότανε στὸ μικρὸ κοιτῶνα νὰ μὲ πάρῃ. Ἄκουα τὴν περπατησιά της ἀπὸ μακρυά! Γλήγορα μ' ἔπιανε ἀπὸ τὸ χέρι καὶ μὲ τραβοῦσε μὲ τὸ ἴδιο βῆμα ποὺ εἶχε ἔλθει: δὲν τὴν ἔμελε ἂν χτυποῦσα πάνω στὰ κρεβάτια.

Περνούσαμε σὰν ἄνεμος τοὺς διαδρόμους καὶ κατεβαίναμε τὰ δύο πατώματα σὰν ἀνεμοστρόβιλος· ποὺ καὶ ποὺ τὰ πόδια μου ἄγγιζαν σὲ κανένα σκαλοπάτι κατέβαινα ἀπαράλλακτα ὅπως πέφτει κανεὶς στὸ κενόν· ἡ Αὐγούστα εἶχε γερὸ χέρι καὶ μὲ κρατοῦσε καλά.

Πηγαίνοντας στὸ νοσηλευτήριο ἔπρεπε νὰ περάσωμε πίσω ἀπὸ τὴν ἐκκλησούλα, κ' ἔπειτα ἐμπρὸς ἀπὸ ἕνα κάτασπρο σπιτάκι· ἐκεῖ ἐτρέχαμε ἀκόμη γρηγορώτερα.

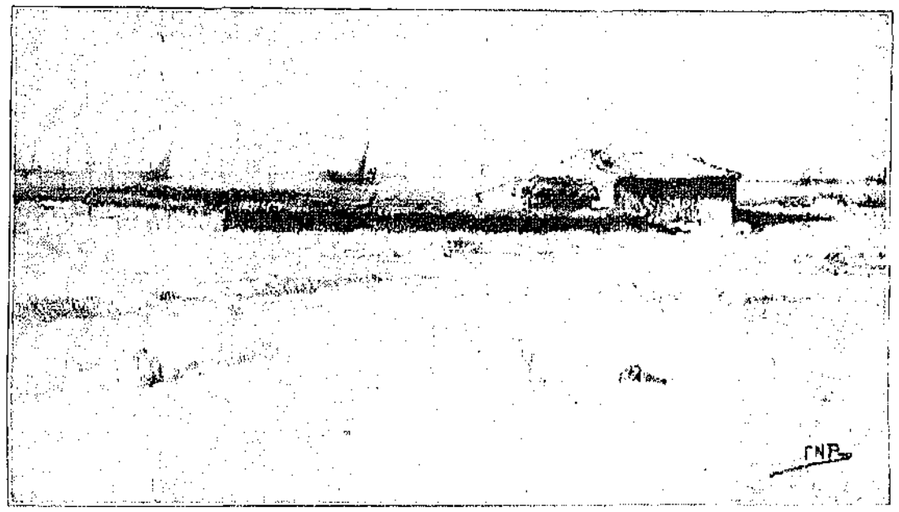

ΤΟΠΙΟΝ Γ. Ν. ΡΟΪΛΟΥ

Μιὰν ἡμέρα δὲν μπόρεσα πιά, καὶ στὸ δρόμο γονάτισα· μὲ σήκωσε μὲ μιὰ κατακεφαλιά, λέγοντας:

— Γρήγορα λοιπόν, εἴμαστε μπρὸς στὸ νεκρόσπιτο.

Ἀπὸ κείνη τὴν ἡμέρα, φοβόταν μὴν πέσω καὶ μὲ εἰδοποιοῦσε πὼς βρισκόμαστε στὸ νεκρόσπιτο.

Περισσότερο φοβόμουνα τὴν τρομάρα τῆς Αὐγούστας. Ἀφοῦ ἔτρεχε ἔτσι βιαστικά, θὰ πῇ πὼς ἦταν κίνδυνος. Ἔφθανα στὸ νοσηλευτήριο καταϊδρωμένη καὶ λαφιασμένη· μ' ἔσπρωχναν σὲ μιὰ μικροῦλα καρέκλα καὶ ὁ πόνος τοῦ πλευροῦ ἦταν πιὰ ξεχασμένος ὅταν μοῦ εἶχαν πλύνει τὰ μάτια.

Αὐτὴ μὲ πῆρε καὶ στὴν τάξι τῆς ἀδελφῆς Μαρίας. Μαλάκωσε τὴ φωνή της καὶ εἶπε:

Ἀδελφή μου, νά, ἡ νεοφερμένη.

Νόμιζα πὼς οὔτε θὰ μὲ κύταζε, μὰ ἡ ἀδελφὴ Μαρία μοῦ χαμογέλασε, μὲ ρίλησε καὶ εἶπε:

Εἶσαι μικροῦλα. Δὲν μπορεῖς νὰ καθίσῃς στὸ θρανίο. Ἔλα ἐδῶ.

Καὶ μὲ κάθισε σ' ἕνα σκαμνάκι, στὸ κενόν τοῦ γραφείου της.

Τί καλὰ ποὺ ἦταν ἐκεῖ μέσα! Τί ἁπαλὰ ποὺ χάϊδευε ἡ ζεστασιὰ τῆς μάλλινης φούστας τὸ πονεμένο μου σῶμα!

Πολλὲς φορὲς τὸ σκαμνάκι μου βρισκόταν ἀνάμεσα σὲ δύο πόδια, κ' ἐγὼ σκλαβωμένη μέσα στὴ ζεστασιά τους. Ἕνα χέρι ἔψαχνε νὰ βρῇ τὸ κεφάλι μου καὶ τὸ ἀκουμποῦσε στὴ φούστα ἀνάμεσα στὰ γόνατα, καὶ τὸ ἁπαλὸ αὐτὸ χέρι καὶ τὸ ζεστὸ προσκέφαλο μ' ἀποκοίμιζαν.

Ὅταν ξυπνοῦσα, τὸ προσκέφαλο γινόταν τραπέζι. Τὸ ἴδιο χέρι εἶχε βάλει κοντά μου ἀπομεινάρια ἀπὸ γλυκά, μικροὺς βόλους ζάχαρη καὶ μερικὲς καραμέλες.

Γύρω μου ἄκουα τὸν θόρυβο τῆς ζωῆς.

Μιὰ φωνὴ ἔκλαιε:

— Ὄχι, ἀδελφή μου, δὲν ἤμουν ἐγώ.

Ἄλλες φωνὲς δυνατὰ ἔλεγαν:

— Ναί, ἀδελφή μου, αὐτὴ ἦταν.

Πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι μου, μιὰ φωνὴ γεμάτη καὶ θερμὴ ἐπέβαλλε σιωπή, μὲ τὴ βούθεια καὶ τῆς ρίγας ποὺ χτυποῦσε πάνω στὸ γραφεῖο καὶ ἀντιχοῦσε, μέσα στὸ κενὸν ὁποὺ ἤμουν χωμένη, μὲ φοβερὸ κρότο.

Κομμὰ φορὰ γινότανε κἄτι ἔκτακτο. Τὰ πόδια τότε τραβιῶνταν ἀπὸ τὸ σκαμνάκι μου, τὰ γόνατα κλαῖσαν, κοντιῶταν ἡ καρέκλα, κ' ἔβλεπα νὰ σκύβῃ στὴ φολιά μου ἕνα ἀδύνατο σαγόνι, λεπτὰ καὶ μυτερὰ δόντια καὶ δύο μάτια χαϊδευτικὰ ποὺ μοῦ ἐνέπνεαν ἐμπιστοσύνη.

Ἐδῶδυς ποὺ γιατρεύθηκαν τὰ μάτια μου, βρῆκα, μαζὶ μὲ τὰ γλυκά, κ' ἕνα ἀλφαβητάριο. Ἦταν

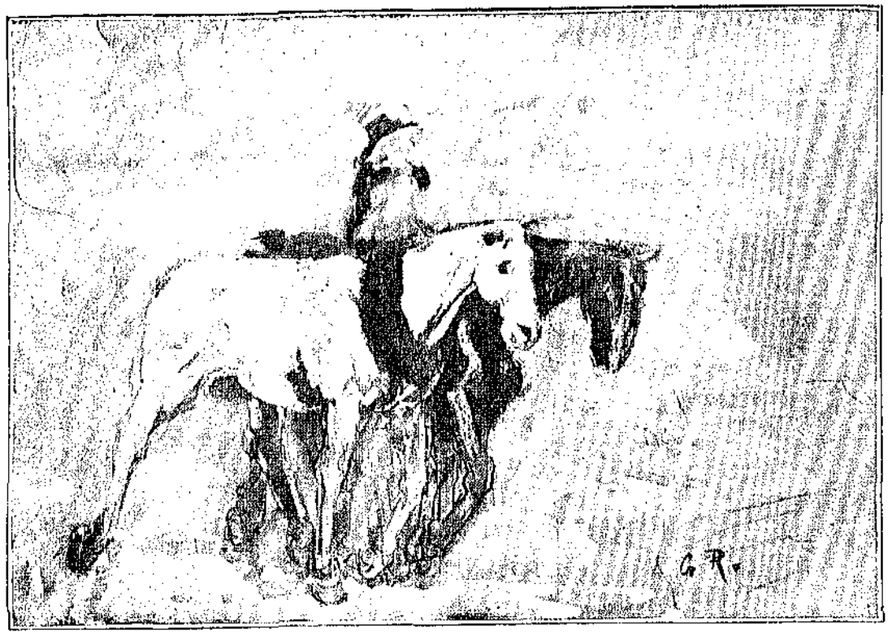

ΣΠΟΥΔΗ Γ. ΡΟΪΛΟΥ

ένα βιβλιαράκι πού δίπλα στίς λέξεις εἶχε ζωγραφιές. Ἐκύταζα συχνὰ μιὰ φράουλα καὶ τὴν φανταζόμουν μεγάλη σὰν τσουρέκι.

Ὅταν δὲν ἔκανε πιὰ κρύο στὴν τάξι, ἡ ἀδελφὴ Μαρία μ' ἔβαλε σ' ἕνα θρανίο μαζὶ μὲ τὴν Ἰσμηρία καὶ τὴ Μαρὴ Ρενώ. Καὶ στὸν κοιτῶνα ἦταν δίπλα τὰ κρεβάτια μας· πότε καὶ πότε μ' ἄφινε νὰ καθίσω στὸ ἀγαπημένο μου σκαμνάκι ὅπου εὕρισκα βιβλία μὲ ἱστορίες, καὶ μ' αὐτὰ περνοῦσε ἡ ὥρα μου.

Ἕνα πρωΐ, ἡ Ἰσμηρία μὲ πῆρε νὰ μοῦ πῇ ἕνα μεγάλο μυστικό, πὼς ἡ ἀδελφὴ Μαρία δὲν θὰ μᾶς παραδίδῃ πιὰ γιατὶ θὰ πάρῃ τὴ θέσι τῆς ἀδελφῆς Γαβριέλλας στὸν κοιτῶνα καὶ στὰ διαλείμματα. Δὲν μοῦ εἶπε πῶς τὸ εἶχε μάθει, μὰ ἦταν καταλυπημένη.

Ἀγαποῦσε πολὺ τὴν ἀδελφὴ Γαβριέλλα, ποὺ τὴν μεταχειριζότανε πάντα σὰν μικρὸ παιδάκι· μὰ δὲν ἀγαποῦσε «αὐτὴ τὴν ἀδελφὴ Μαρία», ὅπως περιφρονητικὰ τὴν ἔλεγε, ὅταν ἤξερε πὼς δὲν μποροῦσε νὰ τὴν ἀκούσῃ ἄλλος.

Ἔλεγε ἀκόμα πὼς ἡ ἀδελφὴ Μαρία δὲν τὴν ἄφινε νὰ ἀνεβαίνῃ στὴ ράχη μας καὶ πιὰ δὲν θὰ μπορούσαμε νὰ γελοῦμε μαζί της ὅπως μὲ τὴν ἀδελφὴ Γαβριέλλα, ποὺ ἀνέβαινε τὶς σκάλες μὲ τὸ πλευρό.

Τὸ βράδυ, μετὰ τὴν προσευχή, ἡ ἀδελφὴ Γαβριέλλα μᾶς εἶπε πὼς φεύγει. Μᾶς φίλησε ὅλες, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὶς πιὸ μικρές. Τὸ ἀνέβασμα στὸν κοιτῶνα ἔγεινε μὲ μεγάλη ἀταξία: οἱ μεγάλες μουρμούριζαν καὶ ἐπαναστατοῦσαν ἀπὸ τώρα ἐναντίον αὐτῆς τῆς ἀδελφῆς Μαρίας· οἱ μικρὲς μισοκλαίανε σὰν φοβισμένες.

Ἡ Ἰσμηρία, ποὺ ἦταν καθισμένη στὴ ράχη μου, ἔκλαιε δυνατά· μ' ἔπνιγε μὲ τὰ μικρὰ δάχτυλά της καὶ τὰ δάκρυα ἔτρεχαν στὸ λαιμό μου.

Σὲ καμιὰ δὲν ἐρχότανε νὰ γελάσῃ μὲ τὴν ἀδελφὴ Γαβριέλλα, ποὺ ἀνέβαινε μὲ δυσκολία λέγοντας ἀδιάκοπα «Σούτ! σούτ!» χωρὶς κανεὶς νὰ σιωπαίνῃ. Ἡ καμαριέρα τοῦ μικροῦ κοιτῶνος ἔκλαιε κ' αὐτή: Τὴν ὥρα ποὺ μ' ἔγδυνε, μὲ τίναζε λέγοντας:

— Εἶμαι βεβαία πὼς εἶσαι εὐχαριστημένη τώρα ποὺ θἄχῃς τὴν ἀδελφὴ Μαρία.

Τὴν ἐλέγαμε Ἑστήρ.

Ἀπὸ τὶς τρεῖς καμαριέρες, αὐτὴν προτιμοῦσα. Ἦταν λίγο ἀνάποδη, μᾶς ἀγαποῦσε ὅμως πολύ.

Τὴ νύχτα ξυπνοῦσε ὅσες ἦταν κακομαθημένες, γιὰ νὰ μὴν φᾶνε τὸ πρωΐ τιμωρία. Σὰν ἔβηχα, σηκωνότανε καὶ σιγὰ σιγὰ μοῦ ἔβανε στὸ στόμα ἕνα κομμάτι ζάχαρη βρεμένο. Πολλὲς φορὲς μὲ πῆρε στὸ κρεβάτι της, ποὺ ἤμουν παγωμένη, νὰ μὲ ζεστάνῃ.

Τὴν ἄλλη μέρα μπήκαμε μὲ πολλὴ ἡσυχία στὴν τραπεζαρία. Οἱ καμαριέρες μᾶς εἶπαν νὰ μείνωμε ὄρθιες· πολλὲς ἀπὸ τὶς μεγάλες στεκόντανε στητὲς καὶ ὑπερήφανες· ἡ Ζουστίν, ἡ καμαριέρα, ἦταν τιμητὴ καὶ μελαγχολικὴ στὴν ἄκρη τοῦ τραπεζιοῦ, καὶ ἡ Νερόν, σὰν χωροφύλακας, πηγαινοερχότανε στὴ μέση τῆς κάμαρας.

Ἐκύταζε ὁλοένα τὸ ρολόϊ σηκώνοντας τοὺς ὤμους περιφρονητικά.

Ἡ ἀδελφὴ Μαρία μπῆκε ἀφίνοντας τὴν πόρτα ἀνοιχτή· μοῦ φάνηκε πιὸ ψηλὴ μὲ τὴν ἄσπρη ποδιὰ καὶ τὰ ἄσπρα μανικέτια. Περπατοῦσε σιγά, καὶ μᾶς κύταζε ὅλες· τὸ κομπολόϊ, κρεμασμένο στὸ πλάϊ της, χτυποῦσε σιγανὰ ἀπάνω της καὶ ἡ φούστα κυμάτιζε λίγο, κάτω στὰ πόδια. Ἀνέβηκε τὰ τρία σκαλοπάτια τῆς ἐξέδρας καὶ μ' ἕνα κίνημα τοῦ χεριοῦ μᾶς εἶπε νὰ καθίσωμε.

Τὸ ἀπόγεμα μᾶς πῆρε στὴν ἐξοχή.

Ἔκανε πολλὴ ζέστη. Ἐκάθισα κοντά της, σ' ἕνα ὕψωμα· ἐδιάβαζε ἕνα βιβλίο καὶ μαζὶ ἐπρόσεχε, μὲ μιὰ ματιά, τὶς μικρὲς ποὺ παίζανε στὸν κάμπο ἀποκάτω μας. Ἐκύτταξε γιὰ πολλὴ ὥρα τὸ βασίλεμα τοῦ ἥλιου καὶ ἔλεγε ὁλοένα:

— Τί ἔμορφα ποὺ εἶναι! τί ἔμορφα ποὺ εἶναι!...

Ἀπὸ τὴν πρώτη βραδειὰ δὲν ὑπῆρχε πιὰ βέργα στὸν κοιτῶνα, καὶ στὴν τραπεζαρία ἀνακάτωναν τὴ σαλάτα μὲ ξύλινα χουλιάρια. Τίποτε ἄλλο δὲν ἄλλαξε. Ἐκάναμε μάθημα ἀπὸ τὶς ἑννέα ἕως τὶς δώδεκα, καὶ τὸ ἀπόγεμα καθαρίζαμε καρύδια γιὰ ἕναν λαδέμπορο.

Οἱ μεγάλες τὰ ἔσπαζαν μ' ἕνα σφυρὶ καὶ οἱ μικρὲς τὰ ξεφλούδιζαν. Ἦταν ἀπαγορευμένο νὰ τὰ γγέξωμε καὶ μάλιστα δὲν ἦταν καὶ εὔκολο: πάντα κάποια θὰ σὲ πρόδιδε ἀπὸ λαίμαργη ζήλεια.

Τὴν ἐπιστασία εἶχε ἡ Ἑστήρ· μᾶς κύταζε στὸ στόμα. Κάποτε σταματοῦσε σὲ κάμιαν ἀδιόρθωτη λαίμαργη. Τότε ἀγρίευαν τὰ μάτια της καὶ τὴν ἔδιωχνε μὲ μιὰ κατακεφαλιά.

Εἴμαστε μερικὰ κορίτσια ποὺ μᾶς εἶχε μεγάλη

ΣΠΟΥΔΗ Γ. ΡΟΪΛΟΥ

ἐμπιστοσύνη. Ἔκανε πὼς μᾶς βλέπει γιὰ νὰ μᾶς ἀναγκάζῃ νὰ δουλεύωμε, καὶ ἔλεγε γελαστή:

— Σκασμός.

Συχνὰ μοῦ ἐρχότανε ἡ ὄρεξη νὰ φύγω, μὰ παρουσιάζοντιαν μπροστά μου τὰ ἀγαθὰ μάτια τῆς Ἐστὴρ καὶ κοκκίνιζα μὲ τὴν ἰδέα πὼς δὲν ἄξιζα τὴν ἐμπιστοσύνη της.

Στὸ τέλος, τόσο τὰ λαχτάρησα, ποὺ ἀδιάκοπα αὐτὸ συλλογιζόμουν· μέρες ὁλόκληρες προσπαθοῦσα νὰ βρῶ τρόπο νὰ φύγω χωρὶς νὰ μὲ νοιώσουν. Δοκίμασα νὰ κρύψω στὰ μανίκια μου, μὰ δὲν τὸ κατόρθωνα γιατὶ κυλοῦσαν χάμω· ἔπειτα, ἤθελα νὰ φάω πολλά, πολλά. Νόμιζα πὼς θὰ τρώγα ἕνα ὁλόκληρο σακί.

Ἐπιτέλους μιὰν ἡμέρα βρῆκα τὴ στιγμή. Ἡ Ἐστὴρ ποὺ μᾶς πήγαινε στὸν κοιτῶνα, γλύστρησε σ' ἕνα φλοῦδι, καὶ τὸ φανάρι της ἔπεσε κ' ἔσβυσε. Δίπλα μου ἦταν μιὰ γαβάθα γεμάτη καρύδια, πῆρα μιὰ μεγάλη φούχτα καὶ τἄχωσα στὴν τσέπη μου.

Ὅταν ὅλοι ἐπλάγιασαν, ἔβγαλα τὰ καρύδια ἀπὸ τὴν τσέπη μου καί, χωμένη κάτω ἀπὸ τὸ σεντόνι, γέμισα τὸ στόμα μου· μονομιᾶς μοῦ φάνηκε πὼς ὅλος ὁ κοιτῶνας μ' ἄκουε ποὺ μασοῦσα· τοῦ κάκου προσπαθοῦσα νὰ μασῶ σιγὰ σιγά· ἄκουα τὶς μασέλες μου νὰ χτυποῦν σὰν σφυριά. Ἡ Ἐστὴρ σηκώθηκε· ἄναψε τὴ λάμπα καὶ κύταξε σκύφτοντας κάτω ἀπὸ τὰ κρεβάτια.

Ὅταν ἦρθε κοντά μου, τὴν κύταξα τρομαγμένη. Μοῦ εἶπε σιγανά:

— Δὲν κοιμήθηκες ἀκόμα;

Κ' ἐξακολούθησε νὰ ψάχνῃ. Πῆγε ὡς τὴν ἄκρη τοῦ κοιτῶνος, ἄνοιξε τὴν πόρτα καὶ πάλι τὴν ἔκλεισε· μόλις ἐπλάγιασε καὶ ἔσβυσε τὴ λάμπα, ἔτριξε τὸ χέρι τῆς πόρτας σὰν κάποιος νὰ ἤθελε ν' ἀνοίξῃ.

Ἡ Ἐστὴρ ἄναψε πάλι τὴ λάμπα καὶ εἶπε:

— Μὰ τί εἶναι αὐτό! Δὲν μπορεῖ βέβαια ἡ γάτα ν' ἀνοίξῃ μόνη της.

Μοῦ φάνηκε φοβισμένη· ἐγύρισε στὸ κρεβάτι της, κ' ἔξαφνα ἐφώναξε:

— Παναγιά μου!

Ἡ Ἰσμηρία τὴν ρώτησε τί ἔχει. Εἶπε πὼς κάποιο χέρι ἄνοιγε στὴ γάτα καὶ πὼς εἶχε νοιώσει στὸ πρόσωπό της τὸ ρεῦμα τῆς πόρτας.

Μέσα στὸ μισοσκόταδο φαινότανε ἡ πόρτα μισοανοιγμένη. Ἤμουν κατατρομαγμένη. Ἔλεγα πὼς ἦταν ὁ δαίμονας ποὺ ἐρχότανε γιὰ μένα. Πέρασε λίγη ὥρα καὶ τίποτε πιὰ δὲν ἀκουότανε. Ἡ Ἐστὴρ ρώτησε ἂν ἤθελε καμιὰ ἀπὸ μᾶς νὰ σηκωθῇ νὰ σβύσῃ τὴ λάμπα, ποὺ δὲν ἦταν ἐπιτέλους καὶ μακριὰ ἀπὸ τὸ κρεβάτι της. Καμιὰ δὲν ἀποκρίθηκε. Τότε φώναξε ἐξένα: Ἐσὺ ποὺ εἶσαι φρόνιμη, δὲν σὲ πειράζουν τὰ φαντάσματα.

Σηκώθηκα καὶ ἔσβυσα τὴ λάμπα καὶ μονομιᾶς εἶδα χιλιάδες φωτιὲς καὶ ἔνοιωθα παγωμένα τὰ μάγουλά μου. Φανταζόμουνα κάτω ἀπὸ τὰ κρεβάτια δράκους ποὺ τὸ στόμα τους ἔβγανε φωτιές. Ἔνοιωθα τὰ νύχια τους στὰ πόδια μου, καὶ δεξιὰ καὶ ἀριστερά μου πετοῦσαν σπίθες. Ἤθελα νὰ καθίσω· ὅταν ἔφθασα στὸ κρεβάτι μου νόμισα πὼς μοῦ ἔλειπαν τὰ δυὸ πόδια. Ὅταν ξεθάρρεψα λίγο, εἶδα πὼς τὰ πόδια μου ἦταν κρύα· τὰ ζέστανα μέσα στὰ χέρια μου καὶ ἀποκοιμήθηκα.

Τὸ πρωὶ ἡ Ἐστὴρ βρῆκε τὴ γάτα πάνω σ' ἕνα κρεβάτι κοντὰ στὴν πόρτα, μαζὶ μὲ τὰ γατάκια ποὺ γέννησε τὴ νύχτα.

Ὅταν διηγήθηκαν τὴν ἱστορία στὴν ἀδελφὴ Μαρία, εἶπε πὼς ἡ γάτα θὰ εἶχε πηδήξει πάνω στὸ χέρι τῆς πόρτας καὶ τὴν ἄνοιξε. Μὰ δὲν ἦταν καὶ βέβαιο, καὶ τὰ κορίτσια πολλὲς ἡμέρες μιλοῦσαν γι' αὐτό.

Τὴν ἄλλη ἑβδομάδα, ὅλες ὅσες ἦταν ὀκτὼ χρόνων τὶς κατέβασαν στὸν μεγάλο κοιτῶνα. Τὸ δικό μου κρεβάτι ἦταν κοντὰ σ' ἕνα παράθυρο, στὸ πλάϊ τῆς κάμαρας τῆς ἀδελφῆς Μαρίας.

Ἡ Μαρὴ Ρενὼ καὶ ἡ Ἰσμηρία ἦταν καὶ τώρα δίπλα μου. Πολλὲς φορές, τὴν ὥρα ποὺ εἴμαστε στὰ κρεβάτια μας, ἡ ἀδελφὴ Μαρία ἐρχότανε καὶ κάθιζε κοντὰ στὸ παράθυρό μου. Ἔπιανε τὸ χέρι μου καὶ μὲ χάϊδευε, κυτάζοντας ὁλοένα ἔξω. Ἕνα βράδυ ἔπιασε μεγάλη φωτιὰ στὴ γειτονιά. Ὅλος ὁ κοιτῶνας ἦταν φωτισμένος. Ἡ ἀδελφὴ Μαρία ἄνοιξε πέρα πέρα τὸ παράθυρο, ἔπειτα μὲ ξύπνησε:

— Ξύπνα, ἔλα νὰ δῇς τὴ φωτιά!

Μὲ πῆρε ἀπάνω της, μοῦ ἔπιασε τὸ πρόσωπο γιὰ νὰ μὲ ξυπνήσῃ, λέγοντας ὁλοένα:

— Ἔλα νὰ δῇς τὴ φωτιά. Κύταξε, τί ὡραία!

Νύσταζα τόσο πολύ, ποὺ τὸ κεφάλι μου ἔπεφτε πάνω στὸν ὦμο μου. Τότε μοῦ ἔδωκε ἕνα καλὸ μπάτσο λέγοντάς με: ζουδάκι. Αὐτὴ τὴ φορὰ ξύπνησα καὶ ἄρχισα νὰ κλαίω. Μὲ ξαναπῆρε ἀπάνω της· ἐκάθισε καὶ μὲ νανούρισε κρατῶντας με σφιχτὰ ἀπάνω της.

Ἔσκυβε πρὸς τὸ παράθυρο. Τὸ πρόσωπό της ἦταν σὰν διάφανο καὶ τὰ μάτια της γεμᾶτα φῶς.

Ἡ Ἰσμηρία δὲν ἔβλεπε μὲ καλὸ μάτι τὴν ἀδελφὴ Μαρία νἄρχεται στὸ παράθυρο γιατὶ δὲν μποροῦσε ἔτσι νὰ φλυαρῇ· πάντα κάτι εἶχε νὰ πῇ· ἡ φωνή της ἦταν τόσο δυνατή, ποὺ ἀκουότανε στὴν ἄλλη ἄκρη τοῦ κοιτῶνος. Ἡ ἀδελφὴ Μαρία ἔλεγε:

— Πάλι ἡ Ἰσμηρία μιλεῖ.

Ἡ Ἰσμηρία ἀπαντοῦσε:

— Πάλι ἡ ἀδελφὴ Μαρία μαλώνει.

Ἀποροῦσα μὲ τὴν αὐθάδειά της. Ἔλεγε πὼς

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΑΓΙΟΡ Ὁ ΑΠΟΦΑΝΩΝ ΚΩΜΙΚΟΣ
Φωτογρ. Ε. Ξανθοπούλου

Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΑΓΙΟΡ ΟΥ ΜΙΜΗΣΑΝΤΗΣ
Φωτογρ. Ε. Ξανθοπούλου

ἡ ἀδελφὴ Μαρία ἔκανε πὼς δὲν τὴν ἀκούει.

Μιὰ μέρα ὅμως τῆς εἶπε:

— Σοῦ ἀπαγορεύω ν' ἀπαντᾶς, κοντοπίθαρο.

Ἡ Ἰσμηρία ἐρώναξε:

— Ψυχή μου!

Ἡ ἀδελφὴ Μαρία ἔτρεξε νὰ πιάσῃ τὸ ραβδί. Ἔτρεμα γιὰ λογαριασμό τῆς Ἰσμηρίας, μὰ ἐκείνη ἔπεσε χάμω πρωΐμωτα, καὶ στριφογύριζε μὲ κάτι παράξενες φωνές. Ἡ ἀδελφὴ Μαρία τὴν ἔσπρωξε μὲ τὸ πόδι, ἀηδιασμένη· ἔρριξε μακρυὰ τὴ βέργα καὶ εἶπε:

— Συχαμένο πλίσαμα!

Ἔπειτα ἀπ' αὐτὸ δὲν γύριζε νὰ τὴν κυτάξῃ καὶ φαινότανε πὼς δὲν ἄκουε τὶς αὐθάδειές της. Μᾶς ἀπαγόρευσε ὅμως αὐστηρὰ νὰ τὴν παίρνωμε στὴ ράχη μας. Ἡ Ἰσμηρία ἀδιάκοπα ἐσκάλωνε ἀπάνω μου σὰν μαϊμοῦ. Δὲν τολμοῦσα νὰ τὴν διώξω, χαμήλωνα λίγο καὶ ἐκείνη ἀνέβαινε στὴ ράχη μου.

Αὐτὸ γινότανε προπάντων τὴν ὥρα ποὺ ἀνεβαίναμε στὸν κοιτῶνα. Δυσκολευότανε πολὺ ν' ἀνέβῃ τὰ σκαλιά· γελοῦσε καὶ ἡ ἴδια, ἔλεγε πὼς ἀνεβαίνει σὰν τὶς κότες.

Ἐπειδὴ ἡ ἀδελφὴ Μαρία ἐπήγαινε πάντα ἐμπρός, προσπαθοῦσα ἐγὼ νὰ εἶμαι μὲ τὶς τελευταῖες· καμιὰ φορὰ γύριζε ξαφνικὰ κ' ἔβλεπε· τότε ἡ Ἰσμηρία γλιστροῦσε ἀποπάνω μου μὲ φανταστικὴ γρηγοράδα καὶ τέχνη.

Ἤμουν πάντα λίγο στενοχωρεμένη ἀπὸ τὴ ματιὰ τῆς ἀδελφῆς Μαρίας, καὶ ἡ Ἰσμηρία μοῦ ἔλεγε.

— Βλέπεις τί κουτὴ ποὺ εἶσαι: σὲ κατάλαβε.

Ποιὸ δὲν μποροῦσε ν' ἀνέβῃ στὴ ράχη τῆς Μαρῆς Ρενώ, γιατὶ πάντα τὴν ἔσπρχωνε λέγοντας πὼς χαλοῦσε καὶ λέρωνε τὰ φορέματά μας

Ἀρχίζα νὰ μεγαλώνω καὶ ἡ ὑγεία μου ἦταν ἀρκετὰ καλά. Ἡ ἀδελφὴ Μαρία ἔλεγε πὼς μὲ εἶχε καμάρι της. Μ' ἔσφιγγε τόσο πολὺ στὴν ἀγκαλιά της, ὅπου μὲ πονοῦσε. Ἔπειτα μοῦ ἔβανε ἁπαλὰ τὸ χέρι της στὸ μέτωπο κ' ἔλεγε:

— Μικροῦλα μου! παιδάκι μου!

Στὰ διαλείμματα ἔμενα πολλὲς φορὲς κοντά της. Τὴν ἄκουα ποὺ διάβαζε: ἐδιάβαζε μὲ βαθειὰ φωνή, καὶ ὅταν δὲν ἦταν εὐχαριστημένη ἀπὸ τὰ πρόσωπα τοῦ βιβλίου, κλοῦσε τὸ βιβλίο βιαστικὰ καὶ ἔπαιζε μαζί μας.

Μὲ ἤθελε χωρὶς ἐλαττώματα. Ἔλεγε συχνά:

— Σὲ θέλω τέλεια· ἀκούς: τέλεια.

Μιὰ μέρα ἐνόμισε πὼς εἶπα ψέματα.

Εἴχαμε τρεῖς ἀγελάδες ποὺ ἔβοσκαν κάποτε σ' ἕνα λειβαδάκι ὁποὺ στὴ μέση ἦταν μιὰ πελώρια καστανιά. Ἡ ἄσπρη ἀγελάδα ἦταν κακιά, καὶ εἶχε μιὰ μέρα πατήσει μιὰ μικρούλα.

Ἐκείνη τὴν ἡμέρα εἶδα τὶς δυὸ κόκκινες ἀγελάδες, καί, ἴσα ἴσα κάτω ἀπὸ τὴν καστανιά, μιὰν ὡραία ἀγελάδα μαύρη. Εἶπα στὴν Ἰσμηρία:

— Μπά! ἄλλαξαν τὴν ἄσπρη ἀγελάδα, βέβαια γιατὶ ἦταν κακιά.

Ἡ Ἰσμηρία, ποὺ ἦταν στὶς γρίνιες της, ἄρχισε νὰ φωνάζῃ πὼς πάντα περιγελοῦσα τοὺς ἄλλους μὲ τὸ νὰ θέλω νὰ τοὺς κάμω νὰ πιστέψουν πράγματα ποὺ δὲν ὑπῆρχαν.

Τῆς ἔδειξα τὴν ἀγελάδα: ἔλεγε πὼς ἦταν ἡ ἄσπρη· ἐγὼ ἐπέμενα πὼς ἦταν μαύρη.

Ἡ ἀδελφὴ Μαρία μᾶς ἄκουσε. Φαινότανε θυμωμένη καὶ εἶπε:

— Πῶς μπορεῖς νὰ ἐπιμένῃς πὼς ἡ γελάδα εἶναι μαύρη;

Τὴ στιγμὴ ἐκείνη μετατοπίσθηκε ἡ ἀγελάδα. φαινότανε τώρα μαύρη κι' ἄσπρη καὶ κατάλαβα πὼς μὲ εἶχε γελάσει ἡ σκιὰ τῆς καστανιᾶς. Ἔμεινα μὲ στόμα ἀνοιχτό· δὲν ἤξερα πῶς νὰ τὸ ἐξηγήσω. Ἡ ἀδελφὴ Μαρία μὲ τίναξε δυνατά:

— Γιατὶ εἶπες ψέματα, πές μου, γιατὶ εἶπες ψέματα;

Ἀπήντησα πὼς δὲν ἤξερα.

Μ' ἔστειλε τιμωρία στὸ ὑπόστεγο καὶ μοῦ εἶπε πὼς μόνο ψωμὶ καὶ νερὸ θα μοῦ ἔδιναν.

Ἐπειδὴ δὲν εἶχα πῆ ψέμα, δὲν μ' ἔμελε γιὰ τὴν τιμωρία.

Κάτω ἀπὸ τὸ ὑπόστεγο ἦταν παληὲς ντουλάπες καὶ ἐργαλεῖα τοῦ περιβολάρη· πήδηξα ἀνάμεσα ἀπ' ὅλα καὶ κάθισα πάνω στὴν πιὸ ψηλὴ ντουλάπα.

Ἤμουν δέκα χρόνων, καὶ πρώτη φορὰ βρισκόμουνα μόνη· ἔνοιωσα κάποιαν εὐχαρίστησι. Κουνοῦσα τὰ πόδια μου καὶ φανταζόμουν χίλια πράματα: μιὰ παληὰ ντουλάπα μὲ σκουριασμένους ἁρμοὺς γείνηκε εἴσοδος ἑνὸς ὡραίου παλατιοῦ. Ἤμουν ἕνα μικρὸ κορίτσι ποὺ εἶχαν ἐγκαταλείψει πάνω στὸ βουνό· μιὰ ὡραία ἀρχόντισσα ντυμένη σὰν νεράϊδα μὲ εἶδε κ' ἐρχότανε νὰ μὲ πάρῃ· ἔτρεχαν μπροστά της κάτι θαυμάσια σκυλιά· ἦταν σχεδὸν στὰ πόδια μου, ὅταν ἔξαφνα εἶδα μπρὸς στὴ ντουλάπα μὲ τοὺς ἁρμοὺς τὴν ἀδελφὴ Μαρία ποὺ ἔψαχνε τριγύρω. Δὲν ἤξερα πὼς καθόμουνα σ' ἕνα ἔπιπλο· νόμιζα πὼς ἤμουν ἀκόμα πάνω στὸ βουνὸ καὶ μοῦ κακοφάνηκε ποὺ μὲ τὸν ἐρχομὸ τῆς ἀδελφῆς Μαρίας χάθηκε τὸ παλάτι καὶ ὅλα τἄλλα μαζί.

Μὲ ἀνακάλυψε ἀπὸ τὸ κούνημα τῶν ποδιῶν μου· καὶ μαζὶ μ' αὐτὴν εἶδα κ' ἐγὼ πὼς βρισκόμουνα πάνω σὲ μιὰ ντουλάπα.

Μὲ κύταξε μιὰ στιγμή, ἔβγαλε ἀπὸ τὴν τσέπη τῆς ποδιᾶς της ἕνα κομμάτι ψωμί, ἕνα κομματάκι λουκάνικο, ἕνα μικρὸ μπουκαλάκι κρασί, μοῦ τὰ ἔδειξε ἕνα ἕνα καὶ μὲ φωνὴ κακιωμένη εἶπε:

— Γιὰ σένα ἦταν· νά, λοιπόν!

Τὰ ἔβαλε ὅλα πάλι στὴν τσέπη της καὶ ἔφυγε

Ἔπειτα ἀπὸ λίγο, ἡ Μαγδαληνή, ἡ καινούρια καμαριέρα μοῦφερε ψωμὶ καὶ νερό, καὶ ἔμεινα ὡς τὸ βράδυ κάτω ἀπὸ τὸ ὑπόστεγο.

Τώρα τελευταῖα ἡ ἀδελφὴ Μαρία ἦταν μελαγχολική· δὲν ἔπαιζε πιὰ μαζί μας· πολλὲς φορὲς ξεχνοῦσε τὴν ὥρα τοῦ δείπνου μας. Ἡ Μαγδαληνὴ μ' ἔστελνε νὰ τὴν ζητήσω στὸ ἐκκλησιδάκι ὅπου τὴν εὕρισκα γονατισμένη καὶ εἶχε τὸ πρόσωπο κρυμμένο μέσα στὰ χέρια της.

Ἀναγκαζόμουν νὰ τραβήξω τὴ φούστα της γιὰ νὰ μὲ καταλάβῃ. Πολλὲς φορὲς μοῦ φάνηκε πὼς ἦταν κλαμένη· μὰ δὲν τολμοῦσα νὰ τὴν κυτάξω μὴ τυχὸν καὶ τὴν δυσαρεστήσω. Φαινότανε βυθισμένη σὲ μιὰ σκέψι, καὶ ὅταν τῆς μιλοῦσες, ἀπαντοῦσε, μὲ ἕνα ναὶ ἢ ὄχι, ξερά.

Μᾶς ἑτοίμασε ὅμως μὲ καρδιὰ τὴ συνειθισμένη μας μικρὴ ἑορτὴ τοῦ Πάσχα. Παράγγειλε γλυκά, τὰ ἔστρωσαν σ' ἕνα τραπέζι καὶ τὸ σκέπασαν μ' ἕνα ἄσπρο τραπεζομάντηλο γιὰ νὰ μὴ γείνουν πειρασμὸς στὶς πιὸ λαίμαργες.

Τὴν ὥρα τοῦ τραπεζιοῦ ἦταν μιὰ ἀτελείωτη φλυαρία γιατὶ εἴχαμε τὴν ἄδεια στὶς γιορτὲς νὰ μιλοῦμε στὸ τραπέζι. Ἡ ἀδελφὴ Μαρία μᾶς χάρισε τὸ καλό της χαμόγελο καὶ ἕνα καλὸ λογάκι στὴν καθεμία. Ἦταν ἕτοιμη νὰ μᾶς σερβίρῃ τὰ γλυκὰ μαζὶ μὲ τὴ Μαγδαληνή, ποὺ θὰ σήκωνε τὸ σκέπασμα. Τὴ στιγμὴ ἐκείνη, ἡ γάτα ποὺ βρισκότανε ἀποκάτω, πήδηξε χάμω καὶ ἔφυγε.

Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΑΓΙΩΡ ΕΙΣ ΤΑ "ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ" — ΦΩΤΟΓΡ. Ε. ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ

Ἡ ἀδελφὴ Μαρία καὶ ἡ Μαγδαληνὴ ἔβαλαν μιὰ φωνή. Ἔπειτα ἡ Μαγδαληνὴ ἔλεγε:

— Ἡ παλιόγατα, ἔγλυψε ὅλα τὰ γλυκά.

Ἡ ἀδελφὴ Μαρία δὲν ἀγαποῦσε τὴ γάτα. Ἔμεινε μιὰ στιγμὴ ἀκίνητη, ἔπειτα ἄρπαξε ἕνα ραβδὶ κ' ἔτρεξε νὰ τὴν κυνηγήσῃ.

Τί φοβερὸ κυνῆγι. Ἡ γάτα σὰν τρελὴ πηδοῦσε παντοῦ καὶ ξέφευγε τὸ ραβδὶ ποὺ χτυποῦσε τὰ θρανία καὶ τοὺς τοίχους. Ὅλες οἱ μικρές, φοβισμένες, ἔτρεχαν στὴν πόρτα. Ἡ ἀδελφὴ Μαρία μὲ μιὰ λέξι τὶς σταμάτησε: Καμιὰ νὰ μὴ βγῇ!

Τὸ πρόσωπό της εἶχε γείνει ἀλλοιώτικο: τὰ χείλια της σουρωμένα, τὰ μάγουλά της ἄσπρα σὰν τὸ κολάρο της, καὶ τὰ μάτια της ποὺ ἔβγαναν φωτιὲς μοῦ φαινόντανε τόσο φοβερά, ποὺ ἔκρυψα τὸ πρόσωπό μου μὲς τὰ δυό μου χέρια.

Χωρὶς νὰ τὸ θέλω, ξανακύταξα. Τὸ κυνῆγι ξακολουθοῦσε: ἡ ἀδελφὴ Μαρία μὲ τὸ ραβδὶ ψηλὰ ἔτρεχε χωρὶς νὰ μιλῇ. Εἶχε ἀνοίξει τὰ χείλια της καὶ φαινόντανε τὰ μικρὰ μυτερά της δόντια· ἔτρεχε ὁλόγυρα πάνω ἀπὸ τὰ θρανία, πάνω στὰ τραπέζια, μαζύνοντας βιαστικὰ τὴ φούστα της· τὴ στιγμὴ ποὺ τὴν πλησίασε, ἡ γάτα μ' ἕνα πήδημα πιάστηκε ἀπ' τὴν κουρτίνα ψηλὰ σ' ἕνα παράθυρο.

Ἡ Μαγδαληνὴ ποὺ ἀκολουθοῦσε τὴν ἀδελφὴ Μαρία σὰν σκυλὶ δυσκολοκίνητο, ἐπήγαινε νὰ φέρῃ μιὰ μακρύτερη βέργα, μὰ ἡ ἀδελφὴ Μαρία τὴν σταμάτησε:

— Καλὰ ἔκανε κ' ἔφυγε!

Ἡ Ζουστίν, ποὺ ἦταν κοντά μου, ἔλεγε κρύβοντας τὸ πρόσωπό της:

— Τί ντροπή! τί ντροπή!

Κ' ἐμένα μοῦ φαινότανε πὼς ἤτανε ντροπή· σὰν νὰ ἔχανα τὴν ἐκτίμησί μου πρὸς τὴν ἀδελφὴ Μαρία ποὺ τὴν ἐνόμιζα ὡς τώρα χωρὶς κανένα ἐλάττωμα. Θυμιόμουνα μιὰν ἄλλη σκηνή, μιὰν ἡμέρα καταιγίδος. Πόσο ἀνώτερη ἦταν ἐκείνη τὴν ἡμέρα ἡ ἀδελφὴ Μαρία! Τὴν ξανάβλεπα ἀνεβασμένη σ' ἕνα θρανίο! πλοῦσε ἥσυχα τὰ ψηλὰ παράθυρα σηκόνοντας τὰ ὡραῖα της μπράτσα, ὁποὺ τὰ πλατειὰ μανίκια ἔπεφταν πάνω στοὺς ὤμους· καὶ τὴν ὥρα ποὺ εἴμαστε τρομαγμένες ἀπὸ τὶς ἀστραπὲς καὶ τὸν μανιασμένον ἄνεμο, ἔλεγε μὲ ἤρεμη φωνή:

— Τί νὰ κάνωμε... θύελλα εἶναι!

Τώρα ἡ ἀδελφὴ Μαρία εἶπε στὶς μικρὲς νὰ τραβηχθοῦν στὴν ἄκρη τῆς κάμαρας, ἄνοιξε τὴν πόρτα, καὶ ἡ γάτα μὲ τρία πηδήματα ἔφυγε.

Τὸ ἀπόγεμα, πολὺ ἀπόρησα ὅταν εἶδα πὼς δὲν ἔψαλε τὸν ἑσπερινὸ ὁ παλιός μας ἐφημέριος.

Ἦταν ἕνας ἄλλος ψηλὸς καὶ ρωμαλέος. Ἡ φωνή του ἦταν δυνατὴ καὶ κομμένη. Ὅλο τὸ βράδυ γι' αὐτὸν μιλούσαμε. Ἡ Μαγδαληνὴ ἔλεγε πὼς ἦταν ὡραῖος ἄνδρας, καὶ ἡ ἀδελφὴ Μαρία πὼς εἶχε νέα φωνὴ καὶ προφορὰ γέρου. Εἶπε ἀκόμα πὼς τὸ παράστημά του ἦταν νεανικὸ καὶ εὐγενικό.

Ὅταν ἦλθε πάλι, ἔπειτα ἀπὸ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρες, εἶδα πὼς εἶχε ἄσπρα μαλλιὰ ποὺ κατσάρωναν πάνω ἀπὸ τὸ λαιμὸ καὶ πὼς τὰ μάτια καὶ τὰ φρύδια ἦταν κατάμαυρα.

Κατοικοῦσε ἕνα μικρὸ σπιτάκι στὸ πλάϊ τῆς ἐκκλησούλας. Τὸ βράδυ περιπατοῦσε στὶς φιλύρες. Περνοῦσε πολὺ κοντὰ ἀπ' τὸ λειβαδάκι ὅπου ἐπαίζαμε καὶ χαιρετοῦσε τὴν ἀδελφὴ Μαρία σκύβοντας πολὺ χαμηλὰ τὸ κεφάλι.

Κάθε Πέμπτη τὸ ἀπόγεμα, ἔρχόταν νὰ μᾶς ἐπισκεφθῇ. Ἐκάθιζε ἀκουμπῶντας στὴ ράχη τῆς καρέκλας, ἔβανε τὸ ἕνα πόδι πάνω στὸ ἄλλο καὶ μᾶς διηγότανε διάφορες ἱστορίες. Ἦταν πολὺ γελαστός, καὶ ἡ ἀδελφὴ Μαρία ἔλεγε πὼς γελοῦσε μὲ τὴν καρδιά του.

Ὅταν, καμιὰ φορά, ἀρρωστοῦσε ἡ ἀδελφὴ Μαρία, ἐπήγαινε νὰ τὴν ἰδῇ στὸ δωμάτιό της.

Ἐβλέπαμε τότε τὴ Μαγδαληνὴ ποὺ περνοῦσε μὲ τὸ τσαΐ γιὰ δύο· ἦταν κόκκινη καὶ βιαστική.

Ὅταν τὸ καλοκαῖρι πέρασε, ὁ ἐφημέριος ἐρχότανε νὰ μᾶς ἐπισκεφθῇ τὸ βράδυ μετὰ τὸ φαΐ· περνοῦσε τὴ βραδειά του μαζί μας.

Στὶς ἐννέα ἀκριβῶς ἔφευγε· καὶ ἡ ἀδελφὴ Μαρία τὸν συνώδευε πάντα ὡς τὴν ἐξώθυρα.

Ἕναν ὁλόκληρο χρόνο ἦτον μαζί μας, καὶ δὲν ἠμποροῦσα ἀκόμα νὰ τὸν συνειθίσω ὅταν ἔπρεπε νὰ ἐξομολογηθῶ. Πολλὲς φορὲς μὲ κύταζε γελῶντας καὶ νόμιζα πὼς τὸ γέλιο του τοῦ θύμιζε τὶς ἁμαρτίες μου.

Εἴχαμε ἐξομολόγησι σὲ ὡρισμένες ἡμέρες: καθεμία ἐπήγαινε μὲ τὴ σειρά της· ὅταν ἔμεναν μία ἢ δύο πρὶν ἀπὸ μένα, ἄρχιζα νὰ τρέμω.

Ἡ καρδιά μου χτυποῦσε δυνατὰ καὶ μ' ἔπιανε στὸ στομάχι ἕνας νευρικὸς πόνος ποὺ μοῦκοβε τὴν ἀναπνοή.

Ἔπειτα, ὅταν ἔφθανε ἡ σειρά μου, ἔνοιωθα τὰ γόνατά μου κομμένα, τὸ κεφάλι μου γύριζε καὶ ἦταν τὰ μάγουλά μου κρύα. Γονάτιζα μπροστὰ στὸ ἐξομολογητήριο, καὶ τότε ἡ φωνὴ τοῦ ἐφημέριου ψιθυριστὰ καὶ σὰν μακρυνὴ μοῦ ἔδινε λίγο θάρρος. Πάντα ὅμως ἔπρεπε νὰ μὲ βοηθήσῃ γιὰ νὰ θυμηθῶ τὶς ἁμαρτίες μου: διαφορετικὰ θὰ λησμονοῦσα τὶς μισές.

Στὸ τέλος ρωτοῦσε πάντα τὄνομά μου. Ἤθελα πολὺ νὰ τοῦ πῶ ἄλλο ὄνομα, μὰ τὴ στιγμὴ ποὺ τὸ συλλογιζόμουν, ἔβγαινε βιαστικὰ τὄνομά μου ἀπὸ τὰ χείλια μου.

Πλησίαζε ἡ πρώτη μου μετάληψις, τὸν Μάϊο, καὶ γινότανε ἡ προετοιμασία.

Ἡ ἀδελφὴ Μαρία ἐσύνδετε καινούρια τροπάρια· εἶχε κάμει καὶ ἕνα εἰς δόξιν τοῦ ἐφημερίου.

Δεκαπέντε ἡμέρες πρίν, μᾶς χώρισαν ἀπὸ τὶς ἄλλες. Ὅλος μας ὁ καιρὸς περνοῦσε μὲ προσευχή.

Ἡ Μαγδαληνὴ ἐπέβλεπε τὴν προετοιμασία μας· πολλὲς φορὲς ὅμως ἐτάραττε τὴν κατάνυξί μας μαλόνοντας πότε μὲ τὴ μία, πότε μὲ τὴν ἄλλη.

Ἡ δική μου συντρόφισσα ὀνομάζετο Σοφία.

Δὲν τῆς ἄρεσε ὁ θόρυβος καὶ φεύγαμε πάντα ὅταν ἐμάλωναν. Μιλούσαμε γιὰ πράματα σοβαρά. Τῆς εἶπα πόσο μὲ πείραζε ἡ ἐξομολόγησις καὶ πόσο φοβόμουνα γιὰ τὴν πρώτη μετάληψί μου.

Ἐκείνη ἦταν πολὺ εὐλαβὴς καὶ δὲν μποροῦσε νὰ καταλάβῃ γιατί ἤμουν ἔτσι φοβισμένη. Ἔλεγε πὼς ὁ φόβος μου ἔμοιαζε μὲ ἀνειλιάβεια, καὶ εἶχε παρατηρήσει πὼς τὴν ὥρα τῆς προσευχῆς ἀποκοιμόμουνα.

Μοῦ εἶπε κ' ἐκείνη πόσο φοβότανε τὸν θάνατο· μιλοῦσε μὲ δειλία γι' αὐτὸν χαμηλόνοντας τὴ φωνή.

Τὰ μάτια της ἦταν σχεδὸν πρέσινα, καὶ τὰ μαλλιά της τόσον ὡραῖα ποὺ ἡ ἀδελφὴ Μαρία δὲν ἠθέλησε ποτὲ νὰ τῆς τὰ κόψῃ, ὅπως τῶν ἄλλων μικρῶν κοριτσιῶν.

Τέλος, ἔρθασε ἡ μεγάλη ἡμέρα.

Ἡ τελευταία μου ἐξομολόγησις δὲν μὲ τάραξε τόσο πολύ· μοῦ ἔκαμε τὴν ἐντύπωσι ἑνὸς καλοῦ λουτροῦ· ἔνοιωθα τὸν ἑαυτό μου καθάριο.

ΜΑΝΝΑ — ΦΩΤΟΓΡ. ΜΠΟΡΡΗ

Τόσο ἔτρεμα ὅμως ὅταν πῆρα τὸ ἀντίδωρο, ποὺ ἔμεινε ἕνα κομματάκι στὰ δάντια μου· μοῦ ἦλθε καὶ ζάλη καὶ μοῦ φάνηκε πὼς ἕνα μαῦρο πέπλο κατέβαινε μπροστά μου. Νόμισα πὼς ἄκουσα τὴ φωνὴ τῆς ἀδελφῆς Μαρίας:

— Εἶσαι ἄρρωστη;

Ἔνοιωσα πὼς μὲ πῆγε ὡς τὴν ὡρισμένη μου θέσι, καὶ πὼς ἔβαλε στὸ χέρι μου μιὰ λαμπάδα λέγοντάς μου:

— *Κράτα την καλά.*

Αἰσθανόμουν πὼς πνίγομαι· δὲν μποροῦσα νὰ καταπιῶ, καὶ ἕνα ὑγρὸ ἔβρεχε τὸ στόμα μου.

Τότε μ' ἔπιασε μιὰ τρομάρα ἀπερίγραπτη, γιατὶ ἡ Μαγδαληνὴ μᾶς εἶχε πῆ πὼς ἂν τυχὸν διαγκάσωμε τὸ ἀντίδωρο, θὰ ἔτρεχε ἀπὸ τὸ στόμα μας τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ καὶ κανεὶς δὲν θὰ μπορέση νὰ τὸ σταματήση.

Ἡ ἀδελφὴ Μαρία μοῦ σκούπιζε τὸ πρόσωπο κ' ἔλεγε σιγανά:

— Μά, πρόσεξε λοιπόν· μήπως δὲν εἶσαι καλά;

Ὁ λαιμός μου ἄνοιξε καὶ κατάπια τὸ ἀντίδωρο μ' ἕνα κῦμα σάλιο.

Γύρισα τότε νὰ κυτάξω τὸ αἷμα πάνω στὸ ροῦχό μου, μὰ εἶδα μόνο ἕνα μικρούτσικο σημάδι σὰν νὰ εἶχε στάξει νερό.

Ἔβαλα τὸ μαντήλι μου στὸ στόμα καὶ σκούπισα τὴ *γλῶσσα μου: δὲν ὑπῆρχε τίποτε.*

Δὲν ἤμουν πολὺ βεβαία γιὰ ὅλα αὐτά· τὴ στιγμὴ ἐκείνη μᾶς κάλεσαν νὰ ψάλωμε, καὶ ἄρχισα νὰ ψάλλω μαζὶ μὲ τὶς ἄλλες.

Ὅταν ἀργότερα ὁ ἐφημέριος ἦλθε νὰ μᾶς ἴδῃ, ἡ ἀδελφὴ Μαρία τοῦ εἶπε πὼς σχεδὸν εἶχα λιποθυμήσει τὴν ὥρα τῆς μεταλήψεως. Μοῦ σήκωσε τὸ κεφάλι, μὲ κύτταξε καλὰ στὰ μάτια καὶ ἄρχισε νὰ γελᾷ λέγοντας πὼς εἶμαι ἕνα πολὺ εὐαίσθητο κοριτσάκι.

Ἔπειτα ἀπὸ τὴν πρώτη μας μετάληψι δὲν ἐκάναμε πιὰ μάθημα. Ἡ Ζουστὶν μᾶς μάθαινε νὰ ράβωμε ἀσπρόρουχα. — Ἐκάναμε σκούφιες γιὰ τὶς χωρικές. Δὲν ἦτον πολὺ δύσκολο, καὶ ἐπειδὴ ἦταν νέο γιὰ μένα, ἐργαζόμουν μὲ προθυμία.

Ἡ Ζουστὶν ἔλεγε πὼς θὰ γενόμουν πολὺ καλὴ ἀσπρορρουχοῦ.

Ὅταν ὅμως ἔκαμα πολλὲς σκούφιες καὶ ξανάρχιζα πάλι τὸ ἴδιο, κουράσθηκα. Στενοχωριόμουν καὶ δὲν εἰμποροῦσα νὰ ἐργασθῶ.

Ἤμουν ἱκανὴ νὰ κάθομαι ὧρες καὶ ὧρες ἀκίνητη, βλέποντας τὶς ἄλλες νὰ ἐργάζωνται.

Ἡ Μαρὶ Ρενὸ ἔραβε χωρὶς νὰ μιλῇ· ἔκαμε τόσο μικρὲς καὶ πυκνὲς βελονιὲς ποὺ χρειαζόντανε καλὰ μάτια γιὰ νὰ τὲς ἴδῃς.

Ἡ Ἰσμηρία ἔραβε μισοτραγουδῶντας καὶ δὲν φοβότανε πιὰ παρατηρήσεις.

Ἄλλες ἔραβαν σκυμμένες, μὲ ζαρωμένο τὸ μέτωπο, ἄλλες σιγά, προσεκτικά, χωρὶς νὰ κουράζωνται ἢ νὰ στενοχωριοῦνται, μετρῶντας τὶς βελονιὲς μὲ σιγανὴ φωνή.

Πόσο ἤθελα νὰ ἤμουν σὰν αὐτές! Ἐμάλωνα τὸν ἑαυτό μου, καὶ γιὰ λίγα λεπτὰ ἄρχιζα νὰ ἐργάζωμαι.

Μὰ ὁ παραμικρὸς θόρυβος μὲ σταματοῦσε κ' ἐπρόσεχα σὲ καθετὶ ποὺ γινότανε γύρω μου. Ἡ Μαγδαληνὴ ἔλεγε πὼς πάντα ἀφορμὴ ζητοῦσα γιὰ νὰ παύσω τὸ ράψιμο.

Ὅλο τὸν καιρὸ συλλογιζόμουν ἂν ἠμποροῦσα νὰ βρῶ βελόνες ποὺ νὰ ράβουν μόνες τους.

Γιὰ πολὺν καιρὸ εἶχα τὴν ἐλπίδα πὼς κάποια καλὴ γρηούλα, ποὺ μόνον ἐγὼ θὰ τὴν ἔβλεπα, θὰ ἔβγαινε ἀπὸ τὸ μεγάλο τζάκι καὶ θἀρχότανε νὰ κάνῃ γρήγορα τὸ ράψιμό μου.

Δὲν μοῦ ἔκαμαν πιὰ ἐντύπωσι οἱ παρατηρήσεις. Ἡ ἀδελφὴ Μαρία δὲν ἤξερε πιὰ τί νὰ κάμῃ γιὰ νὰ μὲ φιλοτιμήση ἢ νὰ μὲ τιμωρήση.

Μοῦ εἶπε λοιπὸν νὰ διαβάζω δυνατά, δυὸ φορὲς τὴν ἡμέρα. Τί χαρά! Ποτὲ δὲν ἔρθανε ἀρκετὰ γλήγορα ἡ ὥρα ποὺ ἔπρεπε νὰ διαβάσω, καὶ πάντα ἔκλεινα τὸ βιβλίο λυπημένη.

Μετὰ τὸ διάβασμα ἡ ἀδελφὴ Μαρία ἔλεγε τῆς Κολέττας νὰ τραγουδήση.

Τραγουδοῦσε πάντα τὰ ἴδια τραγούδια, μὰ ἡ φωνή της ἦταν τόσο ἔμορφη ποὺ πάντα μ' εὐχαρίστησι τὴν ἀκούαμε. Τραγουδοῦσε ἁπλᾶ, χωρὶς ν' ἀφήση τὴν ἐργασία της, κουνῶντας μόνο λίγο τὸ κεφάλι.

Ἡ Ζουστίν, ποὺ ἤξερε καθεμιᾶς τὴν ἱστορία, ἔλεγε πὼς τὴν Κολέττα τὴν εἶχαν φέρει μὲ σπασμένα πόδια, ὅταν ἦτον πολὺ μικρή.

Τώρα ἦτον εἴκοσι χρόνων: περπατοῦσε δύσκολα μὲ δύο μπαστούνια καὶ δὲν ἤθελε νὰ κρατῇ δεκανίκια γιὰ νὰ μὴ φαίνεται γρηά.

Στὰ διαλείμματα τὴν ἔβλεπα πάντα μόνη σ' ἕνα θρανίο. Ἐτεντόνετο ἀδιάκοπα ξαπλωμένη. Ἡ κόρη τῶν ματιῶν της ἦτο τόσο μεγάλη ποὺ μόλις φαινότανε τὸ ἄσπρο.

Κάτι μὲ τραβοῦσε κοντά της· ἤθελα νὰ ἤμουν φίλη της. Φαινότανε πολὺ ὑπερήφανη, καὶ ὅταν τῆς ἔκαμνα καμιὰ ὑπηρεσία, μοῦ ἔλεγε «εὐχαριστῶ, μικρούλα μου» μ' ἕνα τέτοιον τρόπο ὁποὺ μ' ἔστελνε ἀμέσως στὰ δώδεκά μου χρόνια.

Ἡ Μαγδαληνὴ μοῦ εἶπε πὼς ἦταν ἀπαγορευμένο νὰ μιλῶ μονάχη μου μὲ τὴν Κολέττα. Καὶ ὅταν θέλησα νὰ μάθω γιατί, ἄρχισε νὰ μοῦ λέγη μιὰ μακρυνὴ καὶ πολύπλοκη ἱστορία ποὺ τίποτε δὲν ἐκατάλαβα.

Ρώτησα τὴν Ζουστίν· καὶ αὐτὴ ἔκαμε τὶς ἴδιες μαϊμουδιὲς γιὰ νὰ μοῦ πῇ πὼς ἔλεγαν πολλὰ κακὰ γιὰ τὴν Κολέττα, καὶ πὼς ἕνα μικρὸ κορί-

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΣ ΜΕ ΑΡΧΑΙΟΝ ΕΝΔΥΜΑ — ΦΩΤΟΓΡ. ΜΠΟΡΕΗ

τοι σὰν ἐμένα δὲν ἔπρεπε νὰ τὴν πληρώζῃ.

Ποτὲ δὲν ἠμπόρεσα νὰ καταλάβω τὸ γιατί. Παρατήρησα πὼς κάθε φορὰ ποὺ μία ἀπὸ τὶς μεγάλες τὴν βοηθοῦσε κρατῶντας την ἀπὸ τὸ χέρι νὰ περπατήσῃ, ἀμέσως ἐρχόντανε τρεῖς ἢ τέσσαρες ἄλλες νὰ μιλοῦν καὶ νὰ γελοῦν μαζί της.

Σκέφθηκα πὼς δὲν εἶχε καμιὰ φιλενάδα. Αἰσθάνθηκα μεγάλη συμπάθεια γι' αὐτήν, καὶ μιὰ μέρα ποὺ οἱ μεγάλες τὴν εἶχαν ἐγκαταλείψει, τῆς ἔδωκα τὸ χέρι νὰ περπατήσωμε μαζὶ γύρω στὸ λειβαδάκι.

Στεκάμουν ὄρθια ἔμπρός της, λίγο ντροπαλή. Ἔνοιωθα πὼς δὲν θὰ μοῦλεγε ὄχι.

Μὲ κύτταξε καὶ εἶπε:

— Ξέρεις πὼς δὲν τὸ ἐπιτρέπουν;

Ἔγνεψα μὲ τὸ κεφάλι πὼς τὸ ἤξερα.

Μὲ κύτταξε περισσότερο.

— Καὶ δὲν φοβᾶσαι μὴ τυχὸν καὶ σὲ τιμωρήσουν;

Ὄχι, ἔκαμα μὲ τὸ κεφάλι.

Ἤθελα πολὺ νὰ κλάψω. Τὴν βοήθησα νὰ σηκωθῇ. Μὲ τὸ ἕνα χέρι ἀκουμποῦσε σ' ἕνα ραβδί· ὅμως αἰσθανόμουν πολὺ τὸ βάρος της ἀπάνω μου.

Κατάλαβα μὲ πόση δυσκολία περπατοῦσε· δὲν μοῦ εἶπε λέξι ὅσο πηγαίναμε, καὶ ὅταν τὴν ἔφερα πάλι στὸ θρανίο της μοῦ εἶπε:

— Εὐχαριστῶ, Μαρὴ - Κλαίρ.

Ἡ Ζουστίν, βλέποντάς με μὲ τὴν Κολέττα, σήκωσε τὰ χέρια της στὸν οὐρανὸ καὶ ἔκανε τὸ σταυρό της.

Στὴν ἄλλη ἄκρη τοῦ μικροῦ λειβαδιοῦ ἡ Μαγδαληνὴ μοῦ ἔδειχνε τὴ γροθιά της.

Τὸ βράδυ, εἶδα πὼς ἡ ἀδελφὴ Μαρία ἤξερε τί εἶχα κάμει, μὰ δὲν μοῦ ἔκαμε καμία παρατήρησι.

Στὸ ἑπόμενο διάλειμμα μὲ πῆρε μαζὶ στὴ θέσι της, ἔπιασε τὸ κεφάλι μου μὲ τὰ δύο της χέρια καὶ ἔσκυψε ἀπάνω μου. Δὲν μοῦ ἔλεγε τίποτε, μὰ τὰ μάτια της ἦταν βυθισμένα μέσα μου: μοῦ φαινότανε πὼς ἡ ματιά της ὁλόκληρη μὲ σκέπαζε. Αἰσθανόμουν σὰν μιὰ ζεστασιὰ καὶ ἤμουν εὐχαριστημένη. Μὲ φίλησε πολλὴν ὥρα στὸ μέτωπο, ἔπειτα μοῦ χαμογέλασε καὶ εἶπε:

— Εἶσαι ὁ ἔμορφος ἄσπρος μου κρῖνος.

Μοῦ φάνηκε τόσο ὡραία μὲ τὰ χρώματα ποὺ εἶχαν τὰ μάτια της, ποὺ τῆς εἶπα:

— Καὶ σεῖς, μητέρα μου, εἴσθε ἕνα ὡραῖο λουλοῦδι.

— Ναί, μὰ τώρα πιὰ δὲν εἶμαι κρῖνος ἐγώ.

Ἔπειτα μὲ ρώτησε ξαφνικά:

— Δὲν ἀγαπᾶς πιὰ τὴν Ἰσμηρία;

— Ὤ, ναί.

— Καὶ τὴν Κολέττα;

— Κ' ἐκείνη τὴν ἀγαπῶ, πολύ.

— Ὤ, ἐσὺ ὅλες τὲς ἀγαπᾶς. (Ἀκολουθεῖ)

(Μετάφραση Κ. Μ.) ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΟΝΤΟΥ

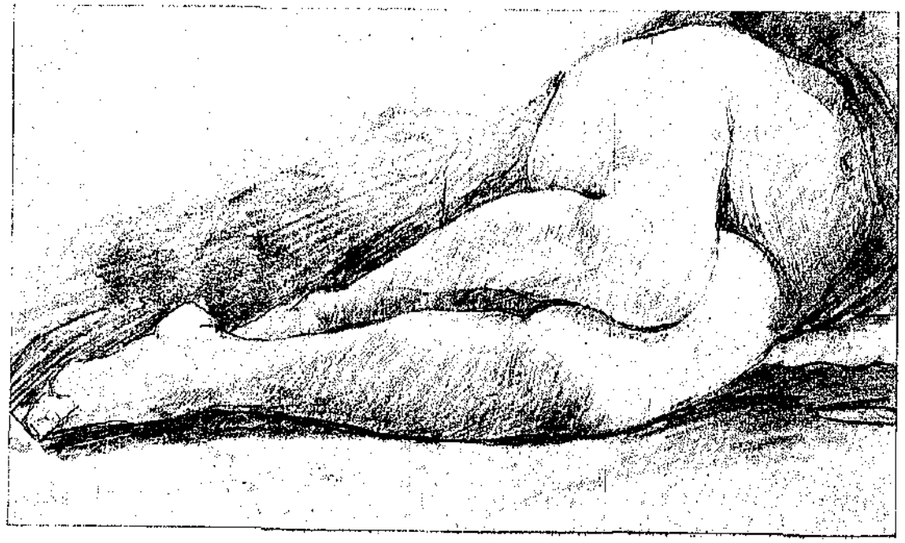

ΣΠΟΥΔΗ Π. ΡΟΥΜΠΟΥ

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

. . . Così nel mondo
Sua ventura ha chiesemi dal dì che nasce
DEVTARENT

— Ἀπόψε, ξέρεις, βγαίνουν τὰ φαντάσματα
καὶ τρέχουνε στοὺς δρόμους, στὰ σκοτάδια,
περνοῦν μὲς ἀπὸ λύγγους καὶ χαλάσματα
πηδοῦν πάνου στὲς στέγες στὰ ρημάδια.

Καὶ φεύγουνε καὶ τρέχουν καὶ γυρίζουνε
μὲ ἄγριαν ὁρμή, μὲ μάνητα πολέμου,
πίσω ἀπ' τὰ παραθύρια μας μουγγρίζουνε
ἀθώρητα μὲς τὰ φτερὰ τοῦ ἀνέμου.

— Μιὰ τέτοια νύχτα, ὦ γρυά, ἡ ζωή μου ἐφάνη,
κ' ἤλθα κ' ἐγὼ στὸν κόσμον ἐδῶ κάτου.
— Ὦ! μὴν τὸ πῇς καὶ ὁ νοῦς σου μὴν τὸ βάνῃ,
κ' εἶναι κακὴ ὥρα γέννας καὶ θανάτου.

Τὸ βράδι τοῦ Χριστοῦ ὅποιος γεννηθῇ,
κι' ὅποιος πεθάνῃ τοῦ Χριστοῦ τὸ βράδι
θᾶναι στὸ ρεῦμα τοῦ Καιροῦ μαύρη ψυχὴ
ποὺ ὅλο θὰ τρέχῃ στὸ ἄγνωστο σκοτάδι.

Ζάκυνθος 26 Δεκεμβρίου 1904 ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΙΓΟΥΡΟΣ

ΟΙ ΚΑΛΛΙΚΑΤΖΑΡΟΙ

— Γιαννοῦ ου ου . . . μώρ' Γιαννοῦ ου ου . . .

— Ὄρσεεε . . .

— Μέσα εἶσαι αι αι; . . .

— Μέσαα. . . κόπιασεεε. . .

— Μὴ μὲ δαγκώσῃ τὸ σκυλίι;. . .

— Πέρνα, μὴ σκιάζεσαι. . . δὲν εἶναι δῶ, πάει καντὰ τὰ πρόβατα. . .

Ἡ γειτόνισσα δρασκέλησε τὸ κατῶφλι καὶ μπῆκε μέσα.

— Καλησπέρα, Γιαννοῦ μου. Τί καλὰ πολεμᾷς;

— Ἄμ' τί νὰ πολεμάω, Γιώργενά μου; Νά, κουχλάζω μιὰ χεριὰ λάχανα, γιὰ νὰ ξεγελάσω τὸ γέρο μου ἀποσπερού. Ξέρεις τί παράξενος εἶναι; δὲ δοντιάζει ψωμὶ χωρὶς περούνι καὶ χουλιάρι.

— Ἔ!. . . γέρος ἄνθρωπος εἶναι, Γιαννοῦ μου!. . . μὴ συκλετίζεσαι.

— Σώπα, καϋμένη Γιώργενα, σώπα!. . . καὶ νὰ μὴν ἔχῃς δεύτερο χέρι!. . .

— . . . . .

— Ἄμ πῶς καὶ τοῦτο τέτοιαν ὥρα, Γιώργενά μου; . . .

— Ἤρθα, Γιαννοῦ μου, κάτι νὰ σὲ περικαλέσω. . .

— Ἂν μοῦ περνάῃ, Γιώργενά μου. . . ὅτι θέλεις.

— Δὲ μοῦ λές, Γιαννοῦ, ἐξύμωσες ἐσύ;

— Ἀκόμα γιατ' εἴμουνα στὸ ρέμα κ' ἔπλενα. Ἀνάπιασα μοναχὰ τὸ πρωζύμι. Ἄμ' ἀποφᾶμε θὰ ζυμώσω.

— Καὶ πάνου κάτου πότε θὰ φουρνίσῃς;

— Ὅποτε γένῃ. Κοντὰ τὸ μεσονύχτι. . .

— Καϋμένη, ἔλα βρόντα μου καὶ μένα, νὰ ρίξω καὶ γὼ δυὸ καρβέλια στὸ δικό σου φοῦρνο.

— Μετὰ χαρᾶς σου, Γιώργενά μου, μετὰ χαρᾶς σου. . .

* * *

Ὁ *Καλλικάτζαρος* ἄκουσε ἀπὸ τὴν καπνιέδα τῆς Γιαννοῦς πούτιαν κρυμμένος, ὅλα, τὸ τ' εἶπαν καὶ τί μίλησαν οἱ γειτόνισσες. Ἔτσι, πρὶν τὰ

μεσάνυχτα, πῆγε καὶ φώναξε τῆς Γιώργενας, βροντῶντας τὴν πόρτα της, μὲ τὴ φωνὴ τῆς Γιαννοῦς ἀναμαλλιαχτή.

— Γιώργενααα... μώρ' Γιώργενααα...

— Ὅρσεεε...

— Ξύπνα γιατί φώτησεεε...

— Τώρα, τώρα, ἔφτισαααα...

— Ἡ Γιώργενα βγῆκε σὲ λίγο μὲ τὴν πινακωτὴ στὸν ὦμο. Ὁ *Καλλικάτζαρος*, ποὺ εἶχε ἀλλάξει σὲ φοῦρνο ἀναμμένο τὸν αὐτό του, φοβολοῦσε κατὰ τὸ γαλό. Ἡ Γιώργενα, χωρὶς νὰ νοιώσῃ, πήγαινε ἀπὸ κοντά του, νομίζοντας πὼς εἶναι καὶ πὼς καίει ὁ φοῦρνος τῆς Γιαννοῦς.

Φτάνοντας ἔτσι, στὴν ἀκρογιαλιά, σήκωσε ὁ *Καλλικάτζαρος* ἀπὸ τὸ νοῦ καὶ τὰ μάτια τῆς Γιώργενας τὰ μάγια του. Βλέπει ἀραδιασμένους στὴν ἀκρογιαλιά, ἕνα κοπάδι *Καλλικάτζαρους*, στραβοπρόσωπους, μ' ἕνα μάτι στὸ κούτελο καὶ δυὸ παρακάτου, ἀπὸ δῶ κι' ἀπὸ κεῖ, μὲ δυὸ πόδια, ἕνα ἀνθρωπινὸ κ' ἕνα ἀλογίσιο, μὲ κάτι μαλλιὰ σὰν ἀφάνες, μ' ἕνα κορμί, *τοσουλάκι*, καὶ κρατῶντας ὅλοι τους στὰ χέρια ἀπὸ μιὰ φωτοτῆρια. Ὁ *ἀρχικαλλικάτζαρος*, ἀφ' οὗ παίνεσε τὸν ἄξιο σύντροφό του, διάταξε καὶ τὴν κύκλωσαν ὅλοι τους.

— Ἄ! ἄ! παληόγρηα!... σὺ ὁρμήνευες τὲς χωριανές σου νὰ ρίχνουν στάχτη στὲς γωνιὲς τῶν σπιτιῶν, καὶ ν' ἀφίνουν ἀναμμένο τὴ νύχτα τὸ δαβλὶ στὴ γωνιὰ γιὰ νὰ μὴ μπαίνουμε μέσα;... Ἔλα τώρα, ἔλα, μὴ χασομερᾶς! ξεντύσου χέρ' χέρ' νὰ ριχτοῦμε στὴ θάλασσα νὰ πλέξουμε γιὰ τὸν κόσμο μας!

— Στοὺς ὁρισμούς σας, παιδάκια μου, στοὺς ὁρισμούς σας!... Ἀφίστε με πρῶτα νὰ σᾶς πῶ τοῦ *λυκεριοῦ τὰ βάσανα καὶ τοῦ Χριστοῦ τὰ πάθη!* — ἄχ! ἡ ἔρημη κακόπαθα!... ποῦθε νὰ γείρω καὶ ποῦθε νὰ φωνάξω!...—

— Ἔλα, ἔλα!... κάμε τί θὰ κάμῃς πρὶν μᾶς πάρ' ἡ μέρα.

— ... Ποὺ λέτε, παιδάκια μου, τὸ λινάαααα... τὸ λινάαα... τὸ λινάαα... ρι τὸ σπέεεε... τὸ σπέεεε... τὸ σπέκεερνοννε... τὸ σκαλίιιι... τὸ σκαλίιιιζοννεε... τὸ ποτίιιι... τὸ ποτίιι...

— Ἔλα, ἔλα! κάμε γλήγορα, σοῦ κρένουμε!...

— Μὴ μὲ βιάζετε, παιδάκια μου, γιατὶ κόμπιασα!... ἀφίστε με νὰ καταπιῶ τὸν κόμπο!... Ποὺ λέτε, παιδάκια μου!... ποῦ τὸ παράτηκα;...

— Ἀνάγκασε, ἀνάγκασε, δὲν καρτεροῦμε πιά!...

— ... Ἄ ναί!... τὸ... λινάαα... τὸ λινάαα... τὸ λινάαρι... τὸ θερίιιι... τὸ θερίιι... ζουνεε...

— Παρακάτου κομπόγλωσση, παρακάτου.

— Τὸ Χριστόοο... τὸ Χριστόοοο... — ἄχ, Χριστούλη μου δὲν ξημερώνεις!... ἂμ τ' εἶναι τοῦτο ποὔπαθα ἡ ἄρραχνη! τί μοῦγραφτε!...

— Ἔλα, ἔλα, ξεντύσου γιατὶ βιαζόμαστε... μᾶς τ' ἀποσώνεις στὴ στράτα!... — Ὄμπρὸς συντρόφοι, τραβᾶτε τη μέσα!... *Κούντουλα μούντουλα τσέντρα τσέντρα τὸ τσεντρί, τὰ μικρὰ μὲς στὴ σακκούλα, τὰ μεγάλα καλλικούρα.*

— Ἔλα, ἔλα, *παληόγρηα*, πάψε τὲς κλάψες, καὶ πάτα τὰ ξεράδια σου!...

— Ἄστε με, παιδάκια μου, νὰ συχωρεθοῦν τἀποθαμένα σας! ἄστε με νὰ σᾶς τὰ στορήσω οὖλα! Μὴν εἴσαστε, παιδάκια μου, ἀκράτηγα! ποιονεῦτε νὰ μάθετε καὶ νὰ μάθετε, παιδάκια μου!...

***

Καμιὰ φορά, ἀκούστη ὁ κόκκορας τοῦ χωριοῦ.

— Ἄ! ἄ! τὰ νύχια σου νὰ φᾷς!... Δὲ σὲ σκιαζόμαστε!... μαυροκέφαλος εἶσαι!... Ἔμπρός, τραβάτε τη μέσα! *κούντουλα μούντουλα*... σείξου παληόγρηα!,..

— Μὴ μὲ σούρνετε, παιδάκια μου, νὰποσώσω τοῦ *λυκεριοῦ τὰ βάσανα καὶ τοῦ Χριστοῦ τὰ πάθη!*... Τὸ Χριστόοο... ποὺ λέεε... ποὺ λέτε, τὸν ἐπιάαα... τὸν ἐπιάαα...

Ἀκούστη καὶ τὸ δεύτερο λάλημα τοῦ κόκκορα.

— Μαυροκέφαλος εἶσαι, δὲ σκιαζόμαστε.

— Ἄχ! ἡ ἔρημη!... πότε θὰ γίνῃ ἀσπροκέφαλος νὰ ξημερώσῃ!...

— Πάρα κάτου! πάρα κάτου!... καὶ μὴν ἀργῆς!...

— Γάλια γάλια, παιδάκια μου! μὴ μ' ἀναγκάζετε! δὲ σᾶς γελάω!... εἶναι τὸ γέννητό μου ἔτσι!... — Ποὺ λέτε, παιδάκια μου, τὸ Χριστόοο... τὸν σταυρώωω... τὸν σταυρώωω... τὸν σταυρώσανε!... Οἱ παράαα... οἱ παράαα... οἱ παράνομοι!...

***

Ἀκούστη τὸ τρίτο λάλημα τοῦ κόκκορα, καὶ τὸ σημαντῆρι τῆς Ἐκκλησιᾶς.

— Ἀσπροκέφαλος εἶναι!... Λακκᾶτε νὰ φεύγουμε τὶ μᾶς πῆρε ἡ μέρα!... — ἄϊντε, γρηὰ καρακάξα!... καὶ μεῖς, μὰ καὶ σύ... ἐπρόκοψες!...

Κ' ἕνας ἕνας, ρίχνονταν στὴ θάλασσα γιὰ τὸν κάτου κόσμο, ἀφίνοντας τὴ Γιώργενα πίσω νὰ τοὺς καταριέται.

***

Ἡ Γιώργενα, γύρισε στὸ καλύβι της στὰ τέσσερα.

— *Γέροοο!... μῶρε γέροοο!...*

— Τ' εἶναι μώρ' γρηά!...

— Σήκω κι' ἄνοιξε γρήγορα!...

Ὁ γέρο-Γιῶργος σηκώθη ἀπὸ τὸ στρωσίδι του κι' ἄνοιξε:

— Μώρ' τί σκούζεις ἔτσι σὰν τρουποκέφαλη;... ξεφούρνισες τὰ ψωμιά;...

— *Μωρὲ δόλιε μου, τί ψωμιὰ καὶ ψωμιὰ* μολογᾶς!... τρέξε στὸ εὐτὺς καὶ φέρε τὸν πλεματικό!...

— Γιατί;...

— Ἔτσι, κ' ἔτσι, κ' ἔτσι!... μὲ πῆραν οἱ *Καλλικάτζαροι!*... τρέξε νὰ ξεμολογηθῶ καὶ νὰ κοινονήσω γιατὶ θὰ πεθάνω!...

Καὶ τὴ Γιώργενα τ' ἄλλα Φῶτα δὲν τὴν βρῆκαν!...

Τὴ φάγαν οἱ *Καλλικάτζαροι!*...

ΘΕΟΛ. Δ. ΚΑΠΡΟΝΟΜΟΣ

ΟΜΙΛΙΕΣ ΜΕ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΜΟΥ

(ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ)*

24 Σεπτεμβρίου

Ὀνειρεύεσαι τὸ μεγάλο τὸ ποίημα. Κ' ἡ ἔγνοια του σὲ παιδεύει. Ὅλα τρανὰ γύρω σου: Τὰ βουνά, τὰ δέντρα, οἱ θάλασσες, τὰ διαστήματα, οἱ *φονὲς τῆς Δημιουργίας. Τίποτα δὲ σοῦ κρύβει τὸν βασιληᾶ τὸν Ἥλιο* στὸν περήφανο δρόμο του, ἀρχινῶντας ἀπ' τὴν κορφὴ τοῦ βουνοῦ καὶ τελειόνοντας στὴ μακρινὴ θάλασσα, ποὺ πάει νὰ σβύσῃ. Ὁ χορὸς τῶν ἄστρων γυρνάει μὲ μυστικὸ ρυθμὸ ἀπάνω ἀπ' τὸ κεφάλι σου. Καὶ *μέσα σου ὅλα τὰ μεγάλα* ξυπνοῦν. Οἱ λογισμοί σου ἡρωϊκοί, τὰ αἰσθήματά σου ἐπικά, ἡ χαρά σου μεσημεριάτικο φῶς, ἡ θλίψη σου σκοτάδι πηχτὸ ἀναστρης νύχτας. Τῆς παραπονιάρικης λύρας ποὺ ἔκρυβες μέσα σου δὲν ἀκοῦς πιὰ ἤχον ἢ στεναγμό. Θαρρεῖς πὼς τὸ ἀνάστημά σου σειλώνεται ὡς τὰ κορφοβούνια, πὼς τὸ μάτι σου ἀγκαλιάζει τὴ γῆς καὶ μέσ' ἀπὸ τὰ *σπλάχνα σου ἀκοῦς νἀνεβαίνουν ἤχοι σὰν ἀπὸ* βροντὲς καὶ σὰν ἀπὸ κυλίσματα νερῶν, γκρεμίσματα νερῶν ἀπ' τοὺς βράχους στοὺς βράχους. Ὀνειρεύεσαι τὸ μεγάλο τὸ ποίημα, τὸ κοσμογονικό.

Τί ἀξίζουν, λὲς μέσα σου, οἱ μικρὲς ἀγάπες, τοῦ ἔρωτα τὰ νάζια, τὰ τρυφερὰ παραπονιάρικα λογάκια, οἱ ἀναστεναγμοὶ γιὰ δυὸ μάγουλα καὶ δυὸ ματάκια; Ἀξίζει νὰ σὲ ξαγρυπνάῃ τόχα ἡ ζήλεια γιὰ τὴν γυναῖκα, ποὖναι ζυμωμένη μὲ τὴν ἀπιστία; Δὲν εἶναι ταπεινὸ νὰ ξενυχτᾷς μὲ τὴ θύμηση μιᾶς ἐρωτικῆς βραδειᾶς; Νὰ κλαῖς γιὰ δυὸ λογάκια πικρὰ καὶ δυὸ γλυκὲς ματιὲς ποὺ σοῦ κλέβει ἕνας ἄλλος; Καὶ πάλι στέκεται ἀπὸ μεγαλεῖο τῆς ψυχῆς σου νἀντικρύζῃς τὸ μεγάλο, βοερὸ πέλαγο καὶ νὰ μὴ βλέπῃς μέσα του παρὰ ἕνα πανάκι, ποὺ σοῦ παίρνει γιὰ πάντα μὰν ἀγαπημένη ψυχούλα; Τίποτ' ἄλλο νὰ μὴ βλέπῃς; Καὶ νὰ ραντίζῃς μὲ δάκρυα τὸ περιγιάλι; Ἡ μεγάλη ζωὴ νὰ γυρίζῃ θριαμβικὴ γύρω σου, κόσμοι νὰ κινηγοῦν τοὺς κόσμους στὸ στερέωμα, στοιχεῖα νὰ πολεύουν ζητῶντας ἀχόρταγα τὸ καθένα τὸ μερδικὸ τῆς ζωῆς, καὶ σὺ νἀποζητᾷς τὸ θάνατο, μοιρολογίστρα μὲ ξέπλεχτα μαλλιὰ καὶ ματωμένα μάγουλα, μὲς στὸ μεγάλο πανηγύρι; Θέλεις τώρα νὰ καρυάσῃς τὴν ψυχή σου μὲ τὸν ἀντρίκιο θυμὸ τοῦ ἀνέμου καὶ τὴν περήφανη μάνητα τοῦ κεραυνοῦ. Θέλεις νὰ καταφρονέσῃς κάθε ἀδυναμία, κάθε δάκρυο, κάθε παράπονο, νὰ σπάσῃς ὅλα τἀνθογυάλια, ποὖχεις *κλείσει μέσα τους λογῆς μικρολούλουδα, γιὰ νὰ τὰ* νοιώθῃς νὰ μαραίνονται καὶ νὰ φυλλομαδοῦνε. Θέλεις νὰ κλείσῃς τ' αὐτιά σου σ' ὅλους τοὺς μικροὺς καὶ παραπονιάρικους ἤχους, ποὺ σοῦ στέλνει ἡ ἐφήμερη ζωή, ποὺ ἀγαπάει καὶ πεθαίνει ὥρα τὴν ὥρα. Κι' ἂν ἄκουσες ποτέ σου, μέσα στὸ μεγάλο σιωπηλὸ ὄνειρο, «καὶ τὴ δροσιὰ ποὺ σταάει», ἐν' ἄλλο ὄνειρο λαχταρᾷς τώρα, τ' ὄνειρο ποὺ θὰ κλείσῃ μέσα του τὴ μεγάλη καὶ πολυθάρυβη ζωὴ τῆς Δημιουργίας, δίχως δάκρυα καὶ καρδιοσωμοὺς καὶ λαχτάρες.

Ἕνα πρᾶγμα στοχάσου ὡς τόσο. Πὼς ὅλα τὰ πλάτη κι' ὅλα τὰ μάκρη τῆς Δημιουργίας ἂν τὰ κλείσῃς μὲς στὴν ψυχή σου, ἀχνὸ κι' ἄερα ἔκλεισες, χωρὶς τὴν ἀγάπη. Ἂν λείψῃ ἡ ἀγάπη ἀπὸ τὴν Πλάση μιὰ στιγμή, ἡ Πλάση ἄλλαχη θὰ σοριασθῇ σὲ ψιλὴν ἄμμο. Ἂν λείψῃ ἡ ἀγάπη μιὰ στιγμὴ ἀπ' τὴν Τέχνη, τὸ ἴδιο. Οἱ κόσμοι της θὰ σοριασθοῦν σὲ χίλια συντρίμια. Τἀγροίκησες ποτὲ τὰ συντρίμια αὐτά; Εἶναι οἱ λέξες. Ἕνα μεγάλο ποίημα δὲν εἶναι κάποτες παρὰ ἕνα μικρὸ λεξικό. Τὸ μικρότερο λεξικὸ κρύβει μέσα του ὅλον τὸν κόσμο. Καὶ ὅστόσο τὸ μεγαλύτερο λεξικὸ δὲν μοιάζει ποτὲς μὲ τὸ ταπεινότερο ποίημα. Ἕνας μῦθος τοῦ γέρο-Αἴσωπου εἶναι *μαναχός του ἕνας κόσμος, τόσο μεγάλος,* ὅσος δὲν εἶναι ἴσως ἕνα ποίημα τοῦ Ὄσσιαν.

Πρόσεξε λοιπὸν μήπως, γυρεύοντας νὰ πνίξῃς μέσα σου τὰ μικρὰ καὶ τὰ τιποτένια, πνίξῃς

* «Παναθήναια» ἀπὸ τῆς 15 Σεπτεμβρίου.

τὰ μεγαλύτερα καὶ τὰ τρανότερα. Μπορεῖς νἀγκαλιάσῃς τὸ στερέωμα, ὅπως ἀγκαλιάζεις μίαν ἀνθισμένη φτελιά; Ἐδῶ εἶναι τὸ μυστήριο· Μπορεῖς νὰ θαυμάσῃς τὸ χορὸ τῶν ἄστρων, ὅπως θαυμάζεις τὸ χορὸ τῶν χεινοπωριάτικων φύλλων μέσα στὸ σύθαμπο τοῦ δειλινοῦ; Μπορεῖς νὰ φιλήσῃς τὰ χρώματα τῆς αὐγῆς, ὅπως φιλᾷς ἕνα παρθενικὸ μάγουλο; Μπορεῖς νὰ κλάψῃς ἀπάνω στὸν ὄγρὸ τάφο τοῦ Ἥλιου, μὲ τὰ δάκρυα ποὺ χύνεις στὸν τάφο τῆς μητέρας σου; Μπορεῖς νὰ λαχταρήσῃς, ἕνα φυλλοκάλαμο ἐσύ, μὲ τὴ λαχτάρα τοῦ Σύμπαντος καὶ νἀγαπήσῃς ἕνα κόσμο, ὅπως ἀγαπᾷς ἕναν ἄνθρωπο; Τότε μόνο θὰ καταλάβῃς τὴ γλῶσσα ποὺ μιλοῦν ἀνάμεσά τους τἄστρα τοὐρανοῦ καὶ τοῦ ὠκεανοῦ τὰ κύματα. Γιατὶ μιὰ γλῶσσα μιλοῦνε ὅλα τὰ πάντα κάτω ἀπ' τὴ σκέπη τοὐρανοῦ. Τὰ πιὸ μικρὰ καὶ τὰ πιὸ μεγάλα. Ὁ λαμπρὸς Αὐγερινὸς τρομάζει τὸν θάνατο, ἀντικρύζοντας τὸ ταπεινότερο σκουλῆκι τῆς γῆς. Ὁ Ἥλιος πληγώνεται ἀπάνω σ' ἀγκάθια μιᾶς τριανταφυλιᾶς καὶ στάζει αἷμα. Ὁ καπνὸς ἑνὸς δεματιοῦ ἀπὸ ἄχερα ἀνεβαίνει στὸν οὐρανὸ νὰ σβύσῃ ἕνα ἄστρο. Ἡ Σελήνη κλαίει μέσα στὰ σύννεφα κἄποια χαμένην ἀγάπη καὶ τὴν ἀποζητάει μὲ τὴ λαχτάρα μιᾶς δειλῆς παρθένας. Τίποτε δὲν εἶναι μικρὸ καὶ τίποτε μεγάλο στὴν φύση.

Γυρεύεις νὰ διώξῃς ἀπ' τὴν ψυχή σου ὅ,τι θαρρεῖς μικρὸ καὶ ταπεινὸ καὶ τιποτένιο, γιὰ νὰ χορέσῃς μέσα της τὰ μεγάλα καὶ τ' ἄρτιστα. Πρόσεξε. Μὴν ἀγγίζῃς ποτὲ ὅ,τι δὲν εἶναι δικό σου. Ἡ ψυχή σου καὶ ὅ,τι κλείνει μέσα της δὲν εἶναι δικά σου. Τίποτα δὲν ὁρίζεις ἀπ' τὸν ἑαυτό σου. Ἄνοιξε μονάχα διάπλατα τὰ παράθυρά της στὸ φῶς καὶ στὸν ἀέρα, ἄνοιξέ τα μὲ ἀγάπη. Ἀπ' τὸ χεινοπωριάτικο ξερὸ φύλλο ποὺ θὰ ρίξῃ μέσα της ὁ ἄνεμος, μπορεῖ νὰ γεννηθῇ ἕνας λόγγος γεμάτος πουλιὰ καὶ πρασινάδες. Ἀπ' τὴν ἀχτίδα τοῦ ἥλιου ποὺ θὰ γλυστρήσῃ δειλὰ καὶ ταπεινὰ μέσα σου μπορεῖ νὰ γεννηθῇ ἕνας ἄλλος ἥλιος. Ἀπ' τῆς βροχῆς τὴ στάλα ἕνα πέλαγο. Δὲν εἶναι κωμικώτερη φροντίδα ἀπ' τὴν φροντίδα τοῦ θαύματος ποὺ σὲ παιδεύει. Ἄφισέ την. Σήκωσε τὸ κεφάλι σου ψηλὰ καὶ ἀφρόντιστα. Τὸ θαῦμα εἶναι ἔργο τοῦ Θεοῦ. Κ' ἡ Τέχνη εἶναι τὸ μεγαλύτερο θαῦμα.

30 Σεπτεμβρίου

Μεγάλα θυμωμένα σύννεφα κυλοῦνε στὸν οὐρανό. Ὁ ἄνεμος, τὸ ἀστροπελέκι καὶ τὸ νερὸ πολεμοῦν νὰ χαλάσουν τὴν ὄμορφη, τὴ δειλή, τὴν παραπονιάρα ζωή. Τὸ πνεῦμα τῆς καταστροφῆς ὀνειρεύεται καὶ παλεύει νὰ ξαναϊδῇ τὴν πλάση μεγάλη, ἡρωϊκιὰ καὶ πολεμίστρα ὅπως στὰ πρῶτα χρόνια ποὺ γεννήθηκε. Ὁ μεγάλος πρωτινὸς φόβος πλακόνει τὴ λιγόψυχη ζωὴ ἀπ' τἀγρίμια ὡς τὸ μαιούδι. Κι' αὐτὴ τρέμει καὶ κρύβεται στὶς σπηλιὲς καὶ στὶς τρύπες. Πήγαινε νὰ κρυφτῆς καὶ σύ, κατέβα στὸν κάμπο. Δὲν εἶσαι ὁ μεγάλος βράχος, ποὺ δέχεται ἄφοβα τὸν κατακλυσμὸ στὸ κεφάλι του. Δὲν εἶσαι τὸ θεόρατο δρῦ ποὺ ἀντικρύζει περήφανα τὸν κεραυνό. Κατέβα στὸν κάμπο, ἄναψε τὴ γωνιά σου, ἀγκάλιασε τὴν καλή σου καὶ ἀνιστορῆστε ὁ ἕνας στὸν ἄλλον τὸ παραμύθι τῆς ἀγάπης. Ἡ ἄνοιξη θὰ ξαναγυρίσῃ καὶ τὸ τελευταῖο μαιούδι θὰ ξαναζήσῃ μαζί της, αἰώνιο σὰν τὸν Ἥλιο ποὺ τὸ γέννησε.

[Ἀκολουθεῖ] ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Αὐτοὶ ποὺ κλέβουν

Ὁ κ. ΑΣΟΦΟΣ — Ἡ Ἑλληνικὴ Πολιτεία ὁμοιάζει μὲ τὸν Θεόν. Νά! ἕνα πρᾶγμα, διὰ τὸ ὁποῖον ἐπείσθημεν τώρα τελευταῖα.

Ὁ ΜΑΘΗΤΗΣ — Μοῦ φαίνεται περίεργη ἡ ὁμοιότης, ποὺ ἀνεκαλύψατε.

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Δὲν εἶναι καθόλου περίεργη. Ἀκριβῶς καὶ αὐτὴ ἀργεῖ, ὅπως ὁ Θεός, ἀλλὰ δὲν λησμονεῖ.

Ὁ ΜΑΘ. — Μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι συνήθως ἀργεῖ παραπολύ.

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Μήπως καὶ ὁ Θεὸς δὲν κάμνει τὸ ἴδιον;

Ὁ ΜΑΘ. — Εἰδικώτερον, τί θέλετε νὰ πῆτε;

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Θέλω νὰ πῶ δι' αὐτοὺς ποὺ κλέβουν. Ἡ Ἑλληνικὴ Πολιτεία τοὺς ἄφηκε νὰ χορτάσουν καλὰ-καλά, νὰ χωνέψουν, νὰ ξαπλωθοῦν ἥσυχοι στὰ κρεβάτια τους καί, τὴν στιγμὴν ποὺ ἄρχισαν νὰ ρουχαλίζουν ἀμέριμνοι, ἔπιγε νὰ τοὺς τεφράξῃ τὸν ὄπνον τους καὶ νὰ τοὺς ζητήσῃ λόγον τῶν πράξεών τους. Τὸ τί ἔγινε τὸ γνωρίζετε. Οἱ προνοητικώτεροι τὸ ἔκαψαν στὰ τέσσερα, οἱ δειλότεροι καὶ οἱ ντροπαλότεροι αὐτοκτόνησαν καὶ οἱ ἀπαθέστεροι ἐμπλέχθησαν εἰς τὰ δίκτυα τῆς Δικαιοσύνης. Ὁπωσδήποτε τὸ πρᾶγμα δὲν ἐτελείωσεν ἕως ἐδῶ καί, καθὼς φαίνεται, ὑπάρχει καὶ συνέχεια. Ἡ μισὴ Ἑλλὰς ἐπὶ ἕνα αἰῶνα τώρα κατεγίνετο νὰ κλέβῃ τὴν ἄλλην μισήν.

Ὁ ΜΑΘ. — Ἴσως εἶναι μία Σπαρτιατική παράδοσις. Οἱ ἀρχαῖοι Σπαρτιᾶται ἐμάθαιναν τὰ παιδιά τους νὰ κλέβουν, ὅπως γνωρίζετε. Ἡ κλοπὴ περιελαμβάνετο εἰς τὴν ἀγωγὴν τῶν παίδων. Δὲν νομίζετε ὅτι καὶ αὐτὸ εἶναι μία ἀπόδειξις τῆς συνεχείας τῆς φυλῆς;

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Ὑπάρχει ὅμως μία διαφορὰ καὶ διαφορὰ θεμελιώδης. Οἱ ἀρχαῖοι Σπαρτιᾶται ἐμάθαιναν τὰ παιδιά τους νὰ κλέβουν, ἀλλὰ τὰ ἐμάθαιναν καὶ νὰ κρύβουν. Ἐνθυμεῖσθε τὸ παράδειγμα τοῦ μικροῦ Σπαρτιάτου, ὁ ὁποῖος ἐπροτίμησε νὰ παραδώσῃ τὰ στήθη του εἰς τὰ νύχια ἑνὸς κλοπιμαίου ζώου, παρὰ νὰ τὸ φανερώσῃ. Ἡ κλοπὴ τότε ἦτο μία πρᾶξις ἡρωϊκή, γεμάτη κινδύνους καὶ θυσίας. Οἱ νεώτεροι κλέπται ὅμως ὄχι μόνον ἔκλεβαν ἀκινδύνως καὶ μὲ ὅλην τὴν ἄνεσίν τους, ἀλλὰ ἐπεδείκνυναν καὶ θριαμβευτικῶς τὰ κλοπιμαῖα. Ἕνας ὑπολογαγὸς ἑκατὸν ὀγδόντα δραχμῶν εἶχεν ἕνα κλοπιμαῖον μέγαρον καὶ ἀντὶ νὰ τὸ κρύψῃ μέσα στὸ πουκάμισό του, τὸ ἔδειχνε κομπάζων εἰς τοὺς διαβάτας.

Ὁ ΜΑΘ. — Ἀησμονεῖτε ὅτι ἕνα μέγαρον δὲν εἰμπορεῖ νὰ κρυφθῇ οὔτε μέσα στὸ πουκάμισο ἑνὸς γίγαντος.

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Ἔχετε δίκαιον. Ἐλησμόνησα ὅτι οἱ σημερινοὶ δὲν κλέβουν μόνον ἀλεποῦδες. Κλέβουν πολὺ ὀγκωδέστερα πράγματα. Ἀλλὰ τί σημαίνει; Ἐὰν τὰ ἤθη δὲν ἦσαν διαφορετικά, θὰ εἰμποροῦσαν νὰ τὰ κρύψουν καὶ αὐτά. Δὲν ἤθελαν ὅμως. Εἶχαν τὴν ὑπερηφάνειαν τῶν πράξεών των.

Ὁ ΜΑΘ. — Διατί νὰ μὴν τὴν ἔχουν; Κάθε πρᾶξις, ἐγείρουσα τὸν θαυμασμόν, τὴν εὐλάβειαν καὶ τὸν φθόνον τῶν ἄλλων, εἶναι πρᾶξις ἡρωϊκή. Καὶ κάνεις εἰς τὴν Ἑλλάδα δὲν ἐθαυμάσθη, δὲν ἐλιβανίσθη, δὲν ἐθωπεύθη καὶ δὲν εἶδεν τόσας εὐλαβεῖς ὑποκλίσεις εἰς τὸν δρόμον του, ὅσον οἱ μεγάλοι κλέπται. Αἱ πράξεις των ἔγιναν τρόπαια, τὰ ὁποῖα ἀρήρεσαν ἀπὸ πολλοὺς τὸν ὕπνον καὶ τὰ ὁποῖα ἔκαμαν νὰ λησμονηθῇ τὸ παλαιὸν τρόπαιον τοῦ Μιλτιάδου.

Ὁ ΜΑΘ. — Ἀλλὰ ἡ Πολιτεία;

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Ἡ Πολιτεία τοὺς ἐσεβάσθη καὶ τοὺς ἠγάπησεν περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον. Διότι αὐτοὶ ἦταν τὰ στηρίγματά της. Αὐτοὶ ἔτρεφαν τοὺς μεγάλους της λειτουργούς, τοὺς ὁποίους δὲν εἶχε τὰ μέσα νὰ θρέψῃ ἐπαρκῶς ἡ ἰδία. Αὐτοὶ ἔσωσαν τὰ πλήθη ὀπίσω ἀπὸ τὸ ἅρμα της. Αὐτοὶ ἔχυναν τὸ ἔλαιον εἰς τοὺς δυσκινήτους τροχοὺς τῆς κυβερνητικῆς μηχανῆς καὶ ἐλέαιναν τὴν ὀξύτητα τῶν νόμων, διὰ τοὺς εὐνοουμένους τῆς Ἀρχῆς. Τοὺς ἄξιζεν ἑπομένως νὰ τρέφωνται εἰς τὸ Πρυτανεῖον.

Ὁ ΜΑΘ. — Καὶ ὅμως ἡ Πολιτεία ἔρχεται τώρα νὰ τοὺς βγάλῃ ἀπὸ τὸ Πρυτανεῖον καὶ νὰ τοὺς ὁδηγήσῃ εἰς τὴν φυλακήν. Αὐτὸ δὲν σᾶς φαίνεται νὰ ὁμοιάζῃ μὲ ἀσυνέπειαν καὶ ἀχαριστίαν; Καὶ δὲν νομίζετε ὅτι ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἐξόριστοι τοῦ Παραδείσου ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ διαμαρτυρηθοῦν μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τῶν πνευμόνων των;

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Βεβαίως τὸ ἔχουν. Ἀλλὰ ἡ μακρὰ καλοπέρασις καὶ ὁ πολυχρόνιος Σαρδαναπαλισμὸς τοὺς ἔκαμε τόσον δειλοὺς καὶ ἀτόλμους, ὥστε νὰ μὴν ἔχουν τὴν δύναμιν νὰ κηρύξουν τὸ δικαίον τους. Πηγαίνουν εἰς τὴν φυλακήν, ὡς πρόβατα ἐπὶ σφαγὴν καὶ σκοτώνονται ὡς ἠλίθιοι σκυροτοί, κλειομένοι μέσα εἰς ἕνα κύκλον πυρός. Ἐὰν ἦσαν γενναιότεροι, θὰ ἐφώναζαν: Μὲ ποῖον δικαίωμα μᾶς ὁδηγεῖτε εἰς τὴν φυλακήν; Ἐκλέψαμεν μέσα εἰς τὸ φῶς τοῦ μεσημεριοῦ. Δὲν ὑπῆρξε παιδὶ ἕξη ἐτῶν, ποὺ νὰ μὴν ἐγνώριζε ὅτι κλέβομεν. Ἐμοιράσαμεν τὰ κλοπιμαῖα μας μὲ χριστιανικὴν αὐταπάρνησιν. Ἐθρέψαμεν ἰσχυροὺς καὶ μεγαλοσχήμους. Ἡ Πολιτεία μᾶς ἐκράτησε τὸ φανάρι, ὁσάκις ἔπρεπε νὰ κλέψωμεν στὰ σκοτεινά. Μᾶς ἔδειξε μίαν στοργὴν ἐξαιρετικὴν παντοῦ καὶ πάντοτε. Καὶ ἐνῷ ὅλοι οἱ ἀνεπιτήδειοι ὑπάλληλοί της, ἐστροβιλίζοντο ὡς φθινοπωρινὰ φύλλα εἰς τὴν πνοὴν τῶν πολιτικῶν ἀνέμων, ἐμεῖς ἐμένομεν εἰς τὰς θέσεις μας, ἰσχυροί, ἀκλόνητοι, ἀσάλευτοι. Τὰ παράσημα ἦσαν ἰδικά μας, αἱ προσπασίαι ἰδικαί μας. Ἡ κοινωνία ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος μᾶς ἐχαιρογελοῦσε καὶ μᾶς ἔβγαζε μ' εὐλάβειαν τὸ καπέλο. Πολιτεία καὶ κοινωνία ἦσαν ὡσὰν νὰ μᾶς ἔλεγαν: Αὐτὸ ποὺ κάμνετε δὲν εἶναι κλοπή, ὅσον καὶ ἂν ὁμοιάζῃ μὲ αὐτήν. Τόσα πράγματα ὁμοιάζουν καὶ δὲν εἶναι τὰ ἴδια. Κλέπτης εἶναι αὐτὸς ποὺ κλέβει ἕνα ψωμὶ καὶ αὐτὸς ποὺ κλέβει μίαν ὄρνιθα. Δι' αὐτὸν εἶναι ἡ φυλακὴ καὶ τὸ κάτεργον. Διὰ σᾶς τὸ Πρυτανεῖον καὶ ἡ δόξα. Ἔπειτα ἔρχεσθε καὶ μᾶς ζητεῖτε λόγον. Ποῖος σᾶς δίνει τὸ δικαίωμα αὐτὸ καὶ ποῖον γραπτὸν ἢ ἄγραφον δίκαιον ἔχετε μαζί σας;» Αὐτὰ καὶ ἄλλα πλέον συγκεκριμένα θὰ εἰμποροῦσαν νὰ φωνάξουν. Θὰ εἰμποροῦσαν ἀκόμη νὰ γράψουν ἀπομνημονεύματά τους, τὰ ὁποῖα θὰ ἦσαν τὸ διασκεδαστικώτερον βιβλίον. Θὰ εἰμποροῦσαν ἀκόμη νὰ ἐξασφαλίσουν εἰς τὴν φυλακήν τους — ἀφοῦ ὁπωσδήποτε ἤλθεν ἡ ὥρα τῆς φυλακῆς — μίαν συντροφιὰν ἀξιοζήλευτον. Ἀλλὰ δὲν κάμνουν τίποτε ἀπὸ ὅλα αὐτά. Ζητοῦν ἁπλῶς νὰ κρυφθοῦν ἢ ν' αὐτοκτονήσουν, καὶ ὅταν δὲν τὸ κατορθώσουν, πηγαίνουν εἰς τὴν φυλακὴν μὲ τὸν ἠλιθιώτερον τρόπον. Ἀξίζει τρόντι νὰ τοὺς λυπηθῇ κάνείς.

Ὁ ΜΑΘ. — Θέλετε νὰ τοὺς λυπηθῆτε;

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Τοὺς λυποῦμαι κατάκαρδα. Διότι κατὰ βάθος ὑπῆρξαν τίμιοι ἄνθρωποι. Ἐγνώρισα πολλοὺς ἀπ' αὐτούς. Ἦλθαν ἐκανειλημμένος εἰς τὸ σπίτι μου καὶ ποτὲ δὲν μοῦ ἔλεψε τὸ παραμικρόν. Ἐὰν ἦσαν φύσει κλέπται, θὰ μοῦ ἔκλεπταν τὴν ταμπακέρα μου. Δὲν μοῦ τὴν ἔκλεψαν ὅμως. Ἐμπῆκαν ἔπειτα εἰς τὸ σπίτι τῆς Πολιτείας κ' ἐσήκωσαν ὅ,τι εὑρῆκαν ἐμπρός τους. Τί σημαίνει αὐτό; Ὅτι εἰς τὸ σπίτι τῆς Πολιτείας, αὐτὸ ποὺ λέγεται εἰς τὸ σπίτι μου κλοπή, ἔχει διαφορετικὸν ὄνομα καὶ διαφορετικὴν σημασίαν.

Ὁ ΜΑΘ. — Πῶς εἶναι δυνατόν;

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Εἶναι δυνατώτατον. Ὅλαι αἱ λέξεις εἰς τὸ λεξικὸν τῆς Πολιτείας ἔχουν διφορουμένην σημασίαν. Τὸ λαθρεμπόριον π. χ. εἶναι αὐτὸ ποὺ ἐννοοῦμεν ὅλοι λαθρεμπόριον. Ὅταν ὅμως ἕνας μεγαλόσχημος ὑπάλληλος ἐντεταλμένος τὴν ἄμυναν τοῦ Κράτους κατὰ τοῦ λαθρεμπορίου μεταβαίνῃ ὁ ἴδιος εἰς τὸ ἀτμόπλοιον διὰ νὰ διευκολύνῃ τὴν ἐξαγωγὴν δέκα καβιοτίων ἑνὸς «ὁμογενοῦς», χωρὶς τὰς τελωνειακὰς ἐνοχλήσεις, αὐτὸ λέγεται ἁπλῶς εὐκολία. Ἡ φυγοστρατεία εἶναι αὐτὸ ποὺ ἐννοοῦμεν ὅλοι φυγοστρατείαν. Ὅταν ὅμως ὁ ἀρμάδιος ὑπάλληλος, ὁ ἐντεταλμένος τὴν στράτευσιν τῶν κληροῦχων, ὑποδεικνύῃ ὁ ἴδιος τοὺς χιλίους τρόπους τῆς ἀπαλλαγῆς των, αὐτὸ λέγεται ὑποχρεωτικότης. Ἡ κατάχρησις καὶ ὁ ἐκβιασμὸς τῶν πολιτῶν ἐκ μέρους τῶν ἀρχῶν εἶναι αὐτὸ ποὺ ἐννοοῦμεν ὅλοι κατάχρησιν καὶ ἐκβιασμόν. Ὅταν ὅμως ὁ ἐκβιαστὴς ὑπάλληλος ξεχωρίζῃ ἀπὸ τὰς εἰσπράξεις του τὴν μερίδα τοῦ «μεγάλου», τὸν ὁποῖον ὅλοι γνωρίζουν μὲ τὸ πραγματικόν του ὄνομα καὶ ὅλοι τὸν ἀναφέρουν μὲ τὸ γενικὸν αὐτὸ ψευδώνυμον, τοῦτο λέγεται ἁπλῶς «τυχερόν». Τὰ περισσότερα ζητήματα εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶναι ζητήματα γλωσσικά. Τὸ περίφημον γλωσσικὸν ζήτημα, διὰ τὸ ὁποῖον κόπτεται ὁ κ. Μιστριώτης, εἶναι τὸ ἐπουσιωδέστερον. Καθένας μας ἔχει τὸ λεξικόν του. Ἡ Πολιτεία ἔχει τὸ ἰδικόν της, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ μεγαλυτέρα αἰτία τῶν βασάνων της καὶ τῶν ἰδικῶν μας. Τὸ μόνον μέσον τῆς θεραπείας θὰ ἦτον ἡ σύστασις μιᾶς Ἀκαδημίας, εἰδικῶς διὰ τὸ λεξικὸν τῆς Πολιτείας. Πρέπει νὰ μάθωμεν ἐπιτέλους, οἱ συναλλασσόμενοι μὲ αὐτὴν τὴν ἀκριβῆ καὶ ὁριστικὴν σημασίαν μερικῶν λέξεων, ὅπως ἡ κλοπή, ἡ κατάχρησις, ἡ εὐκολία, τὸ τυχερὸν καὶ ἄλλαι πολλαί. Πολιτεία μὲ τόσον ἀβέβαιον λεξικὸν γίνεται διαρκῶς ἀφορμὴ ἀδικημάτων ἐναντίον τοῦ ἑαυτοῦ της καὶ ἐναντίον τῶν ἄλλων.

Ὁ ΜΑΘ. — Ἀλλὰ διὰ ποίαν Πολιτείαν ὁμιλεῖτε συγκεκριμένως;

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Βεβαίως δὲν ὁμιλῶ διὰ τὴν Ἀγγλικήν.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΤΑ ΥΠΕΡ ΚΑΙ ΤΑ ΚΑΤΑ

ΜΑΖΙ μὲ τὸν νέον καθηγητὴν κ. Ροΐλὸν μπῆκε εἰς τὸ Πολυτεχνεῖον καὶ νέον πνεῦμα. Θὰ ἔλθῃ βέβαια ἡμέρα ποὺ θ' ἀπλοποιηθῇ τελείως ἡ διδασκαλία τοῦ ἱδρύματος αὐτοῦ, θὰ τελειοποιηθῇ δηλαδή. Πρὸς τὸ παρὸν πολὺ παρήγορον εἶναι ἡ διδασκαλία τοῦ κ. Ροΐλοῦ: Ὁ μαθητής, εἰς τὰς δύο ἀνωτέρας τάξεις, παίρνει ἁπλῶς τὸ θέμα ἀπὸ τὸν καθηγητήν του καὶ τὸ συνθέτει ἅπως αὐτὸς ἠμπορεῖ, ὅπως τὸ σκεφθῇ, ὅπως τὸ αἰσθανθῇ. Πρῶτον καὶ μέγιστον βῆμα πρὸς ἐλευθέραν ἐργασίαν, ὁποὺ θὰ φανῇ καὶ θὰ διαπλασθῇ τὸ ἐγὼ τοῦ διδασκομένου χωρὶς τὴν ἐπέμβασιν τοῦ διδασκάλου. Ὅλην τὴν προσοχήν του ἔβαλεν ὁ νέος καθηγητὴς εἰς τὴν σπουδὴν τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, τῆς φύσεως. Τὰ ἄλλα εἶναι ζήτημα ἀτομικῆς ἰδιοφυΐας.

Εἰς τὴν Γαλλίαν, εἰς τὴν Ἀγγλίαν λειτουργεῖ ἐπίσης τὸ σύστημα τῆς ἐλευθέρας συνθέσεως. Τὸ Μόναχον διατηρεῖ ἀκόμη τὸ παλαιὸν καθεστώς. Ἀλλὰ καὶ δὲν θὰ ἠμπορέσῃ νὰ μένῃ αἰωνίως ἔτσι ὅταν προσέξῃ τὰ θαυμάσια ἀποτελέσματα τῆς διδασκαλίας τῶν ἄλλων καλλιτεχνικῶν σχολῶν. Ἐκεῖ, εἰς τὸ Μόναχον δηλαδή, ὁ μαθητὴς ἐργάζεται ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ καθηγητοῦ. Καμία σχεδὸν πρωτοβουλία. Ἔπειτα, ὅταν θ' ἀποφοιτήσῃ, χρειάζεται βέβαια καιρὸς καὶ προσπάθεια νὰ ἀποβάλῃ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ διδασκάλου γιὰ νὰ εὕρῃ τὸν δρόμον τὸν ἰδικόν του. Τώρα, ὅπως γίνεται ἡ νέα διδασκαλία, ὁ μέλλων ζωγράφος δοκιμάζει ἀμέσως τὴν ἱκανότητά του εἰς τὴν σύνθεσιν· προσπαθεῖ νὰ εὕρῃ ἐκεῖνο ποὺ ἔχει μεσα του. Φθάνει κάτι νὰ ἔχῃ. Γρήγορα ἐλπίζομεν νὰ ἰδοῦμε τ' ἀποτελέσματα τῆς νέας διδασκαλίας.

ΑΔΑΑ καὶ τὸ Ὠδεῖον δὲν μένει πίσω. Πολλὲς φορὲς εἴπαμε: γιατί τὰ προγράμματά του νὰ εἶναι ἔτοιμα καὶ νὰ μὴ συνοδεύωνται ἀπὸ κάποιαν σύντομον ἀνάλυσιν τῶν διαφόρων μουσικῶν κομματιῶν; Ἐπιτέλους εἰσηκούσθη ἡ εὐχή μας, καὶ εἰς τὸ πρόγραμμα τῆς πρώτης ἐφετεινῆς συναυλίας διαβάζομε περὶ Sganbati, ἔπειτα ἀπὸ τὴν σχετικὴν γενεαλογίαν του, ὅτι: *ἡ ἐκτελουμένη συμφωνία του εἶναι ἔργον μεγάλης ἀξίας.* Καὶ διὰ τὸ Siegfried-Idyll — ἔτσι τυπόνονται, μὲ λατινικὰ στοιχεῖα — λέγει: *τὰ θέματα τῆς συνθέσεως ταύτης ἐλήφθησαν ἐκ τοῦ μερολογίου τοῦ Siegfried, τοῦ τρίτου μέρους τοῦ Δακτυλίου τοῦ Nibelungen.*

Καὶ ἔτσι ἄνοιξαν ἐπιτέλους τὰ μάτια τοῦ Κοινοῦ καὶ ἠμπόρεσε νὰ καταλάβῃ καὶ νὰ αἰσθανθῇ πέρα-πέρα τὸ κάλλος τῶν ἐκτελουμένων κομματιῶν.

ΤΑ «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ»

ΜΟΥΣΙΚΗ

Πρώτη συμφωνικὴ συναυλία τοῦ Ὠδείου Ἀθηνῶν

ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΩΝ τὴν μουσικὴν κριτικὴν τῶν «Παναθηναίων», χρέος μου θεωρῶ νὰ δώσω μερικὰς ἐξηγήσεις διὰ τὸν δρόμον ποὺ σκοπεύω ν' ἀκολουθήσω εἰς τὴν κριτικήν μου ἐργασίαν.

Καὶ πρῶτον πρέπει νὰ τονίσω ὅτι τὴν κριτικήν μου θὰ διακρίνῃ, καὶ πρέπει νὰ τὴν διακρίνῃ, κάποια ἐπιείκεια διὰ κάθε εἰλικρινὴ ἀπόπειραν σοβαρᾶς καλλιτεχνικῆς ἐργασίας, ὅσον μικρὴ καὶ ἂν εἶναι· διότι νομίζω ὅτι εἰς τόπον, σχεδὸν ὁλότελα μουσικῶς ἀκατάρτιστον, σὰν τὰς Ἀθήνας, δὲν πρέπει νὰ κεραυνοβολοῦμεν, εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχε, κάθε προσπάθειαν καὶ κάθε μουσικὴν πρωτοβουλίαν ὅταν αὐτὴ βγαίνῃ, τὸ ἐπαναλαμβάνω, ἀπὸ εἰλικρινῆ ἀγάπην τῆς Τέχνης καὶ τῆς ἐθνικῆς μουσικῆς.

Θὰ πολεμήσω ὅμως, χωρὶς νὰ λάβω ὑπ' ὄψιν οὔτε φίλους οὔτε πρόσωπα, κάθε σάπιο, σαρακοειδὲς καὶ ἀνόητον ξενομανὲς ποὺ ἔχει ὑπεισδύσῃ εἰς τὴν μουσικήν μας κίνησιν ἢ ποὺ θὰ προσπαθήσῃ εἰς τὸ μέλλον νὰ εἰσχωρήσῃ.

Μὲ ἄλλα λόγια θὰ πολεμήσωμεν καθεὶ ποὺ θὰ θελήσῃ νὰ σταθῇ ἐμπόδιον εἰς τὴν ἐξέλιξιν μιᾶς καθαρᾶς καὶ ἀκραιφνοῦς ἑλληνικῆς τέχνης.

Ἂν μ' ἐρωτοῦσε κανεὶς εἰς ποίαν κατηγορίαν θὰ κατέτασσα τὰς συμφωνικὰς συναυλίας τοῦ Ὠδείου ποὺ ἤρχισαν στὰς 6 Δεκεμβρίου, νὰ σᾶς πῶ τὴν ἀλήθεια, θὰ ἐδίσταζα ὀλίγον, ἀφοῦ ἡ ἐργασία εὑρίσκεται εἰς τὴν ἀρχήν της. Ἀλλὰ μᾶς ἐπιβάλλεται νὰ περιμένομεν, μὲ ἀρκετὰς ἐλπίδας μάλιστα, ἔπειτα ἀπὸ τὴν μέχρι τοῦδε ζηλευτὴν κ' εὐσυνείδητον ἐργασίαν τῆς διευθύνσεως.

Βέβαια ἠμποροῦμεν ἀπὸ τώρα νὰ ἐπηνῶμεν εἰς τὸ ὅλον ἔργον κάπως περισσοτέραν ζωὴν καὶ τόλμην, πάντως ὅμως κάπως περισσοτέραν ἀρ' ὅ,τι δεικνύουν αἱ σημειώσεις τῶν προγραμμάτων του . . .

Ἐλπίζομεν ὅτι τὸ Ὠδεῖον μας θὰ δίδῃ μίαν τουλάχιστον συναυλίαν καὶ ἀπὸ τὰ ἐκλεκτότερα κ' *ἐλληνικότερα* ἔργα τῶν παλαιῶν μας συνθετῶν (λ. χ. Μαντζάρος, Καρρέρης, Ξύνδας).

Ἐλπίζομεν ἀκόμη πῶς θὰ μᾶς δίδῃ κάποτε καὶ ἄλλην μίαν συναυλίαν μὲ ἔργα τῶν νεωτέρων μας, λόγου χάριν Λαυράγκα, Βάρβογλη, Σακελλαρίδη· ἀκόμη καὶ τῶν κ. κ. Γ. Λαμπελέτ, καὶ Ἀξιώτη, διὰ νὰ γνωρίσωμεν τέλος καὶ τὰ ἔργα τῶν δύο αὐτῶν ἀποστόλων τῆς ἐθνικῆς μας μουσικῆς· (τὸν κ. Καλομοίρην δὲν τὸν ἀναφέρω ἀφοῦ μόνος του δίδει συναυλίας μὲ ὁλόκληρον ὀρχήστραν). Ἂς ἐλπίσωμεν λοιπόν.

Ἡ Ὀρχήστρα τοῦ Ὠδείου ἀπὸ τεχνικὴν ἔποψιν καλὴ μουσικῶς· ὡς σύνολον ὅμως δὲν ἠμπορῶ νὰ εἰπῶ τὸ ἴδιο. Καὶ ὁ λόγος φαθυμοῦμαι μήπως εἶναι ὅτι *γυμνάζεται πολὺ καὶ γυμνάζεται ὀλίγον* ἐξηγοῦμαι: Διὰ νὰ φθάσῃ μία ὀρχήστρα εἰς ὕψιστον ν' ἀποδώσῃ τελεῖος ἕνα σύνολον, δὲν ἐχει ἀνάγκην ἀπολεπτήτου μελέτης μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς συνθέσεως, ἀλλὰ πρὸ παντὸς καταλλήλου γυμνάσεως καὶ προπονήσεως διὰ τῆς ἀναγνώσεως καὶ μελέτης εὐκολοτέρων συνθέσεων, ἕως ὅτου βαθηδὸν φθάσῃ, φυσικὰ καὶ ἀβίαστα, εἰς ἀνωτέραν τεχνικὴν βαθμίδα.

Τὸ πρόγραμμα ὄχι καὶ τόσον ἐπιτυχημένον, προπάντων δι' ἔναρξιν.

Ἡ συμφωνία τοῦ Σγαμβάτι ἀπρόσωπος καὶ ἀδιάφορος, ἐξαιρέσει τοῦ μουσικωτάτου «ἀργοῦ» β' μέρους.

Τὸ θαυμάσιον εἰδύλλιον τοῦ Σίγφριδ ἔκαμε ὀρκετὰ καλὴν ἐντύπωσιν.

Τὸ Κοντσέρτο τοῦ Τσαϊκόφσκη ἐξετελέσθη πολὺ καλὰ ἀπὸ τὴν δεσποινίδα Κιστριώτη· ἦτο ἴσως τὸ ἐπιτυχέστερον μέρος τοῦ προγράμματος, ἂν καὶ ὁ κ. Μαρκὶς ἠμποροῦσε νὰ εἶναι προσεκτικώτερος εἰς πολλὰ μέρη, ὡς λ. χ. τὴν ἔξοδον τῆς ὀρχήστρας μετὰ τὴν μεγάλην καντέντσα τοῦ πιάνου.

Ὅσον διὰ τὴν ἰδέαν νὰ τελειώσῃ ἡ συναυλία μὲ τὴν εἰσαγωγὴν τῆς Σεμιράμιδος τοῦ Ροσσίνι . . . *δοῦ Κύριε ψυλακὴν τῷ στόματί μου.*

ΑΥΡΑΣ ΦΛΟΓΕΡΟΣ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Ἀνασκαφαὶ ἐν Τεγέᾳ

ΚΑΙ ἐφέτος ἐνηργήθησαν ἀνασκαφαὶ ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας διὰ τοῦ ἐφόρου κ. Ρωμαίου εἰς δύο τόπους τῆς Τεγεάτιδος. Οὗτος ἐπεστρώθη ἡ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα τοῦ γνωστοῦ ἐκ παλαιῶν ἐπιπολαίων ἀνασκαφῶν Ἱεροῦ τῆς Δήμητρος παρὰ τὸ χωρίον Ἅγιον Σώστην, ἥτις ἤρχισεν ἐκεῖ πέρυσι, ἀνεσκάφη δὲ καὶ ἀρχαϊκὸς δωρικὸς ναός, 3 ὥρας Α τῆς Τεγέας, ὅπου εἶναι βέβαιον ὅτι ἐλατρεύετο ὁ Ποσειδῶν καὶ ἡ Ἀθηνᾶ Σώτειρα.

Τὸ ἱερὸν τῆς Δήμητρος δὲν εἶναι σήμερον παρὰ ἓν ἀποσπηλὲν χωράφι, τὸ ὁποῖον καλλιεργεῖ ὁ ἐξ Ἁγίου Σώστη μπάρμπα-Δήμος μὲ πολλὴν ἀδιαφορίαν πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρότρου ἀνακαινούμενα πολυάριθμα πήλινα ἀρχαῖα, τὰ ὁποῖα περιφρονητικῶς ἀποκαλεῖ πελαργοκυκλίτσες. Καὶ ὅμως τὸ χωράφι αὐτό, ἐξωτερικῶς ἐντελῶς ὅμοιον πρὸς τόσα ἄλλα, ἔκρυπτε μεταξὺ τῶν χωμάτων του ἀπίστευτον ποσότητα πηλίνων εἰδωλίων, τύπων ποικιλοτάτων, ὥστε χιλιάδας μὲν πολλὰς ἐξ αὐτῶν συνέλεξε τῷ 1860 ὁ ὑπομοίραρχος Πετριτζᾶς καὶ ἀπέστειλε εἰς τὸ Μουσεῖον τῶν Ἀθηνῶν, πολλὰ ἐπόλησαν οἱ χωρικοὶ σκάπτοντες λαθραίως, ὅσαν ἐξ αὐτῶν ἐκχωματίσθησαν μικραὶ συλλογαὶ ἐν τῷ Μουσείῳ τοῦ Λούβρου, τῷ Βριττανικῷ καὶ τῷ τῆς Βιέννης, πολλαὶ δὲ ἑκατοντάδες ἐξ αὐτῶν ὡς καὶ ἄλλα εὑρήματα ἐκ χαλκοῦ καὶ μαρμάρου ἐπλήρωσαν τὴν ἀπαθήκην τοῦ ἐν Τεγέᾳ Μουσείου κατὰ τὸς περισινὸς καὶ ἐφετεινὰς ἀνασκαφάς. Τόσον πλούσιον εἰς ἀφιερώματα ὑπῆρξε τὸ ἱερὸν τοῦτο.

Λεύκωμα κτιρίων εὑρέθησαν ὀλίγα. Ἐβεβαιώθησαν μόνον δύο τοῖχοι τοῦ περιβόλου. Ἐκ τοῦ κυρίως ναοῦ δὲν ἐφάνησαν μέχρις ἤμων παρὰ κτερίδιον τεμάχια. Ἐπειδὴ δ' ἐπὶ τούτου διετηρήθησαν, ἔνιοτε ἐπιγραφαὶ διαφόρων ἐποχῶν, καὶ οὐδὲν σημεῖον θεμελίου κτιρίου ἐφάνη, συνάγεται ὅτι ἐντὸς τοῦ περιβόλου ὑπῆρχεν αὐτοτελὲς οἴκημα, ἐκ κοινῶν λιθ. λίθων καὶ πηλοῦ κτισμένον, χρησιμεῦον ὡς ναὸς ἀγροτῶν, ὅστις ὑφιστάμενος ἐκεῖ τοιοῦτος ἀπὸ τοῦ 5ου αἰῶνος π. Χ. καὶ διετηρήθη μὲ πολλὰς ἐπισκευὰς τῆς στέγης αὐτοῦ μέχρι τοῦ 2ου ἢ 3ου μ. Χ. αἰῶνος.

Τὰ ἐφετινὰ εὑρήματα ἐκ τῶν ἀφιερωμάτων ἦσαν πολλαὶ καὶ χαριεστατοι τῆς λατρείας τῆς Δήμητρος. Ἐκτὸς τῶν εἰδωλίων τῶν παριστάντων τὴν Δήμητρα καθημένην ἢ τὴν Κόρην ἢ θνητὸς κόρας ὀρθάς, εὑρέθησαν πήλινοι καρποί, λύχνοι πολυμόρφοι συνήθεις εἰς τὴν λατρείαν τῆς Δήμητρος, πρόχοοι τῶν ἰδικῶν μας καιρῶν, ἐκ πηλοῦ ἐτίσης χοιρίδια, ζῷα διάφορα, πτηνά, Σειρῆνες, Σειρῆνες. Σπουδαιότερα εὑρήματα ἦσαν τεμάχια ἐκ φυσικοῦ μεγέθους πηλίνων ἀγαλμάτων, πρᾶγμα ἄπαρ ἐν τῇ ἀνωίᾳ Ἑλλάδι πρώτην φορὰν ἀπαντῷ. Ἐκ τούτων αὖται ἐξῆχθησαν 5 κεφαλαί, ἐξ ὧν αἱ 4 ἀνήκουσιν εἰς τύπον ἰδιάζοντο, ἡ δὲ 5η εἶναι τῆς ἐλευθέρας ὁρμῆς τέχνης τοῦ 4ου αἰῶνος. Ἀλλὰ τὸ ἀριστοῦργημα ἐκ τῶν πολλὰς προθήκας πληροούντων τούτων μνημείων τῆς ἀρχαίας τέχνης εἶναι χαλκοῦν ἀγαλμάτιον τοῦ αὐστηροῦ ρυθμοῦ τῶν ἀρχῶν τοῦ 5ου αἰῶνος, ἐργασίας ἐπιμελεστάτης καὶ ἀρίστης διατηρήσεως. Παρίσταται ἡ Δήμητρα ἐπὶ θρόνου, κρατοῦσα δι' ἑκατέρας χειρὸς καρπούς. Τὸ ἀγαλμάτιον παρομοιάζει ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν παλαιῶν πελοποννησιακῶν χαλκῶν ἀγαλμάτων.

Τὸ δεύτερον ἱερόν, ὅπερ ἐξηρευνήθη ἐπίσης, ὁ ναὸς τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς Ἀθηνᾶς Σωτείρας, ἐνδιαφέρει πρὸ πάντων διὰ τὸ ἀρχιτεκτονικὸν μέρος. Διότι ὁ ναὸς ἦτο δωρικὸς ὁλομάρμαρος καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ 6ου π. Χ. αἰῶνος. Τὸ μάρμαρον προέρχεται ἐκ τοῦ 4 ὥρας ἀπέχοντος ἐκεῖθεν ἀρχαίου λατομείου τοῦ παρὰ τὰ Δολιανά, τὸ ὁποῖον ὡς φαίνεται ἐτέθη εἰς χρῆσιν παλαιότερον ἢ τὸ μάρμαρον τῆς Πεντέλης. Διότι ἐκ πεντελησίου μαρμάρου ἔχομεν κτίρια ἐν Ἀθήναις μόνον ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 6ου αἰῶνος, εἰς δὲ τὴν Τεγεάτιδα ὁ ναὸς τοῦ Ποσειδῶνος εἶναι ὁ δεύτερος ὁλομάρμαρος, μετὰ τὸν τῷ 1907 ἀνασκαφέντα ναὸν τῆς Ἀρτέμιδος ὑπὲρ τὰ Δολιανά, καὶ ἐπίσης παλαιός, τῶν ἀρχῶν τοῦ 6ου, ἂν μὴ παλαιότερος. Τοιοῦτοι παλαιῶν χρόνων ναοὶ ἐνδιαφέρουσι μεγάλως, διότι ἀδηγοῦσιν ἡμᾶς εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς δημιουργίας τοῦ ρυθμοῦ, τῶν διαφόρων προσπαθειῶν τῶν καλλιτεχνῶν πρὸς λύσιν τῶν ζητημάτων, καὶ ἐν γένει εἰς ἐποχὴν ζωῆς καὶ κινήσεως μεγάλης, τὴν ὁποίαν δὲν εὑρίσκομεν πλέον, ὅταν ἀπὸ τοῦ τέλους περίπου τοῦ αὐτοῦ αἰῶνος ὁ ρυθμὸς ἔχει ἤδη κανονικότητα ὡς πρὸς τὰς κυρίας μορφὰς ἀφιτύβλητον. Οὕτως εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος εὑρέθη γείσον θεμελιωδῶς διάφορον τῶν γνωστῶν δωρικῶν γείσων. Ἐπίσης οἱ τρίγλυφοι εἶναι ἀξιοσημείωστοι διὰ τὴν διάφορον αὐτῶν ἐπεξεργασίαν. Ἀλλ' ἀτυχῶς ὅλόκληρος ὁ ναὸς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναστηλωθῇ. Πολλὰ σπονδεῖα λείπουν. Καὶ τοῦτο, διότι παρὰ τὸν σεβασμὸν 20 καὶ πλέον αἰώνων πρὸς τὰ ἐρείπια τοῦ ναοῦ οἱ γείτονες Βαλτετσιότοι κτίζοντες τῷ 1838 τὴν ἐκκλησίαν των ἐθεώρησαν ὡς καλὸν σωστὸν νὰ χρησιμοποιήσουσι τὰ ἔτοιμα τοῦτα μάρμαρα.

Ἀνασκαφαὶ ἐν Θήβαις

Αἱ ἐπὶ τοῦ Ὁμηρείου λόφου ἀνασκαφαὶ («Παναθήναια» Αὔγουστος 1910) προέβησαν ἐν τούτῳ, ὅτι ὑπὸ τὰ δυτικὰ θεμέλια τοῦ ναοῦ ἀνεσκάφησαν καὶ ἄλλοι

σπηλαιώδεις τάφοι μυκηναϊκοί, ἐν συνόλῳ ἕξ. Εἰς ἦτο ἀναμφιβήτητος ἄθικτος, ἀλλὰ τὰ ἐν αὐτῷ κτερίσματα ἦσαν βεβλαμμένα. Τὰ ἄγγεῖα ἀνήκουσιν εἰς τοὺς χρόνους τοῦ λεγομένου ῥυθμοῦ «τοῦ ἀνακτόρου» τῆς Κνωσοῦ, ἥστις ἀντιπροσωπεύεται ἐπὶ τῆς χέρσου Ἑλλάδος ἀλλαχοῦ τε καὶ ἐν Πύλῳ καὶ Θήβαις. Ἐν τῷ τάφῳ τούτῳ εὑρέθη σκελετὸς καλῶς διατηρούμενος, ἐξ οὗ ἐβεβαιώθη ἀσφαλῶς ἡ ἀρχικὴ ἐν τῷ τάφῳ θέσις τοῦ νεκροῦ, ὅστις εἶχε τεθῆ ὕπτιος καὶ ἔχων τὰ σκέλη κεκαμμένα, οὕτως ὥστε ἐχώρει λίθος ἀγκὸς ὑψηλότερος εἰς τὸ μέρος τὸ ὑπὸ τὰ γόνατα. Διαλυθεισῶν τῶν σαρκῶν ἔπεσαν τὰ μεγάλα ὀστᾶ τῶν σκελῶν καὶ ἡ κεφαλὴ πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ νεκροῦ, ὥστε ἐν ᾧ ὁ θώραξ καὶ ἡ λεκάνη καὶ οἱ ἄκροι πόδες ἦσαν προφανῶς ἀνθρώπου ὑπτίου, ἡ κεφαλὴ καὶ τὰ μεγάλα ὀστᾶ τῶν ποδῶν εἶχον τὴν διεστραμμένην θέσιν τοῦ πλαγίως κατακεκλιμένου. Ἡ θέσις αὕτη τῶν νεκρῶν ἐβεβαιώθη καὶ ἐν ἄλλοις μυκηναϊκοῖς τάφοις ἀλλαχοῦ, τὰ δὲ πράγματα βεβαιοῦσι τὸ ἔθιμον τοῦ ὡς εὐρέως διαδεδομένον.

Ἐν ἑτέρῳ τάφῳ εὑρέθη πλὴν ἄλλων πηλίνων κτερισμάτων ἓν χαλκοῦν ἀμφίστομον ἐγχειρίδιον μετ' ἀμβλείας αἰχμῆς.

Ἀξιοσημείωτον εἶναι ὅτι ὁ δυτικὸς τοῖχος τοῦ ναοῦ εἶνε ἐκτισμένος ἐπὶ τῶν τάφων τούτων, οἵτινες κατὰ τὸ πλεῖστον ἦσαν κενοὶ χωμάτων, ὥστε τὸ μέγα βάρος τῶν δυτικῶν κιονοστοιχιῶν αὐτοῦ ἠδράζετο ἐπὶ πορώδους ἢ κροκαλοπαγοῦς βράχου πάχους δύο ἕως τριῶν μέτρων, ὑφ' ὃν ἦσαν τὰ κοιλώματα τῶν τάφων.

Διακοπείσης ἐντεῦθεν τῆς ἀνασκαφῆς, ὁ ἔφορος κ. Κεραμόπουλος προέβη εἰς ἀναζήτησιν τάφων (τὰ μνημεῖα ταῦτα ἐν Βοιωτίᾳ ἔχουσιν ἀνάγκην περισυλλογῆς ἅτε κατεστρεμμένα ὑπὸ τυμβωρύχων) ἐν ἄλλῳ σημείῳ ἔξω πρὸς Ν τῆς πόλεως. Εὗρε δὲ καὶ ἠρεύνησεν ἤδη 5 μυκηναϊκοὺς τάφους ὡς οἱ προηγούμενοι. Εἰς τούτων ἄθικτος μικρὸς οὐδὲν κτέρισμα εἶχεν, ἀλλ' ἦτο ἐπιμελῶς κεκαλυμμένος διὰ μαρμαροκονίας. Οἱ ἄλλοι ἔδωσαν πήλινα κτερίσματα, ἐν οἷς πήλινοι μικροὶ θρόνοι μετὰ καθημένων γυναικείων μορφῶν, προσέτι δὲ ψήγματα ἢ δισκάρια χρυσᾶ, μίαν ὠτογλυφίδα χρυσῆν, ἓν μαχαίριον χαλκοῦν, κομβία στεατίνου λίθου. Ἀγγεῖα τινὰ εἶνε ὡραιότατα καὶ ὄχι συνήθη.

Εὑρέθησαν προσέτι καὶ τῶν νεωτέρων ἑλληνικῶν χρόνων τάφοι μετὰ νεκρῶν ἀκαύστων ἢ κεκαυμένων, περιέχοντες κυρίως πλαγγόνας ἀναγομένας εἰς τοὺς μακεδονικοὺς χρόνους. Ἐβεβαιώθη δέ, ὅτι καὶ οἱ κεκαυμένοι νεκροὶ ἐθάπτοντο ἐν τάφοις ὁμοίοις πρὸς τοὺς τῶν ἀκαύστων· ἤτοι ἐν τῷ βράχῳ ἠνοίγετο ὁ τάφος ἀποστενούμενος βαθύτερον, ὥστε νὰ σχηματίζωνται κατὰ τὰς μακρὰς πλευρὰς ἀνὰ ἓν πεζούλιον ἰσόμηκες πρὸς τὸν τάφον καὶ εἰς τὸ αὐτὸ ὕψος ἀπὸ τοῦ διπέδου τοῦ τάφου. Ἀποτιθεμένου τοῦ νεκροῦ ἢ τῆς τέφρας αὐτοῦ ἐν τῷ τάφῳ ἐτίθεντο ξύλινα ἢ λίθινα καλύμματα πατοῦντα ἐπὶ τῶν πεζουλίων. Ἀποσαθρουμένων τῶν ξυλίνων καλυμμάτων, τὰ χώματα ἔπιπτον εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ τάφου. Τὰ κτερίσματα ἐτίθεντο ἢ ἐν τῷ τάφῳ ἢ ἐπὶ τοῦ καλύμματος καὶ δὴ κατὰ τὰ ἄκρα αὐτοῦ. Εἶνε πιθανόν, ὅτι οἱ ἄκαυστοι νεκροὶ κατετίθεντο εἰς τὸν τάφον ἐντὸς ξυλίνου κιβωτίου, ἄλλοι ὅμως ἐτίθεντο ἐντὸς μεγάλων κεραμίων σωλήνων καὶ καλυπτήρων συναρμολογουμένων, ὥστε νὰ καλύπτεται καλῶς ὁ νεκρός. Οἱ τοιοῦτοι τάφοι ἔδειξαν, ὅτι ἐλάχιστα κτερίσματα ἔκειντο ἐντὸς παρὰ τὸ σῶμα τοῦ νεκροῦ, τὰ πλεῖστα δὲ ἔξω καὶ δὴ κατὰ τὰ ἄκρα εἴτε παρὰ τὰς κεράμους ἐν τῷ κυρίως τάφῳ εἴτε ἔξω αὐτοῦ ἐπὶ τῶν πεζουλίων. Φλοιοὶ ᾠῶν εὑρεθέντες καὶ ἐν ἑνὶ ἀθίκτῳ μυκηναϊκῷ τάφῳ καὶ ἐντὸς δύο νεωτέρων ἑλληνικῶν, δεικνύουσιν, ὅτι τὸ ἔθιμον τῆς προσφορᾶς τροφῶν εἰς τοὺς νεκροὺς ὑπῆρξεν ἐπὶ μακροὺς αἰῶνας ἐν Ἑλλάδι. Ἐν ἑνὶ μυκηναϊκῷ τάφῳ εὑρέθησαν καὶ πολλοὶ ὀδόντες καὶ ὀστᾶ ζῴου ἀγρίου καὶ ἴσως ἀγριοχοίρου, ἐν ἑτέρῳ ἀστράγαλος χοίρου καὶ ἐν ἑτέρῳ ὀστᾶ πτηνοῦ.

Ἀρχαιολογικαὶ ἐργασίαι ἐν Δελφοῖς

Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν Σεπτεμβρίου μέχρι πρό μικροῦ εἰργάζετο ἐν Δελφοῖς γαλλικὴ ἐπιστημονικὴ ἀποστολὴ ἀποτελουμένη ἐκ τοῦ καθηγητοῦ τῆς Σορβόννης κ. Bourguet, διακριβεστάτου «δελφολόγου», καὶ τῶν ἀρχιτεκτόνων κ. κ. Replat καὶ Martinaud. Οἱ Γάλλοι ἐπιστήμονες, οἱ ἀσχοληθέντες ἐν Δελφοῖς ἀπὸ ἐτῶν, παρασκευάζουσι συντονώτατα τὸ ὁριστικὸν μέγα σύγγραμμα περὶ τῶν δελφικῶν ἀνασκαφῶν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Homolle καὶ μὲ τὸν τίτλον Fouilles de Delphes. Ὁ κ. Perdrizet ἐξέδωκε τὰ μετάλλινα καὶ πήλινα μικροτεχνήματα καὶ τὰ ἀγγεῖα. Ὁ κ. Homolle ἐν τεύχει περὶ τῶν γλυπτῶν. Ὁ κ. Colin ἐν ἑνὶ τεύχει τὰς ἐπιγραφὰς τοῦ θησαυροῦ τῶν Ἀθηναίων καὶ ὁ κ. Bourguet ἐν τεύχος περιλαμβάνον τὰς ἐπιγραφὰς τὰς ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἱερᾶς ὁδοῦ μέχρι τοῦ θησαυροῦ τῶν «Κνιδίων» περίπου.

Πλὴν τῶν Γάλλων εἰργάσθησαν ἐν Δελφοῖς καὶ γερμανικαὶ ἀποστολαί: ὁ καθηγητὴς τοῦ ἐν Würzburg πανεπιστημίου κ. Bulle, ὁ ὑποδειγματικὸς ἐρευνητὴς τοῦ Ὀρχομενοῦ, εἰργάζετο ὡς ἀπεσταλμένος τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Μονάχου, ὁ δὲ Pointow, ἐρευνητὴς εἰδικὸς τῶν Δελφῶν, ὡς ἀπεσταλμένος τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Βερολίνου. Οὗτος συνωδεύετο ὑπὸ τοῦ ἀρχιτέκτονος κ. Cipelius, τῶν ἀρχιτεκτόνων σχεδιαστῶν κ. κ. Wenzel καὶ Caudrian καὶ τοῦ ἐπιγραφολόγου κ. Rüsch.

Πρὸς κανονισμὸν τῶν ὁρίων τῆς ἀδείας πρὸς μελέτας, ἣν εἶχον αἱ ἀνωτέρω ἀποστολαί, ἐπέμφθη ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου ὁ ἔφορος τῆς περιφερείας, κ. Κεραμόπουλος, ἐργαζόμενος καὶ οὗτος ἐπὶ τῆς τοπογραφίας τῶν Δελφῶν, ἣν πρόκειται νὰ ἐκδώσῃ ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΟΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΕΛΙΣ

Ἡ Κυβέρνησις ἐξελθοῦσα πανίσχυρος ἀπὸ τὰς ἐκλογὰς ἑτοιμάζει τὴν νομοθετικὴν ἐργασίαν της. Εἶνε ἡ πλέον δυσχερὴς καὶ κρίσιμος περίοδος τῆς Κυβερνήσεως ἡ ὁποία ἐπηγγέλθη τὴν ἀνόρθωσιν. Ἐὰν κατὰ τὸ σύστημα τῶν ἀμερικανικῶν πόλεων ἐπρόκειτο νὰ ἱδρυθῇ νέα Πολιτεία, αἱ δυσχέρειαι θὰ ἦσαν μικραί. Ὄχι μόνον εἰς τὴν θεωρίαν ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν πρᾶξιν ὑπάρχουν ὑπόδειγματα καλῶς ὀργανομένων Πολιτειῶν. Ἡ Ἐλβετία δίδει ὑπόδειγμα Δημοκρατίας, τὸ Βέλγιον ὑπόδειγμα κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος. Ἡ δυσκολία ὅμως εἶνε πολὺ μεγάλη ὅταν τὸ ζήτημα ἀφορᾷ ἀναδιοργάνωσιν Κράτους κακῶς ἔχοντος καὶ ἀσταχήσαντος. Ὄχι μόνον παλαιαὶ καὶ ῥιζωμέναι συνήθειαι, ἀπροσάρμοστοι μὲ τὴν ἰδέαν πολιτειακοῦ ὀργανισμοῦ, πρέπει νὰ καταργηθῶσι ἀλλὰ καὶ ῥιζικαὶ ὀργανικαὶ μεταβολαὶ νὰ ἐπέλθουν. Αἱ μεταβολαὶ ὅμως αὗται μόνον διὰ μεθόδου καὶ συστήματος καὶ βαθμιαίως ἠμπορεῖ νὰ ἐπέλθουν. Τὸ μέγα πρόβλημα δὲν εἶνε ποῖαι μεταρρυθμίσεις νὰ γίνουν ἀλλὰ πῶς νὰ προσαρμοσθοῦν χωρὶς νὰ διαταράξουν τὴν πολιτειακὴν καὶ κοινωνικὴν κίνησιν. Καὶ πρῶτον ἐν γένει ἐπιβάλλεται κατὰ τὴν νεωτέραν θεωρίαν καὶ τὰ πορίσματα τῆς πείρας ὁ περιορισμὸς εἰς ἐλάχιστον τῶν νέων νομοθετημάτων ἐν γένει. Ἀθρόα ἐπιβολὴ νέων νόμων φέρει ἐπικίνδυνον σάλον εἰς τὰς συναλλαγάς. Οἱ Γάλλοι πολιτειολόγοι ἔκρουσαν κώδωνα κινδύνου διὰ τὴν δημοκρατίαν, διὰ τὴν παρατηρηθεῖσαν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη νομοθετικὴν ὑπερπαραγωγὴν εἰς τὴν Γαλλίαν. Ὄχι νέους νόμους ἀλλὰ νέαν πολιτειακὴν μέθοδον ἐπιτάσσει ἡ πολιτικὴ Ἐπιστήμη.

Αὐτὸ τοῦτο τὸ Νέον Δίκαιον τείνει νὰ περιορίσῃ τοὺς πολλαπλοῦς νομικοὺς ὁρισμοὺς καὶ νὰ περιορίσῃ τὰς νομικὰς ἐπιταγὰς εἰς γενικοὺς κανόνας. Καὶ ἐὰν ἐπιβάλλεται τόση φειδὼ εἰς τὰ νέα νομοθετήματα, ἡ μεταρρύθμισις ἡ φορολογικὴ ἰδιαιτέρως ἀπαιτεῖ τοιαύτην πρακτικήν, διότι κατὰ παλαιὸν δόγμα τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης εἶνε κακὸν εὐ κείμενον πλημμελὴς ἀλλὰ ἀπὸ χρόνου λειτουργήσασα φορολογία.

Ὁ κ. ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, εἰς συνέντευξίν του πρὸς δημοσιογράφον, ὡμίλησε περὶ τῶν μελετωμένων μεταρρυθμίσεων. Καὶ ὡς ἀναφύφισιν μὲν τοῦ προϋπολογισμοῦ ἐκ τῶν βιαίων, ἀνέφερεν ὅτι διαπραγματεύεται τὴν ἐκχώρησιν τῶν συντάξεων εἰς Ἑταιρείαν καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν μεταρρύθμισιν τῶν ἀστρατιωτικῶν ἡμῶν ὀργανισμῶν κατὰ τρόπον ἀνταποκρινόμενον πρὸς τὰς οἰκονομικὰς δυνάμεις τῆς Χώρας. Ὡς ἐνίσχυσιν δὲ τῶν πόρων τὴν φορολογικὴν μεταρρύθμισιν. Καὶ τοῦτο εἶνε τὸ μεγαλύτερον πρόβλημα τὸ ὁποῖον ἔχει νὰ ἐπιλύσῃ ἡ Κυβέρνησις. Δὲν ἔχομεν κανὲν σχέδιον πλῆρες τῶν μελετωμένων μεταρρυθμίσεων διὰ νὰ στερεώσωμεν κρίσιν τινά. Λύτη ἡ Κυβέρνησις εὑρίσκεται εἰς τὸ στάδιον τοῦ καταρτισμοῦ τῆς ἐργασίας της καὶ πρέπει νὰ ἀναμείνωμεν νὰ ἴδωμεν εἰς τὸ σύνολον αὐτό, τὸ μεταρρυθμιστικὸν τοῦτο ἔργον. Ἀλλ' ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὰς δυσχερείας καὶ τὴν προσοχὴν τὴν ἀπαιτουμένην, προσδοκῶμεν ὅτι θὰ ἴδωμεν, ὄχι πορείαν νομοθετημάτων διὰ νὰ παρασχεθῇ εἰς τοὺς ἀπλουστέρους ἢ ἐντύπωσις τοῦ ἀνατέλλοντος νέου αἰῶνος, ἀλλὰ ὀλίγα καὶ μεθοδικὰ καὶ μελετημένα καὶ ὑπερμάχα αὐτῶν καὶ πέραν αὐτῶν, σύστημα πολιτικὸν καὶ κυβερνητικὸν καὶ ἀποκατάστασιν συνηθειῶν καὶ ἀρχῶν ἡ ὁποία νὰ ἐμπνεύσῃ τὴν ἐμπιστοσύνην ὅτι εἰσήλθομεν ὁριστικῶς καὶ πραγματικῶς εἰς περίοδον καλλιτερεύσεως τῶν κοινῶν.

ΑΓΡΙΠΠΑΣ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ — ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ — ΕΦΗΜΕΡΙΔΕς

Ὁ φούρνος τοῦ Σολομοῦ

Φλόγα ἀκούμητη σᾶς βρέχω
Καὶ τὸ κάν' τὸ κατακαίει, ὦ!
Καὶ δὲ σώζεται ἀνοή,
Πάρεξ τοῦ ἄνεμου ποὺ ἀνέει
Μὲς τὴ στάχτη τὴ λεπτή.

ΣΟΛΩΜΟΣ

Φίλε μου,

Τὸν ἴδιον καιρό, ποὺ Σεῖς ἐκεῖ παιλεύετε μ' ἐράνους νὰ στήσετε μιὰ προτομὴ στὸν Ποιητὴ τῶν «Ἐλευθερων Πολιορκημένων», τὸ σπίτι ποὺ γεννήθηκε ὁ Ποιητὴς στὴν πατρίδα του ἐδωκάτο γίνεται σὲ λίγο... φοῦρνος!

Ἐλπίζω, φίλε μου, νὰ Σᾶς ἐσυνήθισε καὶ Σᾶς ἡ ἐποχή μας σὲ πολὺ χειρότερα ἄλλα ἀκόμη τέτοια καμώματά της· ὥστε νὰ μὴν ἔχω τοὐλάχιστο τὴν ἀνησυχία ὅτι τὸ πιὸ μεγάλο κακό, ποὺ μπορεῖ νὰ Σᾶς κάμει ἡ πληροφορία μου αὐτή, θὰ εἶναι ἡ ἔκπληξη.

Τὸ σπίτι αὐτὸ — προσκύνημα ἱερὸ γιὰ μιὰν ἄλλη ἐποχή, ποὺ δὲ θὰ τὸ προφτάσει — κατέρα, μαζὶ μὲ τόσες ἄλλες, γιὰ τὴν ἐδική μας στοὺς ἐπιγενόμενους — τὸ εἶχε ἐρειπώσει ὁ σεισμός.

Δὲν τοῦ εἶχαν, φαίνεται, καὶ πρὶν μεγαλύτερη ὑπόληψη. Μὰ ἀπὸ τότε, περισσότερο ἀνάλγητοι κι ἀπὸ τὰ χαμένα τῆς ὀγορᾶς ποὺ τὸ λέρωναν, τὸ καταφρόνεσαν ἐκεῖνοι ἴσα ἴσα, ποὺ εἶχαν πιὸ πολὺ ἀπὸ κάθε ἄλλον τὴν ὑποχρέωση νὰ τὸ ἀγαπήσουν καὶ νὰ τὸ φροντίσουν.

Ἐκατάντησε δημόσιος ἀπόπατος.

Ἐκατάντησε ἀποθήκη, ποὺ ἐπουλοῦσαν ξυλοκάρβουνα.

Μὰ δὲν εἶχαν τελειώσει, φαίνεται, τὰ βάσανά του. Ἐπουλήθηκε τώρα σὲ ἕνα φούρναρη. Σὲ λίγο θὰ γίνει φοῦρνος. Δὲν πιστεύω νἄχει κανεὶς τὴν ἀφέλεια, νὰ ἀπαιτήσει ἀπὸ τὸν ἀγαθὸν τὸ φούρναρη, νὰ τὸ κάμει... μουσεῖο;

Ἡ ἀξίνα σκάπτει. Ἀνασκάπτει τώρα τὰ ἱερὰ τὰ χαλάσματα βέβηλη. Καὶ τὰ χαλάσματα τὰ ἱερὰ γκρεμίζονται· ξανακυλοῦνται καὶ πέφτουν, γιὰ νὰ σκεπάσουν ἀπὸ τὰ μάτια τῶν ἀνάξιων τὸ ἅγιο βῆμα ποὺ ἐλειτουργοῦσε τῆς Ἐλευθερίας ὁ Προφήτης.

Ὅλα λοιπὸν στοὺς σκύλους; Ὅλα μας;

— Φοῦρνος μὴν καπνίσει!...

Μὰ ἀπὸ τὴν ἀνάπαυση τώρα ὁ λόγος. Θὰ καπνίσει,— θὰ παρακαπνίσει μάλιστα. Θὰ ἀνάψῃ καὶ θὰ χορώσει. Θὰ φουντώσει καὶ θὰ κάψει — σύμβολο πυρωμένο, ποὺ θὰ ἀντιλαμπήσει ἡ φλόγα του ὡς τὸν ἕβδομο οὐρανὸ — τὰ ἀγάπερά μας καὶ τὰ ἱερώτερα.

Ἂς τὸ πάρουμε ἀπόφαση!...

Κάνναβος 21. 11. 1910. Πρόθυμος φίλος σας
ΚΩΣΤ. ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

Εἰς τὸ «Δελτίον Συλλόγου Ἑλλήνων ἠθοποιῶν» τὸ ὁποῖον ἐκδίδεται αὐτάς τὰς ἡμέρας, ὁ κ. Ν. Ι. Λάσκαρις δημοσιεύει ἐνδιαφερούσας πληροφορίας περὶ τῆς πρώτης ἐμφανίσεως τῆς Νεοελληνικῆς σκηνῆς εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα, τὰς ὁποίας εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ μᾶς δώσῃ. Ἰδοὺ αὐταί:

«Ἡ πρώτη δημοσία ἐμφάνισις τῆς Νεοελληνικῆς σκηνῆς ἐν τῷ ἐλευθέρῳ βασιλείῳ τῆς Ἑλλάδος ἐγένετο ἐν Σύρῳ τῷ 1830 ὑπὸ τοῦ Γεωργίου Μαντζουράνη καὶ Γεωργίου Καλόγνωμου οἵτινες κατέβαλον καὶ τὰ πρῶτα πρὸς τοῦτο κεφάλαια.

«Πρώτη φροντὶς αὐτῶν, μετὰ τὸν καταρτισμὸν τοῦ θιάσου των, ἐν ᾧ προσῆλθον, ἐκτὸς τοῦ Ἰωάννου Κυριακοῦ, Θεμιστ. Ἐλευθεριάδου καὶ Τηλ. Ποΐζη, καὶ ἄλλοι νέοι «ἐξ εὐυπολήπτων οἰκογενειῶν» ἦτο ἡ ἀνεύρεσις στέγης, εἰς ἣν νὰ στεγασθῶσιν αἱ πρῶται εὐγενεῖς αὐτῶν ἀπόπειραι.

«Κτίριον θεάτρου κατὰ φυσικὸν λόγον, δὲν ὑπῆρχε τότε ἐν Σύρῳ, οὐδὲ ἦτο δυνατὸν ν' ἀνεγερθῇ τοιοῦτον ἐπίτηδες κατὰ τὴν πρώτην αὐτὴν ἀπόπειραν τῆς ἀνδρώσεως τῆς ἑλληνικῆς σκηνῆς. Ἑπόμενον ἄρα ἦτο ἐκ τῶν ἐνόντων νὰ οἰκονομήσωσι τὸ πρᾶγμα καὶ ἐκ τοῦ προχείρου μετέβαλον εἰς θέατρον αἴθουσάν τινα κατασήματος. Ὁ σκηνικὸς διάκοσμος τοῦ πρώτου αὐτοῦ θεάτρου, ἂν δὲν ὡμοίαζε μὲ τὸν τῆς ἐποχῆς τοῦ Σαϊξπηρ, ὁπότε τὰ πάντα ἀντικαθίστα πινακίς τις, ἐφ' ἧς ἀνεγράφετο διὰ μιᾶς λέξεως τὸ μέρος, τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ φαντάζεται ὁ θεατής, δὲν εἶχεν οὐχ' ἧττον οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην σχέσιν καὶ μὲ τὰς ἀτελεῖς αὐτὰς ἀκόμη σκηνογραφίας, ἃς ἐπαρουσίασε μετά τινα ἔτη αὐτὸ τοῦτο τὸ ἑλληνικὸν θέατρον ἐπὶ Ὀθωνος. Ὅλος ὁ σκηνικὸς διάκοσμος περιωρίζετο τότε εἰς μερικὰ χρωματιστὰ χαρτιά, ἐφ' ὧν φύρδην μίγδην εὑρίσκοντο ἐρριμμένα καὶ τὰ ἑπτὰ τῆς Ἴριδος χρώματα, ποικιλίας ἕνεκα!

«Οἱ ὑποκριταὶ πάντες ἦσαν ἄρρενες ὑποδυόμενοι κατόπιν ἡρωϊκοῦ ξυρίσματος γενείου τε καὶ μύστακος, καὶ τοὺς γυναικείους ρόλους, οἷς οὐδεμία γυνὴ συγκατετίθετο ν' ἀναλάβῃ.

«Τὸ βεστιάριόν των ἦτο πενιχρότατον, ἀποτελούμενον ἀπὸ μερικὰ ἰδιόρρυθμα θεατρικὰ ἐνδύματα, ντύμενα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, περικεφαλαίας τινὰς ἐκ χρυσωμένου ναστοχάρτου καὶ τρεῖς - τέσσαρες περοῦκες κατασκευασμένας ἀπὸ μαλλὶ προβάτων. Κατὰ τὰ διαλείμματα τῶν παραστάσεων, ὀρχήστρα ἐκ τριῶν συγκειμένη ὀργάνων, διεσκέδαζε τοὺς θεατάς, οἵτινες πάντοτε πολυπληθεῖς παρηκολούθουν τὰς πρώτας αὐτὰς παραστάσεις.

«Αἱ τιμαὶ τῶν θέσεων «τόσον διὰ τοὺς μεγάλους, καθὼς καὶ διὰ τὰ παιδία» ἦσαν ἐλάχισται. Ἐποικίλλαν δὲ ἀπὸ δύο μέχρι τριῶν γροσίων. Αἱ παραστάσεις,

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΛΑΣΣΙΑΔΗΣ, μὲ τὴν στολὴν τοῦ Καρόλου εἰς τοὺς «Ληστὰς τοῦ Σίλλερ».—[Ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ κ. Ν. Ι. Λάσσαρη]

διδόμεναι κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ τὰς ἑορτὰς μόνον, ἀνηγγέλλοντο εἰς τοὺς φιλοκάλους καὶ φιλοθεάμονας» προφορικῶς πάντοτε καὶ κατὰ δύο διαφόρους τρόπους. Μετὰ τὸ τέλος ἑκάστης παραστάσεως, εἷς ἐκ τῶν ὑποκριτῶν, ἐξερχόμενος ἐπὶ τῆς σκηνῆς καὶ εὐσεβάστως ὑποκλινόμενος πρὸ τοῦ ἀκροατηρίου, ἀνήγγελλε τὴν ἑπομένην παράστασιν ἥτις, κατὰ τοὺς νόμους τῆς προόδου καὶ τὴν πεποίθησιν τοῦ ἀναγγέλλοντος, ἦτο πάντοτε καλλιτέρα τῆς πρὸ αὐτῆς. Ἀλλ' ὁποία τις θὰ ἦτο ἡ μέλλουσα αὕτη παράστασις οὐδέποτε ἀνηγγέλλετο, καθόσον ἡ περὶ αὐτῆς ἀπόφασις ἐλαμβάνετο δύο-τρεῖς ἡμέρας πρὸ αὐτῆς ἐν γενικῇ συνεδριάσει τοῦ θιάσου.

«Ἐκτὸς τῆς ἀπὸ σκηνῆς ἀναγγελίας, ἡ ἑκάστοτε παράστασις ἀνηγγέλλετο τὸ ἀπόγευμα τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἔμελλε νὰ δοθῇ διὰ τελάλη, ἡ ἐνεργετικὴ μεσολάβησις τοῦ ὁποίου διὰ τὰς θεατρικὰς παραστάσεις διετηρήθη ἐν τῷ ἑλληνικῷ θεάτρῳ μέχρις ἐσχάτων ἀκόμη.

«Ἡ ἀπαγγελία ὅλων ἐν γένει τῶν ὑποκριτῶν ἦτο εἰς ἄκρον στομφώδης, κατὰ δὲ τὰς διηγήσεις τοῦ Λαυκᾶ Ράλλη, ὅσον πλέον σταμφώδης ἐγίνετο αὕτη, τόσον περισσότερον προεκάλει τὰς ἐπιδοκιμασίας τῶν φιλοκάλλων οἵτινες διὰ τοῦ τρόπου των αὐτοῦ προεκάλουν τὴν ἅμιλλαν τῶν δυστυχῶν ὑποκριτῶν εἰς τὸ ξελαρυγκίζεσθαι!

«Τὸ δραματολόγιον τοῦ θιάσου ἀπετελεῖτο ἀπὸ τὰ μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐκδοθέντα ἔργα τοῦ Ζαμπελίου, τοῦ Ρίζου τοῦ Νερουλοῦ καὶ ἀπὸ τὰς μεταφράσεις τοῦ «Βρούτου» τοῦ Βολταίρου καὶ τοῦ «Φιλίππου» καὶ «Ὀρέστου» τοῦ Ἀλφιέρη. Ἐὰν ἐπαίχθησαν καὶ κωμῳδίαι εἶναι ἄγνωστον, εἰς ἐμὲ τοὐλάχιστον. Οὐχ' ἧττον, ἐν τῇ τῆς θεατρικῆς περιόδου χειρογράφῳ ἀναγγελίᾳ ἣν ὧδε ἐν πανομοιοτύπῳ σμικρυνθέντι κατὰ τὸ ἥμισυ δημοσιεύομεν, ἀναφέρεται ὅτι ἐκτὸς τῶν τραγῳδιῶν θὰ παριστάνωνται καὶ *κωμῳδίαι*, παντομίμαι, χοροὶ καὶ εἰκονοπαραστήματα! Ἐν τούτοις, οὐδαμοῦ κατώρθωσα ν' ἀνεύρω ἔστω καὶ τὸν τίτλον μιᾶς οἱασδήποτε ἐκ τῶν κωμῳδιῶν, ἐξ οὗ συμπεραίνω ὅτι τοιαῦται δὲν ἐδόθησαν καὶ δι' ἄλλους μὲν λόγους καὶ διότι οἱ ὑποκριταὶ ἀφ' ἑνὸς μὲν ὡς ἐκ τοῦ στομφώδους τῆς ἀπαγγελίας των δὲν ἠδύναντο νὰ φέρωσιν αὐτὰς εἰς πέρας, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι ἐθεώρουν κατώτερον ἑαυτῶν τὴν παράστασιν κωμῳδίας! Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς χορούς, τὰς παντομίμας καὶ τὰ εἰκονοπαραστήματα εἶναι βέβαιον ὅτι τοιαῦτα ἐδίδοντο πάντοτε μετὰ τὸ τέλος τοῦ δράματος ἢ τῆς τραγῳδίας.

«Μὲ τοιαῦτα καλλιτεχνικὰ ἐφόδια, ἠθικὰ καὶ ὑλικά, ὁ πρῶτος οὗτος συστηματικὸς ἑλληνικὸς θίασος, ἐνθέρμως ἀποστειλάμενος, διεξήγαγε τὴν πρώτην αὐτοῦ θεατρικὴν περίοδον, ἥτις ἔληξε τὴν 13 Ν/βρίου 1830».

ΑΠΟ τὸν νέον τόμον ποιημάτων τοῦ κ. Σωτήρη Σκίπη *Τρόπαια στὴν Τρικυμία*:

ΛΥΤΡΩΤΗΣ

Μὲ ἄλικα ρόδα στὰ μαλλιὰ
καὶ τραγουδῶντας τῆς χαρᾶς
τραγούδια θριαμβευτικά,

προσμένω στὴν ἀκρογιαλιά,
τὰ μαῦρα ἀπόψε ν' ἀντικρύσω,
τοῦ καραβιοῦ πέρα πανιά.

Τὸ κασετάνο θὰ δεχτῶ,
ποῦ σκοτινὸς εἶνε στὴν ὄψη,
μ' ἕνα χαμόγελο γλυκό,

κι' ὦ λυτρωτή, θενὰν τοῦ πῶ,
χαῖρε! ποῦ ἀπ' τὰ δεσμὰ τῆς ἄζωης
ζωῆς, λυτρώνεις τὸ θνητό.

ΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΤΡΟΦΗ

Μάταια σὲ ζήτησα ὡς τὰ τώρα!
Τὸν ἀνικανοποίητον πόθο
ποῦ εἶχα γιὰ σένα, ὡραία γυναίκα,
μὲς στὴν ψυχή μου ἄσβεστο νιώθω.

Ἀπὸ γυναῖκες, ποῦ σὲ κάτι
σὲ θύμιζαν, μάτσια ξοπίσω
ἐσύρθηκα μὲ τὴν ἐλπίδα
νὰ σὲ ἀπολησμονήσω.

Καὶ κουρασμένος μὲς στὶς ἄλλες
νὰ σὲ γυρεύω χρόνια ὡῆμένα,
ἐγύρισα ὁ πικρὸς μιὰ μέρα
στερνὴ βολὰ σὲ σένα,

ὅμως κι' ἐσὺ εἴσουν πιὰ μιὰν ἄλλη...
κι' ἔφυγα βιαστικὸς — γιὰ ποῦ; --
ὦ πρώτη ἀγάπη, ποῦ ἀκλουθᾶς με
παντοῦ, παντοῦ, παντοῦ!

Ο κ. Ν. Βασιλειάδης δημοσιεύει εἰς τὸ «Ἡμερολόγιον Σκόκου» ἀνέκδοτον ἐπιστολὴν τοῦ Βιζυηνοῦ, ποὺ τὴν εὑρῆκαν εἰς μίαν γωνίαν τῆς βιβλιοθήκης τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης. Τὸ γράμμα ἀπευθύνεται πρὸς τὸν διδάσκαλόν του ποιητὴν, τὸν Ἠλίαν Τανταλίδην. «Εἰς αὐτὸν χρεωστεῖ τὸ πρῶτον σπρώξιμο, ἀπὸ αὐτὸν ἐνεπνεύσθη τὰ πρῶτα ὄνειρά του, ὅταν μαθητὴς ἀκόμη φασοφόρος ἤκουε τὴν διδασκαλίαν του εἰς τὴν Θεολογικὴν σχολὴν τῆς Χάλκης καὶ εἰς αὐτοῦ τὴν σύστασιν ὀφείλει ὅτι ἐσπούδαζε εἰς τὴν Γερμανίαν». Ἰδοὺ ἡ ἐπιστολή:

Σεβαστέ μοι διδάσκαλε! Γοτίγγη 1876 13/25 Ἰουνίου

Μὴ μὲ μαλώσετε ἂν ἐμβαίνω μὲ τὰ λερωμένα παπούτσια εἰς τὸ καθάριο σας κατῶγι.

Εἶμαι χωριατοπαῖδι, καθὼς γνωρίζετε, καὶ ἔχω διανύσει μακρὸν πολὺ μακρὸν καὶ λασπωμένον δρόμον ἕως ὅτου νὰ φθάσω εἰς τὸ ὡραῖον καὶ τερπνὸν νησάκι σας. Θὰ μὲ εἰπῆτε βεβαίως: αὐτὸ ἀντιβαίνει εἰς τὰς λεπτὰς συνηθείας καὶ τὰ λεπτότερα ἤθη τῶν χρόνων μας καὶ δὲν ἔπρεπε νὰ ἔλθῃς τόσον ἀργὰ καὶ τόσο λασπωμένος, ἀφοῦ μάλιστα, καθὼς μᾶς εἶπαν, ἔχεις δὲν εἰξεύρω πόθεν λαβὼν, ἕνα μικρὸ φτερωτὸ ἀλογάκι, τοῦ ὁποίου ἠδύνασο νὰ κάμῃς χρῆσιν καὶ νὰ μὴ χρονίσῃς τόσον πολὺ καθ' ὁδὸν καὶ νὰ μᾶς ἔλθῃς ἐδῶ πεζὸς καὶ ἐπιμένος λασπωμένος.

Συμπάθειο, Διδάσκαλέ μου. Τὸ ἀλογάκι ἔπαθε κατὰ τὴν παρελθοῦσαν κακοχειμωνιά, ἕνεκα πολλοῦ φορτου καὶ ὀλίγης τροφῆς, ἀπὸ ἀτροφίαν. Διὰ τοῦτο, ἅμα ἦλθε τὸ καλοκαίρι, μοῦ ξέφυγε ἀπὸ τὰ χέρια καὶ βόσκει τώρα δὲν εἰξεύρω σὲ ποιὸ λειβάδι.

Λυποῦμαι διότι δὲν εἰμπορῶ νὰ δικαιολογήσω τόσον εὔκολα καὶ τώ: διατί ἔρχομαι τόσον ξώρις καὶ πάρωρα. Πιστεύω ὅμως ὅτι θὰ μὲ συγχωρήσετε. Ἐνόμισα ὅτι ἡ θύρα σας εἶναι δι' ἐμὲ ἀνοιχτὴ κατὰ πᾶσαν ὥραν.

Κι' ἂν ἦν' ἀργὰ καὶ σκοτεινὰ
κ' ἡ ὥρα περασμένη,
ἡ θύρα ὀρθάνοιχτ' ἀγρυπνᾷ
κι' ἡ Ἀγαπὼ προσμένει.

Δὲν εἶναι ἀληθὲς ὅτι μὲ περιμένετε;

Καὶ περιμένετε βεβαίως σὰν καλὴ ἀγαπητικιὰ νὰ σᾶς φέρω κανένα δροσερὸ στεφάνι ἀνθολογημένο ἀπὸ τὸ χλωρὰ τῆς Γερμανίας λειβάδια. Ἡ προσδοκία σας, ὅσον ἀποβλέπει τὴν καλήν μου πρόθεσιν, δὲν θὰ διαψευσθῇ· τὸ στεφάνι ὅμως τὸ ὁποῖον σᾶς φέρω, δὲν εἶναι ἀπὸ τὴν συνεφώδη καὶ ψυχρὰν ἀτμόσφαιραν τοῦ τόπου τούτου ἀναθρεμμένον. Τὸ ἔχω πλέξει ἀπὸ τ' ἀνθύλλια ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα θάλλουν παρὰ τὰς ὠραίας τοῦ Βοσπόρου σας ὄχθας. Τὸ συνέθεσα ἀπὸ λουλούδια τοῦ δροσεροῦ νησιοῦ σας, ἀπὸ ἀνεμώνας τῆς Ἀττικῆς καὶ προσέθηκα ὀλίγον θύμον τοῦ βουνοῦ. Δυστυχῶς εἰς τὰς ἀνεπιδεξίους χεῖρας μου ὑπέφεραν τὰ ἁβῶα ταῦτα πλασμάτια πάρα πολὺ καὶ ἐχλώμιασαν ὄχι ὀλίγον.

Καὶ διὰ τοῦτο, φαίνεται, ἴσα-ἴσα οἱ ἐξ Ἀθηνῶν θέλοντες νὰ μετριάσουν τὴν ἀσχημάδα τους ἢ νὰ χαρίσωσιν εἰς τὸ στεφάνι τοῦτο νέον χρωματισμὸν καὶ νέαν εὐωδίαν, προσέθηκαν εἰς αὐτὸ καὶ δὶ εἰς μεγάλην ποσότητα, τοῦ Παρνασσοῦ τὴν δάφνην. Ἂν τὰ εὐώδη ἀλλὰ πικρὰ ταῦτα φύλλα ταιριάζουν κοντὰ εἰς τὰ λεπτοφυῆ καὶ ἀσθενῆ μου ἀνθύλλια, ἀφίνω σᾶς νὰ κρίνετε.

Ἐγώ, πολὺ διστάζων περὶ τούτου, ποιοῦμαι ἔφεσιν τῆς κρίσεως καὶ ἐκθέτω τὴν συλλογήν μου πρὸ τῶν καθαρῶν ὑμμάτων καὶ ὑπὸ τὴν ὀξεῖαν ρῖνα τοῦ φιλοκάλου δημοσίου.

Εἶμαι βέβαιος, ὅτι ἕνας θὰ κλείσῃ τὸν δεξιὸν ὀφθαλμὸν καὶ θὰ στραβώσῃ τὸ στόμα πρὸς τ' ἀριστερά· ἄλλος θὰ πράξῃ τὸ αὐτὸ πλὴν ἀντιστρόφως· τρίτος τις θὰ ζαρώσῃ τὰ μοῦτρα του, ὡς ἂν ἔπιε πενῆντα δράμια ξεῖδι· καὶ πολλοὶ θὰ ἀσφαλίσουν τ' αὐτιά καὶ θὰ μᾶς στρέψουν τὴ ράχη.

Ἐλπίζω μολαταῦτα, ὅτι οὐδεὶς θὰ φωνάξῃ «ἄρον, ἄρον, σταύρωσον αὐτόν» περὶ τοῦ μαθητοῦ σας, ὅστις καὶ ταύτην τὴν φορὰν ἀφίεται καὶ αὐτὸς καὶ ἡ Βοσπορίς του εἰς τὴν σύστασιν καὶ τὴν προστασίαν σας. «Ἐδιάλεξες τὸν καιρὸ νὰ πουλήσῃς τραγούδια, θὰ μὲ πῆτε. Δὲν εἰξεύρεις ὅτι ὁ κόσμος ἐδῶ ἄναψε καὶ κόρωσε; Αὐτὸς ἔχει τὰ δύο παδάρια σ' ἕνα παπούτσι, ἐκεῖνος πῆρ' ἡ γούνα του φωτιά, ἐκεῖνος πέρασε τὴ φοῦρκα· στὸ λαιμό του, καὶ σὺ ἦλθες νὰ μᾶς ψάλῃς λῆρι-λῆρι;».

Καλὰ δά! Ἴσα-Ἴσα αὐτὰ ὅλα μὲ κατέπεισαν νὰ δώσω εἰς τοὺς ἀληθεῖς ἀνθρώπους, τοὺς ἀνθρώπους οἵτινες ἔμαθον νὰ φιλοσοφῶσι περὶ τῆς ἀσταοίας τῶν πραγμάτων, ἐν μέσῳ κατάλληλον νὰ φαιδρύνῃ ὀλίγον τὰ πρόσωπά των καὶ νὰ τοὺς ἀπασχολήσῃ μικρὸν ἀνακουφίζων τὰ βεβαρημένα των ἀνεύματα.

Περὶ τῶν ὄντων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα μηδὲν ἐκ τῆς ζωῆς των μέχρι τοῦδε διδαχθέντα σοφὸν, θέλουν καὶ καλὰ νὰ πέσουν στὸ γιαλό, οὐδεὶς λόγος, ἐννοεῖται. Τοῦτο δύνανται καὶ μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τῆς Βοσπορίδος νὰ τὸ πράξωσιν.

Διὰ τοῦτο ἐπιτρεπόματε, παρακαλῶ, τὴν ὀρφανὴν ἀλλὰ φαιδρὰν ταύτην νύμφην τοῦ Βοσπόρου καὶ συστήσετε αὐτὴν εἰς τὴν εὔνοιαν τῶν φίλων καὶ τῶν φίλων σας, πρὸ πάντων δὲ στείλατέ μοι μίαν ἀγγελίαν μου εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις κ. Βαλιατζῆ μαζὶ μὲ τὰ σεβάσματά μου καὶ ἐπιτρέψατέ μοι νὰ σᾶς φιλήσω τὸ χέρι.

Γ. Μ. ΒΙΖΥΗΝΟΣ

ΑΠΟ τὸ περιοδικὸν «Ζωὴ» τῆς Ἀλεξανδρείας: Στίχοι τοῦ κ. Κωστῆ Παλαμᾶ.

ΑΠΟΠΑΝΟΥ ΑΠΟ ΤΑ ΔΕΝΤΡΑ

Ἀποπάνου ἀπὸ τὰ δέντρα
τὸ φεγγάρι
ἀργοϋψώνεται καὶ λάμπει,
θεία χάρη.

Ἀπὸ σᾶς ἀπάνου, μαῦρα
σκιάχτρα, ὦ πόνοι,
μιὰν ἐλπίδα ἔτσι τὸ φῶς της
ἀργοϋψώνει.

Νύχτα μοῦ εἶν' ἡ γνώμη, πίκρα
καὶ ἡ καρδιά μου·
μὰ σοῦ φέγγει τὸ φεγγάρι,
κάμαρά μου,

σὲ γισμίζει, καὶ ἀναβρίζει,
συντριβάνι,
δακρυοστάλαχτων ἀχτίδων
καὶ σὲ κάνει

καὶ τοῦ μοιάζεις, καὶ σὲ κάνει,
κάμαρά μου,
μυστικὸ ἱερὸ κρεββάτι
κάποιου γάμου.

Ο κ. Σ. Λοβέρδος, ἐκ τῶν συνεργατῶν μας, ἔγραψε εἰς τὴν «Ἀκρόπολιν» τῆς 14 Δεκεμβρίου μελέτην μὲ τὸν τίτλον *Στέφανος Στρέϊτ*, ὅπου χαρακτηρίζει τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀναλύει τὸ ἔργον τοῦ ἀποχωρήσαντος διοικητοῦ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης. Ἰδοὺ ἕνα ἀπόσπασμα:

«Ἂν δὲν ἀρκῇ ἡ ἀνασκόπησις τῆς ζωῆς του διὰ νὰ ἀποδειχθῇ ὅτι κατ' οὐσίαν ἐλάχιστον ὀφείλει εἰς τὰς περιστάσεις, ἀρκεῖ ἡ παρατήρησις ὅτι τὸ ὕψατον ἀξίωμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀπέβλεπεν ἡ φιλοδοξία του, ἀπέλιξε νὰ λάβῃ τὴν λάμψιν τῆς προσωπικότητός του. Δὲν ἦτο ὁ arriviste, ὁ ζητῶν νὰ ἀναρριχηθῇ. Ἀλλ' ἦτο ὁ ἐργάτης ὁ ἀκάματος, ὁ δημιουργὸς τῶν περιστάσεων, ὁ μὴ ὁδεύων πρὸς τὸ ἀξίωμα, ἀλλ' ἀξιῶν νὰ κατακτήσῃ τοῦτο εἰς τὴν συνείδησιν τῆς Κοινῆς Γνώμης, ὁ ἀναμένων τοῦτο νὰ ἔλθῃ πρὸς αὐτόν.

«Εἰς τὰ ἔμφυτα προσόντα του, ἐκεῖνα μὲ τὰ ὁποῖα ἐπροικίσθη ἀπὸ τὴν φύσιν, εἰς τὴν ἀγχίνοιαν, τὴν ἐκπλήττουσαν δύναμιν τῆς διαγνώσεως καὶ διεισδύσεως, τὸ ἀκατάβλητον ψυχικὸν σθένος, τὴν ἀνεξάντλητον νευρικὴν ἀντοχήν, τὴν καλοσύνην καὶ τὴν προσήνειαν ὀφείλει βεβαίως πολλὰ καὶ δὲν θὰ ἠδύνατο χωρὶς αὐτὰ νὰ ἀνέλθῃ μὲ ἄνεσιν τὰς βαθμίδας τῆς κοινωνικῆς ἱεραρχίας ἀπὸ τῶν κατωτάτων μέχρι τῶν ἀνωτάτων. Ἀλλ' εἰς τὰς ἀρετὰς παρομαρτοῦν συμφυῆ μὲ αὐτὰς μειονεκτήματα. Ὑπάρχουν ἄλλως τε ἀρεταὶ αἱ

ὁποῖαι εἰς μεγαλύτερον βαθμὸν εἶνε μειονεκτήματα διὰ πολλὰς κοινωνικὰς ἀργανώσεις. Ἡ καλωσύνη εἶνε πρόσκομμα τοῦ διοικητικοῦ πνεύματος, ἡ γενναιοφροσύνη εἶνε πρόσκομμα τοῦ συναγωνισμοῦ, ἡ φιλοπονία, μέχρι συγκεντρώσεως δυνάμεως καὶ εὐθύνης, πρόσκομμα εἰς τὴν ὁμαλὴν ἐξέλιξιν μεγάλης ὀργανώσεως, ἡ ὑπὸ ἀνωτέρας πολιτικῆς ὑπαγορευομένη ἀπαραμείωτος τήρησις ἀγαθῆς σχέσεως πρὸς πᾶσαν δύναμιν, πρόσκομμα τοῦ στενωτέρου συμφέροντος, ἡ συμπόνεσις κάθε ὀδύνης, πρόσκομμα εἰς τὴν ἀπόρριψιν κάθε ἱκεσίας.

Μὲ τὰς ἀρετὰς αὐτὰς τοῦ ἀτόμου, αἱ ὁποῖαι εἶνε μειονεκτήματα τοῦ ἐπαγγέλματος, οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον ἀνεκόπη εἰς τὸ λαμπρὸν στάδιόν του ὁ κ. Στρεῖτ διότι ὑπερίνω ἀπὸ τὰς ἐμφύτους ἀρετὰς ἔθετε μὲ τῆς ψυχῆς του τὴν δύναμιν τὰ ἐπίκτητα προτερήματα καὶ μὲ αὐτὰ ἐρύθμισε τὸν δρόμον του καὶ ἐπαγίωσε τὴν φήμην του καὶ ἔφθασε μέχρι τῆς κορυφῆς ἐκείνης ἀπὸ τὴν ὁποίαν βλέπει τώρα γαλήνιος τὸ ἔργον του, συμβολιζόμενον εἰς ἕνα κτίριον στερεῶν θεμελίων καὶ ὡραίου ρυθμοῦ, διαρκέστερον τῆς ζωῆς ἀνθρώπου, μακρότερον τῆς διαρκείας γενεῶν, συμπαγές πρὸς τὴν ἰδέαν τῆς Πατρίδος.

«Αἱ ἐπίκτητοι ἀρεταί, ὅσας τὸ φῶς τῆς γνώσεως, αἱ ἀνάγκαι τῆς ζωῆς, ἡ ἐργασία εἰς τὴν ὑψηλοτέραν ἐκδήλωσιν της, ὑπηγόρευσαν, ἀπετέλεσαν τὴν μεγάλην δύναμιν, ἡ ὁποία ἔφερεν εἰς τὰς πτέρυγάς του τὸν νικητὴν μέχρι τοῦ ἀετώματος τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης καὶ ἐκεῖθεν, κατ' ἀντίκτυπον ἐνεργείας, ἐμψυχωτὴν τῆς ἐργασίας καὶ πρωτεργάτην παντὸς καλοῦ. Ἠγωνίζετο, διὰ νὰ καταπολεμήσῃ τὰς φυσικὰς ἀρετάς του ὅσαι δὲν συνεβιβάζοντο μὲ τὴν ἐξάσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματος».

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Τὴν ἑβδομάδα αὐτὴν εἴχαμεν δύο σπανίας συναυλίας τῆς Κας Νίνας Φωκᾶ εἰς τὸν «Παρνασσὸν» καὶ τοῦ κ. Μανώλη Καλομοίρη εἰς τὸ Ὠδεῖον. Καὶ διὰ τὰς δύο θὰ γράψωμεν εἰς τὸ ἐρχόμενον τεῦχος. Γίνεται σκέψις καὶ οἱ δύο καλλιτέχναι νὰ μεταβοῦν εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐντὸς τοῦ Ἰανουαρίου. Οἱ Ἕλληνες τῆς Αἰγύπτου θὰ εἶναι εὐτυχεῖς ν' ἀκούσουν τὸ μοναδικὸν τραγοῦδι τῆς Κας Φωκᾶ καὶ τὰς ἐμπνευσμένας συνθέσεις τοῦ Καλομοίρη.

Ὁ διοικητὴς τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος κ. Στέφανος Στρεῖτ ἀπεχώρησε διὰ λόγους ὑγείας ἀπὸ τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Τραπέζης. Ὡς διάδοχόν του ὑπέδειξε τὸν ἀποδιοικητὴν κ. Ι. Βαλλωρίτην.

Ὁ καθηγητὴς τῆς βυζαντινῆς καὶ νεωτέρας ἑλληνικῆς φιλολογίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Ὀξφόρδης κ. Σῖμος Μενάρδος, ἀνηγορεύθη ἐπίτιμος Master of arts. Εἰς τὸν ἀγαπητὸν συνεργάτην μας θερμότατα συγχαρητήρια.

Ἀληθινὰ καλλιτεχνήματα αἱ φωτογραφίαι τοῦ κερκυραίου φωτογράφου κ. Μπόρρη, τὰς ὁποίας δημοσιεύομεν εἰς τὸ τεῦχος αὐτό. Καὶ ὡς σύνθεσις καὶ ὡς ἐκτέλεσις εἶναι δύο εἰκόνες ζηλευταί. Καὶ ἡ κυρία παῦ ἐπαζάρισε, τοῦ ἔδωκε δύο ὡραιότατα θέματα, γεμάτα χάριν καὶ περιπάθειαν.

Εἰς τὸν «Παρνασσὸν» ἀγορὰ καλλιτεχνικῶν ἔργων, τὰ ὁποῖα προσέφεραν ὑπὲρ τοῦ Συνδέσμου των οἱ καλλιτέχναι μας.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ἱστορία τῆς Φραγκοκρατίας ἐν Ἑλλάδι 1204-1566 Οὐίλλιαμ Μίλλερ, μετάφρασις Σπυρ. Λάμπρου, τεῦχος 17-18. Ἀθῆναι, Ἕλλην. Ἐκδοτ. Ἑταιρεία, δρ. 2. Τυπογραφεῖον «Ἑστία» Μάϊσνερ καὶ Καργαδούρη.

Ἡμερολόγιον 1911 Κ. Φ. Σκόκου. Ἀθῆναι, ὁδὸς Ἀραχώβης 8. Τυπογρ. «Ἑστία» Μάϊσνερ καὶ Καργαδούρη, δρ. 5 1/2, φρ. 6.

Τὸ Ἡρῶον τοῦ Ἀγῶνος τεῦχος Γ': Κανάρης, Γεωργάκης, Ὀλύμπιος, Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος, Δημήτριος Ὑψηλάντης. Ἀθῆναι, Ἕλλην. Ἐκδοτ. Ἑταιρεία. Τυπογρ. «Ἑστία» Μάϊσνερ καὶ Καργαδούρη.

Μικρασιατικὸν Ἡμερολόγιον 1911 Ε. Σ. Σβορώνου. Σάμος, φρ. 4.

Παιδικὲς Σελίδες (Γιὰ τὴν Πατρίδα, Ἡ Καρδιὰ τῆς Βασιλοπούλας) Π. Σ. Δέλτα. Λονδῖνο, τυπογρ. Γ. Σ. Βελώνη 26 καὶ 27 Sun Street E. C.

Ἐπετηρὶς τοῦ ἐν Σμύρνῃ Ἑλληνογερμανικοῦ Λυκείου Κ. Γιαννίκη, ἔτος Δ' 1909-1910.

Ἐρανιστὴς μηνιαῖον περιοδικὸν τοῦ ἐν Σμύρνῃ Ἑλληνογερμανικοῦ Λυκείου, τὸ τεῦχος γρόσια 5.

Ἡ χολέρα (ὁ τρόπος τῆς διαδόσεώς της καὶ ἡ προφύλαξις ἀπ' αὐτῆς) ὑπὸ A. Chantemesse καὶ F. Borel. Παράρτημα «Ἐρανιστοῦ», Σμύρνη.

Σοφιστὴς Πλάτωνος, μεταφρ. Κυρ. Ζάμπα. Ἀθῆναι, Βιβλιοθήκη Φέξη ἀρχ. ἑλλ. συγγραφέων, δρ. 2.50.

Κρίτων Πλάτωνος, μετάφρ. Νικ. Σ. Γκινοπούλου. Ἀθῆναι, Βιβλιοθήκη Φέξη ἀρχ. ἑλλ. συγγραφέων, δρ. 0.80.

Φαίδων Πλάτωνος, μετάφρ. Ἀρ. Χαροκόπου. Ἀθῆναι, Βιβλιοθήκη Φέξη ἀρχ. ἑλλ. συγγραφέων, δρ. 2.50.

Χαρμίδης Πλάτωνος, μετάφρ. Ἀρίστου Καμπάνη. Ἀθῆναι, Βιβλιοθήκη Φέξη ἀρχ. ἑλλ. συγγραφέων, δρ. 0.80.

Πολιτικὸς Πλάτωνος, μετάφρ. Κυρ. Ζάμπα. Ἀθῆναι, Βιβλιοθήκη Φέξη ἀρχ. ἑλλ. συγγραφέων, δρ. 2.50

Βίοι Παράλληλοι Πλουτάρχου, μετάφρ. Λ. Ρ. Ραγκαβῆ, τόμος Γ', Ἀλκιβιάδης, Κοριολάνος, Τιμολέων, Αἰμίλιος Παῦλος, Πελοπίδας, Μάρκελλος. Τόμος Δ', Ἀριστείδης, Μάρκος Κάτων, Φιλοποίμην, Φλαμινίνος, Πύρρος, Μάριος. Ἀθῆναι, Βιβλιοθήκη Φέξη ἀρχ. ἑλλ. συγγραφέων, ἕκαστος τόμος δρ. 3.

ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Τῇ πρωτοβουλίᾳ τῶν «Παναθηναίων»
— ἀδείᾳ τοῦ Ὑπουργείου —

Ἐκ προηγουμένων εἰσφορῶν. . . . Δρ. 2,682.10

Τὸ ἀπαιτούμενον ὁλικὸν ποσὸν εἶναι 3,500 περίπου. Ὑπολείπονται περὶ τὰς 900. Καὶ τὸ ὑπενθυμίζομεν εἰς ὅλους. Ὅλοι ἔζησαν καὶ ζοῦν μὲ τοὺς στίχους τοῦ ὑμνητοῦ τῆς ἐλευθερίας.

Αἱ εἰσφοραὶ στέλλονται εἰς τὰ γραφεῖα τῶν «Παναθηναίων», ὁδὸς Ἀριστοτέλους 35.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Κύριον Κ. Ἀλεξάνδρειαν. — Καλό. Ἀλλὰ θὰ ἠμπορέσετε ἴσως νὰ στείλετε καλύτερο.

Κύριον Π. Δ. Π. Νοβοροσίσκι.— Κατ' οὐσίαν μπορεῖ νὰ εἶναι σωστό· ἀκατάλληλον ὅμως. Ὅλα τὰ σωστὰ πράγματα δὲν εἶναι καὶ κατάλληλα διὰ περιοδικόν. Χρειάζεται καὶ κάποια μορφή, ἢ *φόρμα* ὅπως λέμε.

ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΥ *ν' ἀρχίσῃ πολὺ γλήγορα τὸ τύπωμα τῶν ἔργων τοῦ* ***Σπήλιου Πασαγιάννη,*** *παρακαλοῦνται θερμά, ὅσοι ἔτυχε νὰ κατέχουν χειρόγραφά του ἀνέκδοτα, νὰ ἐνδιαφερθοῦν καὶ ἐ ἀποστείλουν συστημένα πρὸς τὸν ἀδελφὸν τοῦ ποιητοῦ κ.* ***Κωστ. Πασαγιάννην εἰς Ζάκυνθον.***